

CUVÂNT ROMÂNESC

Revistă de literatură

Director: Ovidiu Constantin Cornilă

Anul V, nr. 9, semestrul II, 2023

Fondată la Madrid în 2019

Editor: Uniunea „Lucian Blaga”
a Scriitorilor și Artiștilor Români din Spania și
Editura Ego Liberum

CUVÂNT ROMÂNESC

Revistă de literatură

Anul V, nr. 9

Noiembrie 2023

CUVÂNT ROMÂNESC

Revistă semestrială de literatură

Fondată la Madrid în anul 2019

Fondator:

Uniunea „Lucian Blaga” a Scriitorilor și Artiștilor Români din Spania

Editor:

Uniunea „Lucian Blaga” a Scriitorilor și Artiștilor Români din Spania.
Editura Ego Liberum

Director:

Ovidiu Constantin Cornilă

Redactori:

Eugeniu Nistor
Marin Dumitrescu
Marius Gîrniță

Secretar de redacție:

Vasile Muste

Tehnoredactare și design:

Cornel Drinovan

Corector:

Ana Maria Cornilă

Coperta: Cornel Drinovan

Ilustrații interior: Diana Eva

Correspondență:

cuvantulromanesc.lb@yahoo.com
Tel.: 0034/686 851 916

Depozitul legal:

M-24473-2019

ISSN:

2659-9929

Directorul revistei

CUVÂNT ROMÂNESC

Ovidiu Constantin Cornilă

Un sinopsis al autobiografiei literare, între catharsis și trend social

Nevoia perpetuă a omului, scriitor, orator sau plebeu, a fost și va rămâne să își descarce din pură necesitate, parțial sau total, conținutul afectiv și mental cuiva, fie în plan individual, fie în plan social. Încă din plină epocă sofistă, unii dintre cei mai mari renumiți oratori ai tuturor timpurilor, pionieri ai dialecticii, retoricii, dar, mai cu seamă, ai oratoriei, precum Demosthenes, Andocides, Hyperides, au dezvoltat tehnici premergătoare și prevalente expresiei personale în public, o formă, de ce nu, de a practica idei personale, de a convinge ascultătorii din punct de vedere moral, filosofic, etc.

Însă părintele autobiografiei, Isocrates, este unul dintre acești excepționali înzestrați ai vorbitului în public, și, în aceeași măsură, este considerat cel mai mare orator al tuturor timpurilor. Cunoscutul filosof grec a fost cel care a introdus pentru prima dată conceptul de necrolog, de obituar în varianta sa solemnă, și anume, encomion.

După cum bine se știe, la trecerea în neființă se obișnuiește ca preotul sau apropiați ai decedatului să prezinte câteva vorbe în care se expun, laic vorbind, aspecte (mai ales pozitive)

din viața celui care tocmai a trecut în altă viață.

Plecând din acest punct, autobiografia literară experimentează o evoluție vastă care prinde formă asemenea unui diamant în mâinile celui mai talentat și creativ bijutier evreu. Artiștii cuvântului au dezvoltat și aplicat diverse strategii de camuflare a propriei persoane, s-au ascuns în ficțiune, au jonglat la perfecțiune cu imagini, stări, locuri și demersuri literare, tocmai pentru a construi un produs artistic durabil și captivant.

În plaja autobiografiei intră, fără îndoială, și *efectul cathartic*, fără de care datele, informația din text, nu ar fi altceva decât o simplă confesiune aridă și plictisitoare. Acest termen are două accepțiuni: prima trimite la purificarea patimilor minții prin intermediul emoțiilor provocate de contemplarea unei situații tragice, iar cea de-a doua face referire la eliberarea sau eliminarea amintirilor care tulbură mintea sau echilibrul nervilor. Se spune că cineva „a realizat catharsisul emoțiilor”, cu alte cuvinte, a înlesnit deblocarea afectului și transportarea lui în plan extrapersonal. Ce presupune acest tip de acțiune? În primul rând, riscul de a te confesa. Chiar și referindu-ne la spațiul literar, explicațiile, re-

ferințele unui fragment, dialogic vorbind, emise de un lector, pot fi tacite sau zgomotoase, acide sau languroase, însă de puține ori obiective. Motivul este simplu, arhetipal: numai cel care trăiește și exprimă un anume conținut logic și secvențial are viziunea de ansamblu individuală trăită și asumată; cititorul, în schimb, primește informația servită, pe care o procesează, însă nu poate să creeze destule conexiuni pentru a putea folosi comprehensiunea afectivă la un nivel de efect scontat. Astfel, el capătă valențe de *archnemesis* literar al autobiografiei, un fel de inamic permanent, dar nu raportat la modul propriu, de întâmplare, de acțiune, ci la cel epistemologic-emotiv.

În esența lor, autobiografiile captivează desul de eficient și rapid; iar acest lucru se întâmplă numai în cazul în care autorul are talentul și inspirația de a ști bine să pună în scenă creația, de a prezenta ceva extraordinar, pentru că, după cum bine se știe, ordinarul, nu în sensul peiorativ, este omniprezent și plan, mai bine spus, liniar. Cine nu a auzit de autobiografii consacrate precum *Vivir para contarla* de Marquez, *Jurnalul lui Anne Frank*, *Autobiografia Agathe Christie*, *Lorca între luna și dorință* și multe altele. Titluri precum cele deja menționate, dar și numeroase altele, pot codifica în tipologia lor un gen autentic, original de a vedea viața, și tocmai acest tipar este cel care contrastează vizibil cu o existență unde nu se întâmplă nimic, unde timpul nu capătă nicicând valențe ciclice, și unde oamenii-personaje apar, trăiesc și mor latent, anonim și în cel mai plictisitor mod.

Tendința confesiunii care, în vremurile moderne, a prins a semăna a *trend*, adică a *zeitgeist* (o modă acceptată a unui anume interval temporar) are urgentă nevoie de o primire care, în cel mai fericit caz, cunoaște o *acceptare acceptabilă* (pleonasm folosit deliberat datorită muzicalității ironice, cu scuzele de rigoare) în rândurile celor interesați, consumatori de informație personală, de dedesubt, sau din *sertarul din perete*. Informația în sine conferă putere, siguranță, o viziune amplă a situației. Atunci când știi mai mult decât cel de lângă tine ai un atu. Privești încrezător, gata de a pune totul în joc,

de a transmite celorlalți ce știi și, mai ales, cât, cum și de unde devii posesorul unor lucruri de preț.

În structura autobiografiei, înăuntrul mecanismului ei înțesat cu ițe informative, faptime și fictive, se petrec, se transportă și se perpetuează mesajul sub forma scopului ei predefinit: cunoașterea.

Prin actul decisiv al abilității cognitive și, în mod special, al transpunerii elementului autobiografic în câmpul concretului aplicabil, se poate ajunge la paradigma lui Erwin Schrödinger, omul de știință german, exponent de seamă al marii pleiade de inovatori moderni ai secolului XX, alături de Aleksandr Fridmann, Robert Oppenheimer, Albert Einstein, Werner Heisenberg, specialiști în fizica cuantică. Schrödinger susținea că absurdul și logicul pot interacționa în felul în care o pisică vie poate ocupa spațiul aceiași pisici moarte și invers (există și cazul în care se imaginează că pisica vie poate intra într-un anume spațiu, probabil al ei însăși, cu riscul de a muri), invocându-se astfel teoria cuantică a superpațiilor.

Aplicată la textura autobiografică, această teorie devine perfect funcțională: traiectoria destinului tragic (*tike*-ului, în limbaj grec) al autorului, care este, fără îndoială, un cititor, primul chiar, se poate suprapune peste cea a cititorului, acesta devenind, la rândul lui, autor. **Și totuși, ecuația nu este completă: în viziunea interpretativă a cititorului, șirul evenimential al autobiografiei coincide sincron, dar nu și diacronic.** Cu alte cuvinte, el, lectorul, acceptă și asimilează faptele ca putând fi și ale sale, în același timp în care le descoperă. Din punct de vedere diacronic, șirul **întâmplărilor** presupune o evoluție a acestui proces, parcurs care îl obligă pe cititor să înțeleagă dezvoltarea secvențială a unei existențe. Acest tip de formă metamorfizantă nu poate fi fezabil decât prin identificarea obiectivă cu autorul, ceea ce devine imposibil.

Pentru a cunoaște trebuie să vrei, să îți imaginezi, să înțelegi de ce-ul unui moment, fie el dezbrăcat de conținut imaginar sau, din contră, machiat cu tot felul de artificii **și procedee literare. În concluzie, și în calitate de consecință inevitabilă**, nimic nu se poate dori până când nu

s-a cunoscut dinainte (*Nihil volitum, nisi prae-cognitum*), reacție care lasă loc logicii reciproce *Nihil cognitum quin praevolitum* (Nimic nu se poate cunoaște până când nu s-a dorit mai întâi). Între cunoaștere și dorință, curiozitate și imaginație, autobiografia fixează tipologii ale vastelor caste umane, în special în teritoriul psihic și emoțional. Fără doar și poate, autobiografia nu se datorează unei provocări, eveniment sau factor provocatori, ci unei reacții naturale, de debarasare educată a unui conținut neneesar, în plan literar, ca o reacție psihico-afectivă deliberată.

Cei care se dedică să navigheze pe imensele mări și oceane ale sufletului uman, **în persoana autorilor de autobiografii**, fac pactul mefistofelic cu propriul sine, riscă și suferă, au răbdare și uită de timp. Numai aceia vor fi demni și capabili de a percepe încurcatele căi ale confesiunii eului. Pentru asta, la fel de bine, este nevoie de empatie, de găsirea sau regăsirea unor elemente afective congruente cu cele ale unei lumi interioare noi sau, mai bine spus, de deschiderea porților și ferestrelor spiritului, ale inimii și ale minții pentru a plonja iremediabil, conștient și resemnat în fabuloasa aventură a tot ceea ce în-

seamnă omul.

Dincolo de acțiunea spovedaniei literare, ca să spun așa, autobiografia va fi mereu o atracție, este *catchy*. Că, între timp, a devenit și profitabilă, cu atât mai bine. Autorii cu simț literar asumat și temeinic înțeleg că și epoca actuală, cea a postmodernismului cultural, acceptă confesiunile cu aplomb social, ca tendință a promovării și, de ce nu, a auto-promovării individului prin intermediul contextului literar scris. De aici, din acest aparent punct terminus, amănuntul autobiografic a traversat și pătruns în diverse alte domenii: politic, actoricesc, științific etc. Conform acestei reacții, o cunoaștem mai bine pe Marilyn Monroe, vedem ce se ascunde în spatele unor oameni politici, ca Obama sau Mandela, suntem fascinați de viața de excepție a Fridiei Kahlo. Plac, ne cad bine aceste biografii și autobiografii, pentru că ne satisfac setea avidă și febrilă a cunoașterii, a bârfuliței, a morbului social.

Probabil că acesta este unul dintre motivele fundamentale pentru care ne-am transformat, *ipso facto*, de la începutul dezvoltării noastre ca *homo sapiens sapiens*, în regii ciclului evolutiv de pe Planeta Albastră.

Marin Dumitrescu

O ZI NORMALĂ

Astăzi m-am trezit cu vreo trei-patru ore înainte de răsăritul soarelui. După ce m-am spălat pe față și pe dinți și mi-am băut prima cafea, sau în timp ce făceam toate acestea, gândeam aiurea, adică mi-am lăsat gândul să hoinărească și mi-am adus aminte că cineva spunea că „poezia este un bun care nu servește la nimic”. Pe de o parte înclin să fiu de acord cu această bizară afirmație, pentru că, uite, cu toate că am publicat opt cărți și (modest fiind) nu scriu rău, nu am realizat mare lucru, doar că în lumea literară a început să se vorbească pe la colțuri despre mine.

De fapt, poezia întâi se gândește și după aceea se scrie și este cel mai bine să o scrii imediat după sau atunci când o gândești, pentru că mai târziu vei scrie altceva, deși este obligatoriu să revizuiesti textul de cel puțin câteva ori peste cel puțin câteva zile.

După ce mi s-a întors gândul acasă, de pe unde umblă el înainte de răsăritul soarelui, l-am rugat să stea cu mine la masă pentru că mi-am mai turnat puțină cafea.

Sigur că toți marii gânditori, din antichitate până azi, filozofii și oamenii de știință, toți cei care au contribuit la dezvoltarea materială și spirituală a societății umane, toți au fost poeți, pentru că întâi și-au imaginat, au gândit și abia după aceea și-au concretizat și materializat vi-

sele.

Așa că poezia a fost și este o fereastră pe care o poți deschide și prin care poți să pleci de acasă fără să pleci de acasă. Poezia deschide mereu noi orizonturi și este chiar necesară.

Sigur că primele versuri nu au fost scrise și este posibil să fi fost cântate. Cred că ele au fost transmise din generație în generație și alcătuiesc cultura populară a societăților umane, care diferă în funcție de așezarea geografică, de limba vorbită, de etnie și de religie. După apariția scrisului, au apărut încet și târziu (însă foarte târziu) poezii. Aceștia au fost influențați de versurile populare de care s-au desprins cu timpul, astfel încât astăzi fiecare poet are numele lui, dar face parte dintr-o generație, un loc geografic, o națiune. Religia sau religiile au avut (și mai au încă) o mare influență asupra poezilor și a operelor lor, dar temele, din cele mai vechi timpuri, sunt aceleași.

Poetul scrie despre el pentru că iubește și pentru că vrea mereu mai mult decât are, el vrea să aibă lumea la picioare și „universul la degetul cel mic”. Săracul de el, este mereu supărat, mofturos și egoist, dar devine genial atunci când starea lui poetică i se potrivește cititorului ca un medicament.

Talentul constă în inteligența și metoda de

gândire a poetului și este influențat de nivelul de cultură al acestuia și de cantitatea de muncă depusă.

Nu este neapărată nevoie ca poetul să fie „tobă de carte”, deși cultura își pune amprenta pe textele lui, dar cel mai bine este ca el să asimileze bijuteriile citite și să le folosească aplicând propria lui metodă de gândire, astfel încât să nu își rupă haina cu care s-a îmbrăcat de când scrie.

Se crapă de ziuă și nu am făcut nimic. Astăzi nu am scris nici un vers. Cel mai bine ar fi să trec pe la barul din colț și pe urmă vedem noi.

Sunt ceva ani de când Benone mi-a cerut să scriu o poezie în care să se regăsească. Ne întâlnim uneori la un pahar. I-am dăruit câteva cărți (două sau trei) pe care i le-am semnat cu drag. Mi-a spus că îi place foarte mult cum scriu și de aceea mă întreb ce-o zice săracul Benone că de atâția ani nu i-am îndeplinit dorința. I-am explicat că este aproape imposibil să scriu într-o poezie că beau un pahar cu Benone și că dacă aș scrie așa ceva, ar fi doar pentru el și nu aș putea să includ textul într-o carte. Cred că a rămas dezamăgit.

Barul din colț se numește „Mi casa” (Casa mea) și, când veneam de la muncă, treceam mereu prin „casa mea” înainte de a ajunge acasă.

Astăzi nu a venit Benone, pe semne muncește și o să îmi beau singur paharul.

Se poate trăi din literatură dacă (și doar dacă) te ocupi doar de literatură și asta, la modul cel mai serios. Talentul nu există dacă nu are un suport material. Talentul constă în inteligența și metoda de gândire a scriitorului și este influențat de nivelul de cultură al acestuia și de cantitatea de muncă depusă.

Literatura de limbă spaniolă, care este o limbă de largă circulație, m-a captivat încă din adolescență, când îl citeam pe Cervantes, pe Lorca sau pe Gabriel García Márquez.

Acum, când știu să vorbesc și să citesc, când pot să gândesc în spaniolă, sigur că am descoperit lucruri noi, pe care nici nu le bănuiam în traducerile din limba română.

Și sigur că influența altei culturi decât cea în care s-a născut și a studiat își poate pune amprenta pe opera unui scriitor, dar cel mai

bine este ca scriitorul să asimileze bijuteriile acesteia și să folosească propria lui metodă de gândire în creația lui, astfel încât să nu își rupă haina cu care s-a îmbrăcat de când scrie.

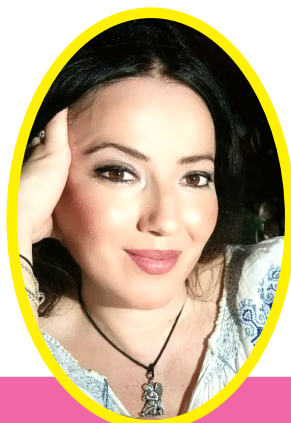
Lumea asta nu este chiar bine făcută, dar îmi place pentru că oamenii sunt întâmplări concrete, generate de întâmplări care puteau să nu se întâmple de fapt și din lumea asta fac parte și mai ales timpul în care trăiesc îmi aparține, dar aparține și altor peste șapte miliarde de ființe care gândesc, și aici e buba. Conștiința umană este (mai mult sau mai puțin) subiectivă, când ar fi trebuit să fie mai mult obiectivă.

Astăzi, spre deosebire de sângeroasele istorii (mai mult sau mai puțin adevărate, pentru că istoria a fost scrisă de învingători), avem în față același obstacol și trăim aceeași dramă a săracului care înțelege tot ceea ce îl înconjoară până la Steaua Polară.

Avariția este cel mai mare dușman al umanității din cele mai vechi timpuri până azi, pentru că, așa cum căpușele se umflă, o fac și cei care în împrejurări propice (politicieni, cântăreți, fotbaliști) își înfig puternic ghearele în societate, acumulând peste noapte de o mie de ori mai mult decât are un om cinstit care a muncit toată viața. Dar mai sunt și cei care au moștenit o mare avere și care își plătesc o adevărată armată de specialiști în economie ca să prospere și, dacă nu pot, recurg la corupție, delincvență sau chiar la crime.

Diferența asta dintre bogat și sărac este din ce în ce mai mare și cred că până la urmă va duce la prăbușirea întregii societăți umane, cum s-a întâmplat mereu în istorie.

M-am cam luat cu gândul. Îl salut prietenește pe băiatul de la bar, îmi termin încet paharul și plec liniștit către casă, clar gândind în limba generală ca un munte.

Dana Fodor Mateescu

Matilda îl iubește pe Cornel, de nu mai poate! În viața ei n-a întâlnit un om mai frumos, și la suflet și la moacă. Isteețel, subțirel, cu niște ochi pictați parcă, și o gură ca o caisă coaptă abia ruptă din pomul lui nea Tănase Bucă, nebunul de la capul străzii. Ea-l strigă Cornil, așa-i place mai mult, e mai intim, cică. „Cornel e prea distant, zici că-i un cumnat sau un unchi de-al doilea. Ori el e iubitul meu, nu?”.

Așa o să-l numesc și eu în povestea mea de mai jos, ca să n-o supăr. Cornil muncește mult și, când ajunge acasă, cu șosetele ude și ochii lipiți de somn, bagă rapid ceva la jgheab, și se pune în pat. „Matildou, haidi noapte bună, pa, te pup!” zice, de parcă i-ar scrie un bilet. Adoarme rapid și, în timp ce Matilda se mai zgâiește, ca o adevărată intelectuală ce e, la o emisiune de la Kanal D, Cornil se pornește să sforăie ca un generator de curent.

E drept, la început face ușor. Timid aproape. Ca un motănel. „Hâââr, hâââr, câââr, câââr.” Așa mai merge, dar nu se lasă doar cu atât. Nu! El e un om dintr-o bucată, nu un bălă-lău. „Gâââr, gâââr, sfâââr, hiiii, haaaa, mmm, mmmmm.” Huruie, grohăie, se îneacă, horcăie, tușește. Concafazor! Ciocan pneumatic. Joagăr. Ce vreți voi, la alegere!

Ea îl hâțână zdravăn și omul se oprește spe-

riat. „Ăăă, stai! Cine e?” „Io sunt, mă, Cornile! Sforăie și tu mai încet, că nu pot să dorm.” Omul se oprește nițel, și Matilda oftează fericită. „Gata! Acu adorm și io...” Și plutește ușoară într-un început de somn, legănată de... Aiurea! „Sfârrrr, hiiii, cârrr! Iar începe Cornil. „Tu-i soarta mă-sii!”, oftează Matilda și dă drumul la radio. Măcar acolo aude muzică. Pe la două noaptea, Cornil sforăie subțire, de zici că-i posedat de lele. Chiuie și pârâie cu glas de muiere: „Uiiii, piiiirrr, niiii, niiii, niiii.” Vaai! Matilda nu se poate odihni deloc, deloc, iar a doua zi, când pleacă la slujbă (face pe ospătărița la o cârciumă din localitate), e chiaună de somn, tre' să bea cinci cafele tari și două mai slabe, ca să reziste. Altfel adoarme cu tava-n mână.

După-masă, când ajunge acasă, tremură toată de oboseală. Abia atunci le soilește și ea un pic. Până apare Cornil și-i cere de mâncare: „Matildou (așa o alintă, cu U la sfârșit), mi-e foame, făi!” Femeia țup, zdup, tronc. Aranjează masa și se pun să mănânce ca doi porumbei: cleaf, cleaf, gogâlț, gogâlț, gâf, gâf. Cade seara pe pereți, se mai pupă și ei nițel, ea îl mângâie pe picioare (are un os care-l supără), el o freacă la bățaturile din cot, apoi zbang! Îl pălește somnul brusc. Cade Cornil. Dar în pat. Scenariul se repetă, tras la imprimantă: „Haidi pa, Matildou, mă culc”. Și

Începe din nou să sforăie. „Sfooorrr, mmmm, brrrrrr, hhhhh, ăăăuuu.” Sărmana Matilda, n-a pomenit în viața ei asemenea sforăituri. „Mai horcăia și bietu’ tătica, Dumnezeu să-l ierte, da’ ca nebunu’ ăsta dă Cornil nu făcea...”, îi povestea unei vecine cu care era prietenă de la grădiniță. „Fă, Matildo, i-a zis aia, sprijinindu-se de coada măturii (tocmai strângea frunzele de prin curte), io știu un leac dă la mămica, l-am încercat pă Nicu-al meu, vrei să ți-l spui?” „Vreau, cum dracu’! Nu dorm de trei ani din cauza lu’ Cornil”. Vecina s-a apropiat de Matilda și, șoptind, i-a zis: „Fă, dă-i să bea lapte dă iapă neagră amestecat cu sânge dă cuc. Dacă mai sforăie vreodată în viața lui, să mă scuipi în gât!”

Taman atunci s-a ivit Lică, bărbatul prietenei. Omul auzise toată conversația dintre ele. A râs și i-a făcut cu ochiul: „Nu te lua după asta! E nebună! Dă-i, fă, să bea o litră dă vin roșu sec, în fiecare noapte, și-o să ai o surpriză veselă, dă mă pomenști în veci! O să uiți și dă sforăit și dă tot!” Femeia s-a scărpinat în nas cu deștul arătător. „Iapă neagră mai găsesc io, da’ dă unde iau cuc în noiembrie? Mai bine-i dau să bea o bardacă de vin și-am scăpat. Are dreptate Lică.” Și cum a intrat în casă, a scos din pivniță trei sticle pline cu băutură și, fericită, a deschis televizorul. Începea *Noră pentru mama*, și nu voia să piardă nicio emisiune, iar Cornil trebuia să pice din clipă-n clipă.

Scrisoare frântă

„Dragul meu,
Mormântul tău seamănă
leit cu mine,
de parcă am fi gemeni.
Du-mă trei zile în cer și
două sub pământ,
Apoi să ne întoarcem în
lumea noastră
în care trăim
doar ca să ne mai putem iubi.
Tu râzi, râzi mereu,
Pentru că știi.
De fiecare dată mă
întâmpini cu ape și ceruri
neumbrate
Cu spice de grâu grase
ca inimile de potârniche.
Nu pleca!
Mai stai o clipă!
Vreau să-ți scriu o
scrisoare frântă
Vreau să bem cot la cot
și gură la gură,
ca furtunile care știu că
măine vor muri răgușite
și cu ochii deschiși.”

Liviu Nanu

Povestea prințesei mofturoase (politically corekt)

Era demult o țară îndepărtată, care se numea Regatul Plictisitor. Se numea așa pentru că toți locuitorii ei, cu mici excepții, se plictiseau. Erau atât de blazați, încât nici filmele de pe Netflix, nici tik-tokul, nici meciurile de fotbal, nici măcar alcoolul nu-i scotea din acea stare de melancolie. Singura lor preocupare care îi mai scotea din starea aceasta era arta selfie-ului. Toată lumea își făcea selfie, în cele mai ciudate poziții, situații și locuri, de pe vagoanele cu marfă până la WC-ul public. O dată pe lună se organizau și expoziții cu vânzare, se premiau cele mai reușite imagini și se organiza o tombolă. Dar toate acestea nu erau suficiente pentru a alunga starea generală de blazare care plana peste ei. Peste regat domnea împăratul roș-albastru care, așa cum v-ați dat seama, era fan FCSB, deși nici el nu urmărea meciurile acestei echipe plictisitoare, transferurile sau intrigile din jurul ei. Există, desigur, și o împărăteasă, dar ea era o prezență discretă și nu se manifesta în spațiul public, nici în activități sociale de voluntariat, mai mult își pierdea timpul prin saloane de frumusețe și prin săli de gimnastică aerobică. Prin urmare, o vom lăsa în pace, deocamdată, prezența ei contând prea puțin în dinamica poveștii noastre.

Și împăratul avea o fată, pe prințesa Bleah, care, pe lângă faptul că era sclifosită, mai era și supraponderală sau, ca să fim politically corecți, plesnea de sănătate. Poate și pentru faptul că mânca numai rahat turcesc și baclavale și bea gin tonic cu mentă și castravete. Mânca des și mult și nu o ridicau de la masă decât gădilată. Dar trebuie să recunoaștem că prințesa avea și activități culturale care o mai scoteau, ocazional, din starea de plictis. Urmărea seriale turcești, indiene și, mai ales, postul Paprika, de unde își nota cele mai nesănătoase rețete. Drept pentru care împăratul și-a propus s-o mărite, adică s-o dea de nevastă oricui s-ar fi încumetat să se pripocsească cu așa soție. Și, cum nimeni nu și-a arătat disponibilitatea, după câteva încercări nereușite și anunțuri pe pagini de matrimoniale în mass-media și pe site-uri dedicate, împăratul a plusat cu o zestre consistentă (acțiuni la bursă, colecția de timbre, procente din vânzarea de fotbaliști și câțiva bitcoinși). De terenuri agricole sau intravilane nu se punea problema, împăratul avea contracte cu dezvoltatori imobiliari și cu asociații agricole. Și de ce i-ar da un apartament sau o vilă când mai bine s-o știe în casa soțului, cât mai departe de tentații?

Și iată că într-o zi bătu la poarta castelului (soneria era defectă) o entitate non-umană cu două picioare pe care unii o numeau zmeu, iar alții, cocalar. De fapt era și una, și alta. Poate doar ca să impresioneze, parcuse pe locul de handicapăți o limuzină Mercedes clasa S cu motorizare pe gaz, gazul fiind mai ieftin. Entitatea avea și ea o siluetă pe care ar fi invidiat-o și un campion de sumo, colan de aur la gât și câte un ghiul pe fiecare deget. Ajuns în fața împăratului, entitatea se prezintă cu emfază: sunt ducele de Căh din regatul Căh și am venit să iau de nevastă pe fata lu' matale, mânca-ți-aș!

Și uite-așa, cu tânăra soție așezată pe scaunul din față-stânga (pentru că mașina avea volan pe dreapta, firește), zmeul porni la drum spre palatul reședință personală situat la câteva sute de kilometri. Bolidul scuipa foc pe țeava de eșapament (avea probleme minore cu aprinderea) și înghițea kilometru după kilometru cu viteză peste limita legală, lucru care se pare că nu deranja pe nimeni, șoseaua fiind puțin circulată, iar polițiștii de la Rutieră se retrăseseră la bibliotecă pentru prânz și pentru aprofundarea Codului Rutier.

De bucurie, împăratul roș-albastru a dat un decret prin care acea zi să devină sărbătoare națională. Pentru a marca evenimentul organizează o petrecere câmpenească cu maneliști, muncare băutură moca și focuri de artificii. Asupra acestei chestiuni vom reveni cu detalii pentru că fusese invitată și presa, mai ales posturile de televiziune naționale, dar și oameni politici de dreapta, stânga, centru-dreapta, centru-stânga, naționaliști, fundași, extremiști, portari, protestanți, dar și protestatari, activiști de mediu, influențeri, adică din toate sferile vieții publice, politice sau culturale. Pensionarii și șomerii nu primiseră invitație, ei oricum erau prezenți la orice eveniment în care se da sau se promitea ceva.

După un timp tinerii însurăței ajunseră la cordii de aramă, prin care trecură în mare viteză pentru că în locul copacilor de aramă mai erau doar niște cioturi și câteva tufișuri. Zmeul o defrișase și o vânduse unor cumetri de-ai săi care o vindeau sub formă de alambicuri, ceaune, ibrice sau tigăi pe marginea șoselei pe raza localităților

Brateiu, Buzescu și Baia de Aramă, afacere de familie la care austriecii și nici IKEA nu avuseseră acces. Văzând acest peisaj dezolant, zmeului i se prelinse, de emoție, o lacrimă, socotind în cât timp s-ar putea reface frumoasa și scumpa pădure, aducătoare de bunăstare spirituală. Pe scaunul din dreapta, tânăra prințesă, de-acum regina regatului Căh, urmărea peisajul și făcea din când în când poze cu telefonul, scria mesaje și mânca semințele de dovleac pe care proaspătul soț i le pusese cu dragoste în torpedo. Deja nu se mai plictisea.

După un timp urcară un deal și în depărtare se zări o clădire cu aspect de castel, căci avea multe turnuri. Pe fiecare turn fâlfâia mândru câte un steag colorat pe care era brodat un simbol. Când se mai apropiară, prințesa putu vedea clar că simbolul reprezenta un fel de corn, mai precis un cornet al abundenței din care se revărsau bancnote și monede, semințe de dovleac și inele de aur.

- Ce reprezintă desenul de pe steag? întrebă ea.

- Ce vezi pe steaguri este blazonul neamului nostru. Știi, străbunica noastră a fost cea care a strâns averea și a ținut familia aproape. Vindea semințe la meciurile de fotbal și la alte manifestări culturale. Toți participam la confecționarea cornetelor de hârtie, a devenit o tradiție în familie. Acum nu mai vindem semințe, dar, ca să nu se piardă tradiția, am trecut la alt nivel, facem artă din hârtie, adică origami. Se vând și astea destul de bine, dar tot mai bine este cu fierul vechi. Ai să vezi, poate înveți și tu ceva util, că doar trebuie să-ți câștigi mâncarea cumva.

- Adică vrei să mă pui la muncă? întrebă prințesa pe un ton nervos. Prințesele și mai ales reginele nu muncesc.

- Ai văzut prea multe filme și ai citit doar povești. Zi mersi că nu te pun să faci copii și nu te trimit la produs. Am altele mai bune pentru asta.

Ajunseră, în sfârșit, la castel. Două porți metalice din inox, cu emblemă Versace se deschiseră și mașina pătrunse într-o curte unde mai multe găini, curci și rațe se plimbau de colo-colo ciugulind fire de iarbă și resturi de pizza și salată

mexicană, ba chiar și chilli con carne. „Așa fac direct ouă picante”, ținu să explice zmeul, văzând mirarea de pe chipul prințesei. Îi întâmpină o entitate balaoacheșă, cu un neg mare pe nas și cu ten incert, dar departe de alb. Senioara, ca să nu folosim cuvântul babă, care este *impolitically correct*, era foarte grasă și circula într-un vehicul pentru handicapați locomotor marca Lamborghini. Probabil asta este mama soacră, gândi prințesa.

- Hai la mine, fata mea, îi zise. Ești șucară, ando ciupidema.

- E mama, Constituția, ținu să o prezinte zmeul. Du-te la ea și pup-o, îi traduse el. Prințesa se execută fără chef. Entitatea o pupă pe ambii obraji sănătos și cu zgomot de ventuză, lăsându-i două dâre de bale care miroseau a usturoi și semințe prăjite. Le șterse cu mâneca. Soacra se simți datoare să dea explicații

- Nu poate merge baba pe picioare, că o doare tare de tot labiile.

- ?

Prințesa rămase bouche bée pe moment. După trei secunde își permise să întrebe: Cum adică labiile?

- Labiile de la picioare, fato! Mă doare rău alea.

Din casă mai apăru un tânăr îmbrăcat într-un tricou Hugo Boss roșu și ghete Adidas, penultimul model. Zmeul îl prezentă prințesei.

- Țsta e frate-miu. Îl cheamă Robinet, dar noi îi zicem Karaoke. E foarte talentat și are un repertoriu bogat, de la Copilul minune și Chindriș până la Big Gig in the sky sau Child in Time. Ai să te convingi. Acum hai să-ți arăt casa! îi zise zmeul tinerei regine de Căh.

Intrară cu toții în castel și zmeul, urmat îndeaproape de mă-sa în Lamborghini, începu să-i arate tinerei regine domeniul pe care avea să-l conducă în viitor. După ce au trecut destul de repede prin bucătăria plină de tigăi și ceaune din cupru și inox, de unde au prins pe haine un subtil miros de ceapă prăjită și usturoi, au ajuns la dormitorul conjugal, în care tronau un pat imens cu baldachin și altul mai mic. Amândouă, cu sigla Versace pe tăblie.

- Patul mic este al reginei, să se știe, pe sis-

tem, zise zmeul. Asta în cazul în care are migrene.

- Tocmai acum mă apucă una și nu știu câți ani mă va ține, replică tânăra regină.

Zmeul și soacra se făcură că nu aud și trecură cu toții în salon. Pe jos erau întinse covoare persane, iar pe pereți, carpete cu diverse scene idilice (inclusiv răpirea din serai). În mijlocul salonului trona o masă imensă, rotundă, din stejar, în jurul căreia erau așezate douăsprezece scaune și un tron, dedicat regelui. Pe prințesă n-o impresionară toate aceste detalii, ea își dorea acum să stea undeva singură, să citească o carte (regatul Căh nu avea conexiune internet decât în intervalul orar 20-22, din motive de securitate) și să tragă un pui de somn.

Dar cea mai interesantă încăpere pe care o vizitară, mai puțin mama soacră, care avea nostalgii și îi dădeau lacrimile de câte ori trecea prin fața ușii, a fost biblioteca. Mii de tomuri aranjate pe rafturi imense, până în tavan, de-a lungul celor patru pereți (biblioteca nu avea ferestre) cu scări pe care puteai urca pentru a avea acces la rafturile superioare. Toate cărțile erau cartonate, legate în mod profesionist. Găseai acolo, așezată, se pare, de un bibliotecar, pe criterii numai de el știute, toată literatura lumii începând de la clasicii greci, până la scriitorii moderni, de la Platon la Bucowski, de la Seneca la Celine ș.a.m.d. „Am unde-mi petrece timpul”, gândi tânăra regină (pe care de-acum înainte o vom numi prințesă, pentru confortul autorului). Luă dintr-un raft, la întâmplare, o carte pe cotoarul căreia scria, cu litere aurite, *Vițelul de aur*. Rămase uimită văzând că este foarte ușoară. Și, cum să fie altfel, când nu erau decât copertile? Nu exista nici măcar o pagină scrisă, nici măcar un sumar sau o prefață. Prințesa se arătă foarte mirată, dar zmeul o lămuri:

- Toate sunt la fel. Poate mai găsești două-trei cărți întregi pe rafturile de sus, dar în rest niciuna nu are conținut. Nu uita din ce s-a făcut avearea noastră! Toate hârtiile au devenit cornete de semințe. Asta a avut un impact asupra culturii generale a populației, mulți cumpărau mai multe cornete pentru a putea lectura apoi paginile scrise, chit că erau din cărți diferite. Dar existau schimburi frecvente de hârtii și cine dorea pu-

tea, cu răbdare, în timp, citi o carte întregă cu pagini adunate de la alții. Acum însă s-au dus vremurile acelea, toată lumea stă pe telefoane, nu mai are apetit pentru citit pe hârtie.

- Ah, acum înțeleg. Dacă nu este cu supărare, așa vrea să dorm, toată călătoria, inclusiv aceste întâmplări noi, m-au obosit peste măsură.

- Te poți culca în dormitorul comun, dar ai și o cameră, doar a ta, la dispoziție. Și zmeul o conduse la etaj, într-unul din cele patru dormitoare dedicate familiei regale. Patul nu era mare, dar era confortabil, fără boabe de mazăre sub saltea, așa că prințesa, rămasă singură, se întinse și adormi rapid, fără vise.

În acest timp, în Regatul Plictisitor, țara prințesei Bleah, oamenii s-au dezmeticit după șocul plecării ei și au început să aibă reacții pro și contra. La început șoptite, în umbra cafenelelor și a cârciumilor de cartier, la colț de stradă, apoi în locuri publice, cum ar fi piața de zarzavaturi, stațiile de taxi, supermarketuri sau WC-ul public din parc. Au apărut chiar și lozinci și îndemnuri scrise mai întâi pe foi mici, A4, lipite pe stâlpi, peste cele cu oferte de muncă, vânzări de mașini sau închirieri de apartamente. La început timide, apoi pe un ton din ce în ce mai agresiv, cu reproșuri la adresa administrației și a împăratului chiar. S-au înființat partide noi, au apărut creatori de conținut, influenceri și bloggeri și într-o bună zi s-a desfășurat, chiar sub zidurile palatului, o demonstrație pașnică. Demonstrații purtau pancarte și strigau lozinci cum ar fi: „Foaie verde de trifoi/vrem prințesa înapoi!”, „Dacă nu acum, atunci cine? Dacă nu noi, atunci când?” (aici cred că autorul era sub influența alcoolului), „Jos cu punctul G!”, „Sănătate și ebrietate!”. Asta din urmă era, probabil, conceptul unui grup de drojdieri. Alții, din opoziție, aflând, pe surse, că prințesa refuza să-și îndeplinească obligațiile de soție, au înființat o societate secretă pe acțiuni pe care au numit-o „Prințesa neregulată”, iar la sediul acesteia au afișat un banner „Nu vrem bani, nu vrem valută/Vrem prințesa să se f...ă!”

Starea de spirit a societății se schimba rapid, cetățenii nu se mai plictiseau, aveau activități diverse, de la cititul presei până la activități sportive în comun și acțiuni de voluntariat pu-

blice (cea mai comună fiind golitul sticlelor de votcă și de vin prost. Celebra podgorie Dealurile Talașului a cunoscut în această perioadă un boom economic, așa cum reiese din statistici și din actele contabile).

Comunitatea LGBTQA+ a ridicat, în semn de protest, un drapel ROGVAIV la care a mai adăugat și culoarea maro.

Urmărind toate aceste aspecte cu atenție și îngrijorare, împăratul roș-albastru își chemă sfetnicii și împreună, după o dezbatere de trei zile și două butoaie de Cabernet Sauvignon și unul de Pinot Grigio, hotărârea că e cazul să recupereze prințesa. Zmeul a fost declarat persona non grata și denumit monstru. Ministrul de interne fu chemat de urgență să ia măsuri. Acesta își lăsă cu regret teza de doctorat la care lucra pe mâna robotului programat pentru astfel de sarcini și înființă un comandament operativ care, la rândul lui, înființă un comando special alcătuit din specialiști în diversiune, lupte de stradă și dat la gioale. Șeful comandoului a fost numit Prâslea cel Dolofan, iar adjunct, Harap Aprozape-Alb. Mai existau, e drept, și o secretară, un băgător de seamă, două femei de serviciu, o maseuză thailandeză de sex incert, o dansatoare la bară și un comediant, pentru orice eventualitate. Și, desigur, un negociator, omul cu alopecie, sau Spânul, cum îi spuneau apropiații. Și, ultimul pe listă, cu voia dumneavoastră, poate cel mai interesant membru al comandoului, o entitate AI, un robot multifuncțional pe nume Dorel, supra-numit Moartea Deșteptilor. Entitatea AI știa mai multe limbi străine, inclusiv greaca veche, latina și sanscrita și, în același timp, învăța altele noi. Inventă bancuri și ghicitori, prin urmare întreținerea și moralul echipei și buna dispoziție. Odată formată echipa, se imbarcă într-un microbuz galben pe care scria „Transport școlar” și porniră la drum pentru recuperarea prințesei. Însă ei nici nu bănuiau că zmeul aflase de planul lor și le pregătise mai multe surprize.

Prima surpriză a fost când au oprit la prima stație OMV, pentru alimentare cu motorină. Pe măsură ce pompa mergea, creștea și prețul, astfel că, la final, nici nu apucaseră să facă plinul, și costul combustibilului depășise bugetul alocat.

Au mai pierdut câteva ore până au întocmit un referat de necesitate și l-au trimis pe comediant cu autostopul înapoi la împărat, să aducă banii necesari. Comediantul a prezentat referatul în felul lui personal, astfel că împăratul a crezut că face un număr de stand up comedy și, până s-a prins, au mai trecut câteva zile, pentru că deja începuse weekendul și tot personalul de la trezorerie plecase în vacanță prelungită, fiindcă luna cădea într-o zi de 13 și, așa cum se știe, poartă ghinion să muncești, iar marțea trebuiau evitate cele trei ceasuri rele.

Plătirea la casă și pornirea mai departe spre regatul Căh. Ca să treacă timpul și să destindă atmosfera, Harap Apropo-Alb îi pune întrebări robotului Dorel, la care acesta răspundea invariabil cântând „Mașina de spălat trăiește mai mult cu calgon”.

- Am impresia că s-a defectat, zise Prâslea cel Dolofan.

- Sau poate s-a încurcat banda, interveni mașeuză tailandeză. Se întâmpla frecvent la casetele audio germane.

- Dacă îmi dați o șurubelniță în cruce și o cheie franceză, mă ocup eu, zise Spânul. Știu să repar diferite obiecte electrocasnice, cum ar fi fierul de călcat. De ce ar fi asta mai complicat?

Scotocirea în cutia cu scule și găsirea o șurubelniță în cruce, o cheie franceză și o bandă de scotch. Spânul desfăcu o plăcuță metalică pe care scria „Made în Taiwan” și privi înăuntru. Văzu multe fire și două plăcuțe cu circuite integrate. Pe una scria „Montează stânga”, iar pe cealaltă, cum altfel? „Montează dreapta”. Doar că erau poziționate invers. Spânul schimbă plăcuțele între ele, apoi fixă capacul la loc în cele cinci șuruburi (unul căzuse pe jos și nu l-au mai găsit, în ciuda eforturilor echipei).

- Acum e ca nou, zise el, satisfăcut. Doar că ar trebui resetat la parametri din fabrică. Iar asta n-o poate face decât împăratul.

- Am s-o fac eu în locul lui, zise Prâslea cel Dolofan. Nu ne mai permitem să pierdem timp și bani. Și apăsă cu încredere pe butonul de resetare. Din interiorul lui Dorel se auzi un chițait și un firicel subțire de fum alb se ridică în aer. Apoi porni, ca și când nimic nu s-ar fi petrecut.

- Fumul a fost de la vaselină, stați liniștiți. Meseriașii pun întotdeauna mai multă, să fie acolo... Chiar și unde nu trebuie.

Dorel se trezi din nou la viață sau, mă rog, la activitate. Prâslea socoti necesar să-l testeze:

- Poți să ne spui cât reprezintă bacșișul unui ospătar dacă totalul consumației face 534, 70 euro?

- În ce țară se află cârciuma? întrebă Dorel.

- Să zicem așa, la întâmplare.... în împărăția Plictisitoare.

- Prea multe variabile, răspuse Dorel. Mai bine vă cânt un cântecel. Și Dorel începu să cânte, afișând totodată pe ecran următorul text în hindi:

माँ के पास गेंद के आकार की एक छोटी सी बच्ची है

और वह पॉटी में शौच करता है और सब कुछ खा लेता है

- Adică? întrebă Prâslea. Tradu în caractere latine!

Pe ecran apăru următorul text:

maan ke paas gend ke aakaar kee ek chhotee see bachchee hai

aur vah potee mein shauch karata hai aur sab kuchh kha leta hai

adică:

Are mama o fetiță cât un ghemotoc

Și se cacă la oliță și mănâncă tot

- Gata, ne-am lămurit, zise Prâslea cel Dolofan. Funcționează perfect. Să ne grăbim, că avem treabă! Avem de recuperat o prințesă. Să cântăm în cor „Treceți batalioane plictisitoare Carpații...!”

Și călătorirea așa zi de vară până-n seară, până ajunseră la porțile de inox ale regatului Căh. De nicăieri apărură doi câini-roboti care se repeziră mârâind la roțile mașinii. Dar Spânul nu se pierdu cu firea și le aruncă două șuruburi de 20 mm cu piulițe la capete și câinii se apucară să roadă îndârjiți la ele. Timp în care Prâslea cel Dolofan le puse pe coadă doi covrigi electromagnetici care emiteau unde alfa și îi adormi pe loc printr-un scurtcircuit.

Se deschiseră și porțile cele mari și în pragul lor apărură zmeul însoțit de mă-sa în scaunul Lamborghini și de fratele lui, Robinet-Karaoke,

care trăgea după el o boxă audio activă cu multe difuzoare și mai multe leduri pe care o închiria cu ocazia sărbătorilor de iarnă colindătorilor. În urma lor venea și prințesa, mâncând dintr-un kebab.

- Cum procedăm? zise Prâslea cel Dolofan. Negociem sau ne luptăm în luptă dreaptă pentru prințesă?

- Dacă îmi plățiți zece bitcoini o luați în următoarea secundă, zise zmeul.

Cum nu aveau așa ceva și nici n-ar fi fost împunerniciți să plătească vreo lețcaie, oferta fu refuzată cu demnitate:

- Mai bine ne luptăm pentru prințesă! concluzionă Harap Aproape-Alb.

- Atunci așa să fie! zise zmeul. Să ne întrecem în muzică, propuse el. Acum toți realizară ce rol avea boxa. Sau poate vreți să ne batem în lupte greco-romane, karate ori jiu-jitsu?

- Așa să fie! zise Prâslea cel Dolofan. În muzică să ne întrecem, că la chestii fizice nu mă bag, mi se deschide operația. Se baza, firește, pe Dorel, care era prevăzut și cu difuzoare și avea acces la o listă imensă de șlagăre. Începeți voi primii!

Nici nu termină de vorbit, și văzduhul fu inundat de minunatele acorduri ale lui Sandu Ciorbă. Urmară apoi Luis Gabriel și Carmen Chindriș. Păsărelele se opriră din cântat, apoi și din zbor, cădeau de pe crengile copacilor cu aripile înțepenite. Șobolanii, cârțițele și toate rozătoarele de pe o rază de mai mulți kilometri intrară în cotoanele și găurile lor, apoi se aruncară singuri în cursele de șoareci, după ce înghițiră boabele otrăvite. Dar vitejii noștri își puseră dopuri de cauciuc în urechi și scăpară mai ieftin, doar cu dureri de cap și vărsături. Chiar și Dorel, cu tot bruiajul pe care îl emitea, începu să fumege dintr-un circuit care îndeplinea rolul trompei lui Eustachio. Spânul rezolvă însă rapid problema tăind o sârmă. În tot acest timp, prințesa terminase kebabul și trecuse la o șaorma cu de toate, fără a fi prea impresionată.

Veni rândul lui Dorel să dea replica muzicală. Alegerea era dificilă, avea foarte multe variante, de la Hrușcă până la Ion Suruceanu și Trio Grigoriu. Duetul Fuego-Irina Loghin era însă asul din mânecă. La fel și Gheboasa, numai că aveau

doar variante de melodii cu versuri cenzurate, asta le scădea din impact. Începură cu AC DC – *Thunderstruck*. Și atunci pământul se cutremură, zidurile castelului se crăpară, iar turnulețele chiar căzură la pământ. Și la primele versuri din *Împodobeste, mamă, bradul*, zmeul și echipa lui, galbeni la față și zvârcolindu-se pe pământ, cedară. Prințesa terminase și șaorma, acum sugea o acadea.

- Gata. vărule, ajunge! zise zmeul. Luați-vă prințesa înapoi, oricum nu ar fi făcut prea mulți purici la noi. Și pe deasupra mai halește și mult, nu ține cu casa.

Zis și făcut. Prințesa se urcă fără mofturi sau alte comentarii în mașina eroilor și porniră înapoi spre regatul Plictisitor. Spânul îi dădu o pastilă de tic-tac și o cutie de bomboane cu coniac, pentru orice eventualitate.

Și aventura se sfârși totuși cu ginere și mireasă pentru că prințesa se îndrăgosti nebunește de Spân și plecă împreună cu el și cu entitatea Al Dorel într-un capăt al împărăției, unde își începu o carieră de influencer. Apoi porniră o afacere profitabilă cu gogoși, un lanț de gogoșării pe care l-a numit Dorel.

Cât despre zmeu, prea multe nu se mai știu, doar zvonuri, bârfe, cârcoteli... Și-a demolat palatul și, în locul lui, a construit un spital regional de boli nervoase.

Dar asta e altă poveste.

Povestea unui om leneș

- Bunicule, doamna învățătoare ne-a dat temă pentru acasă să citim povestea omului leneș. Dar mie mi-e cam lene s-o citesc, poți să mi-o povestești tu sau, mai bine, să-mi faci un rezumat?

- Bine, nepoate, ți-o spun, dar să știi că asta nu are nicio morală. Și mai trebuie să știi din capul locului că Ion Creangă, autorul poveștii, a spus-o prietenilor într-o cârciumă, după câteva pahare de rachiu. Prin urmare, în această cârciumă, pardon, circumstanță, niciunul n-a luat-o prea în serios, altfel ar fi înfundat pușcăria pentru promovarea lișajului și instigare la crimă, pentru că despre asta este vorba. Dar erau alte vremuri, lumea nu lua în serios orice fleac și lăsa imaginația să zburde sub formă de povești și basme. Și află de la mine că nu este corect să-i spui unui om leneș, oricât de puturos ar fi.

- Știu asta, dar n-am găsit o altă definiție.

- I-am putea spune persoană cu activitate productivă limitată și benevolă care nu degenează în muncă.

- Sau care are apetență recreațională hiperdezvoltată.

- Și asta. Așa deci... Trăia odată, într-o comunitate rurală, un om foarte leneș sau, cum spuneam cu alte cuvinte, o persoană bipedă cu activitate limitată care nu degenează în muncă. Țăranii s-au hotărât să-l spânzure, dar o boieroaică miloasă i-a oferit alternativa să-l ia în spațiul ei locativ și să-i dea să mănânce posmagi, adică un fel de biscuiți vechi. Dar el a refuzat pentru că-i era lene să-i mănânce așa uscați și înmuierea lor presupunea efort și timp, care știi cât de prețioase sunt. Cum am spune acum, avea o capacitate managerială redusă și limitată pentru că ar fi putut rezolva rapid problema prin delegare, în sensul că altcineva i-ar fi muiat biscuiții. Dar mai bine să venim în zilele noastre cu un exemplu din actualitate. Eroul nostru, care avea și apetență recreațională dezvoltată, cum bine ai precizat mai devreme, viziona cât e ziua de lungă filme pe netflix, se juca pe calculator

și avea un program de masă și somn pe care îl respecta cu sfințenie. Cum activitățile lui îi deranjau pe ceilalți, mai ales pe cei apropiați care trebuiau să-l întrețină, fără ca el să participe cu nimic la bunăstarea familiei și a comunității, s-au hotărât să scape de el, dar nu prin lichidare fizică, ci prin promovare.

- Adică? Nu înțeleg cum poți pedepsi o persoană promovând-o.

- Ia gândește-te mai bine. Avem și acum destule putori în jurul nostru. Majoritatea au fost promovați ca studenți la facultăți de genul Spiru Haret. pe care le termini fără să-nveți, adică, elegant spus, fără frecvență. Cei mai norocoși ajung în Parlament, în administrația locală sau șefi într-o instituție, cum ar fi, de exemplu, direcția pentru tineret și sport sau învățământ. Prin urmare, după ce au negociat cu omul, l-au convins să candideze din partea unui partid pentru un post de parlamentar. Acolo putea să doarmă toată ziua în scaun, să se joace pe laptop și să urmărească cele mai noi filme. Apoi șoferul îl ducea la hotel cu mașina de serviciu, și în cameră îl aștepta room service-ul cu tot ce îi poșteau inima și stomacul.

- Și el ce a făcut? Bănuiesc că a acceptat.

- Desigur, dar asta face parte din altă poveste. Cum spuneam, povestea nu are o morală, dar o concluzie tot putem trage de aici. Anume că și leneșii sunt ființe delicate, de o sensibilitate aparte, care merită apreciate, așa cum face englezul ăla, Hodgkinson, în *Ghidul leneșului*. Sau Goncharov în *Oblomov*, care a devenit și adjectiv.

Mihai Haifa Traistă

CUM L-AM CUNOSCUȚ PE ECHIM VANCEA

„Cine n-a auzit de Echim Vancea nu are cultură generală!..”, spune o vorbă din moși strămoși lăsată nouă, drept testament, pentru a ne putea măsura generala cultură.

Eu, având o straiță plină de asemenea cultură, auzisem de Echim Vancea, și, Doamne!... Bine mi-a mai prins cultura din straiță!...

Eram tânăr student, la Litere (de abia împlinisem treizeci și cinci de ani, se pare că așa mi-a fost mie dat să mor student, poate cândva voi scrie celebra poezie *Fiind student, facultăți cutreieram...*) și aveam examen la Istoria literaturii, cu profesorul și criticul literar Mircea Diaconu.

Bătă... eu!.. Tobă...el! Normal că nu prea ne-am înțeles, adică eu nu înțelegeam ce mă întreba, iar domnia sa nu înțelegea ce-i răspundeam. Eram chit, zero la zero, scor egal, meci nul, ce mai ?

Ehe, dar profesorul tot profesor rămâne... Credeți că a vrut să joace cinstit, da' de unde?... Mi-a trântit un patru din toată indulgența lui de critic și profesor. Asta după ce mi-a dat o ultimă șansă întrebându-mă dacă pot să numesc doi oameni celebri, ale căror nume să înceapă cu litera C.

- Cîmătaru și Cărțu, am strigat eu, bucuros.

- Bine, măi, dar n-ai putut spune și tu Crean-

gă, Caragiale, Coșbuc?

- Da' îștia-n ce divizie joacă, că eu nu auzisem de ei? am întrebat eu sincer mirat.

Norocul meu că profesorul consideră răspunsul ca pe-o glumă bună, căci altfel îmi dădea doi.

- Dom' profesor, vă rog eu, dați-mi un cinci și vă promit că învăț pe de rost *Psalmii lui Dosoftei, Iona* lui Marin Socrezitu și *Tăcuta* lui Gheorghe Mutu, v-o jur cu mâna pe straița în care am două sticle cu palincă de Maramureș. (Uitasem că pălinca o băusem în tren, venind spre Suceava).

- Ești cumva din Maramureșul Istoric?

- Din istoric, domnule profesor! m-am agățat eu de Maramureșul Istoric, ca înecatul de un fir de pai.

- Îl știi cumva pe Echim Vancea?

- Pe Vancea? Pe Echim? Dacă-l știi? Păi, e cel mai bun prieten al meu! Da' ce vorbesc prieten? Mi-e ca un frate, dom' profesor! am mințit, fără să roșesc.

- Măi, da' ce sarmale am mâncat eu la Echim, da' ce pălincuță am băut! plescăii din limbă profesorul, și mă trecu. Îmi *dete* cinci și mă rugă să-i transmit lui Echim multe salutări din partea lui.

Ce era să fac? M-am dus la Echim Vancea să-i duc salutările profesorului și i-am povestit ce prieten și frate am fost cu el, până am trecut examenul, căci vorba ceea: „Te faci frate și cu

dracu' până treci puntea".

Echim a râs cu hohote de pățania mea. Nu s-a supărat, doar mi-a spus la plecare:

- Mă, băiete, mie îmi plac proștii deștepți!

Așa, dragii mei cititori, l-am cunoscut eu pe Echim Vancea...

FRIZERUL CARE ADUCE MOARTEA

Prietenului meu Alexandru Sambor (fost redactor la emisiunea „Conviețuiri”), cu dragoste frățească!

În acea dimineață însorită de primăvară m-au trezit clopotele din turla bisericii, aducându-mi aminte că e duminică și că a sosit timpul ca bunii creștini să meargă la biserică, mai bine spus bunele creștine, deoarece toți purtătorii de clop și nădragi din satul nostru sunt atât de buni creștini și atât de evlavioși și temători de Dumnezeu, încât pornesc cu vreo două ore înainte de a-i chema sfântul clopot, ca să aibă timp să intre pe la cârciumă pentru împărțășania de duminica dimineață. Aceasta e datina lăsată din moși strămoși, ca o lege nescrisă pe care n-a reușit nici un popă s-o schimbe, deoarece creștinii din satul nostru sunt mari păstrători de tradiții. Iar după împărțășania de la cârciumă se duc toți frumușel la biserică, unde, cuminți, dau din cap precum găscanii, în semn că sunt de acord cu spusele părintelui, precum că e mare păcat, păcat de neiertat, să duci paharul dracului la gură tocmai în sfânta zi de duminică și încă înainte de sfânta slujbă.

Aș mai fi vrut să lenevesc în pat, dar deodată mi-am adus aminte că astăzi e ziua mea de naștere. Acest gând mi-a trecut prin cap ca un fulger, lăsându-mă paralizat de spaimă. Această zi îmi stă-n suflet ca un ghimpe de peste cinci ani, de când o țigăncușă cu părul de culoarea nopții hoților de cai și cu ochi de foc, de puteai zări talpa iadului în ei (dacă te uitai mai atent), mi-a ghicit că în ziua în care voi împlini patruzeci de ani voi muri de o moarte năprasnică „subit – cum ziceți voi mai pe domnește”, mi-a explicat țiganca, nu cumva, Doamne ferește, să nu pricep de ce moarte voi muri.

La început am râs de spusele „pirandei”, dar, cu cât mă apropiam mai mult de ziua cu pricina, neliniștea din suflet îmi creștea precum cotele apelor, după trei luni de ploaie, nopțile mi-au devenit albe, iar zilele verzi, din cauza sticlei de culoare verde de la geamurile barului „PARADIS”, unde-mi petreceam ultimele zile din viață. Așa am hotărât ca ultimele zile de pe această lume să le petrec în „Paradis”, căci pe lumea cealaltă... cine știe? Mai ales că eu am fost un foarte înflăcărat păstrător al tradiției mai sus amintite (cea cu duminica dimineață, înainte de slujbă).

Dar ziua morții mele am hotărât s-o sărbătoresc la țară, în satul meu natal, ascuns după pragul casei părintești, unde nici moartea nu îți se pare ceva neobișnuit. Voiam să mor singur și în liniște, auzisem eu că așa mor măgarii și mi-am spus că dacă tot am trăit așa... hai să și mor la fel.

Așa că m-am întins la loc, am încrucișat cuminte mâinile pe piept, și așteptam să vină „doamna” după mine, într-un fel bucurându-mă că, în sfârșit, cineva de sex opus mă va vizita și pe mine. Dar se pare că pe „doamnă” o durea în cot că eu așteptam cu mare nerăbdare să rostesc cuvintele: „Vai, ce mare poet piere!”. Am stat eu așa până la prânz, dar ea nu se îndura să vină. Plictisit de atâta așteptare, am încercat să citesc din poeziile lui Pablo Romaniuc, să-mi înveselesc sufletul, dar nu am înțeles mare lucru (pentru poezia lui Pablo încă nu s-au inventat cititorii), așa că am renunțat la poezia lui Pablo, care, să fiu sincer, mi-a întristat un pic sufletul,

căci mi-am adus aminte că am dat două sute de mii de lei pe volumul lui de poezii, și am hotărât să mă duc până la birt.

- O fi ce-o fi, las să mă mai caute și ea, moartea, căci eu am așteptat-o destul! mi-am zis, ieșind din casă, uitându-mă în toate părțile, ca nu cumva să mă ia pe nepregătite și să n-am timp să rostesc celebrele cuvinte ale împăratului Nero.

Și așa, învățându-mă-n toate părțile ca Ti-ti-Robi, cu chiu cu vai (mai mult cu chiu, decât cu vai), am ajuns la cârciumă, care, spre marea mea mirare, era goală-goluță, exact cum aș fi vrut s-o văd eu pe cârciumăriță (o fată blondă, mică, noadă, /o faci grămadă /și o bagi sub tine etc. etc. etc.), care citea după teighea un roman siropos (probabil), după chipurile de pe copertă (sigur), de Daniele Estelle. Atunci l-am zărit într-un colț, cu halba băută (nu vreau să mai folosesc cuvântul „goală”, totuși măcar în ziua morții mele să fiu serios, ce dracu?...), pe nenea Niculae, frizerul satului. Stătea dus pe gânduri și trăgea dintr-o penală răsucită din pagina revistei *Aspirina săracului*, pe care a șutit-o din closetul cârciumii (să-l mai aud eu pe careva spunând că ziarul lui Dinescu nu-i bun la nimic, că dă de dracu' cu mine!).

- Fiți amabilă, aș dori două halbe de bere! am spus eu (cu vocea-mi lină), de a sărit fata ca arsă de pe scaun, scăpând din mână cartea și s-a holbat la mine ca o juncană virgină la medicul veterinar.

- Vă rog să mă iertați, nu am observat când ați intrat! se scuză cititocârciumăreasa.

- Nu face nimic! am liniștit-o eu. Aș dori două halbe de bere!

- Luați loc, vă servesc eu la masă! spuse, amabil, fata, iar eu m-am îndreptat spre masa lui nenea Niculae frizerul.

- Bună ziua! l-am salutat. Îmi permiteți să vă cinstesc cu o halbă de bere?

- Mănânci, calule, ovăz? Ha, ha, ha! s-a pus pe râs bătrânul.

- Nu e lume la cârciumă, cu toate că-i duminică, am început eu conversația, într-adevăr mirat, căci în alte dăți nu aveai loc să intri, darămite să stai la masă.

- Păi azi e înmormântare-n sat... Nu toată lumea-i proastă ca noi doi, să bem la cârciumă,

pe bani.

- Dar cine a murit? l-am întrebat pe bătrân.

- Petrea Chiorul! cu adânc amar în suflet rosti bătrânul.

- V-a fost prieten apropiat, văd că vă pare foarte rău pentru el, l-am compătimit sincer pe bătrân.

- Da' de unde?... Așa prieteni!... L-am tuns pe datorie. „Numai până la pensie, Niculae!”, se ruga de mine, ca un copil... Eu l-am crezut om serios, l-am tuns... Iar el... Uite ce-mi face! Dracu' să-l ieie... De parcă n-a putut muri și ne-tuns?! a scuipat furios bătrânul.

Mi s-a făcut milă de bătrân, am vrut să-l liniștesc oarecum, cu toate că nu-mi prea plăcea de el, la fel ca tuturor băieților din sat, pentru că ne „belea” până la piele cu mașina sa de tuns, pe care a adus-o de pe front, și care mai mult ne smulgea părul decât ni-l tunde.

- Haideți să bem, nea Niculae, lăsați, se mai întâmplă să moară oamenii nereușind să-și achite toate datoriile! încercam eu să-l liniștesc pe bătrân.

- Dacă ar fi numai îsta, aș tăcea dracului din gură, dar ascultă aici: săptămâna trecută vine la mine Mihai Surdul și începe exact ca acesta: „Numai până la pensie, Niculae!”. Eu îl tund ca om, iar el a doua zi o tulsește pe lumea cealaltă. Înaintea lui a venit Ilie Bâlbâitul: „Tunde-mă, Niculae, la pensie-ți dau bani!”. Eu îl tund, ca om, a doua zi pentru cine crezi că trag clopotele? Pentru el, lua-l-ar dracu' să-l ia și pe toți ceilalți, căci așa a venit la mine și Ion Șchiopul, și Vasile Mutul, și Ștefan Hărleț, și Gheorghe Ciocan, și Dănilă Nicovală, de parcă s-au vorbit între ei. Eu îi tund, ca om, iar ei a doua zi o tulesc pe lumea cealaltă, la dracu-n praznic! și-a vărsat năduful bietul Niculae.

„Acesta ar fi bun să-mi tundă dușmanii, ba chiar și pe unii din prietenii mei.”, m-am gândit eu, distrat, începând să întocmesc, în gând, o listă lungă cu aceia pe care i-aș trimite să se tundă la nea Niculae. Iar după ce lista a fost gata, i-am mai propus bătrânului încă un rând.

- Ai suflet bun, băiete... Dar mie nu-mi place să beau de la nimeni pe gratis. Ce-ar fi să te tund? la, uită-te ce perciuni mari ai, de parcă ai fi rabin jidovesc! Te tund și pe urmă mai bem un rând!

mi-a tras cu ochiul bătrânul, aplecându-se sub masă, unde ținea, într-o pungă, instrumentele de tuns.

- Ce v-a apucat, nea Niculae? la uite ce-i trece prin cap!!! am strigat eu, speriat, și, din două sal-turi, am ajuns în stradă.

- la te uită la bătrân... Eu îi dau de băut, iar el vrea să mă tundă!... Ce-o fi având cu mine? bol-boroseam eu, fugind speriat către casă.

În ziua aceea nu am mai ieșit din casă, dar nici moartea n-a venit după mine, se pare că pragul casei părintești te poate ocroti până și de moarte.

NUME DE COMUNIST

De când Marco Bogar a devenit membru al Partidului Comunist Român s-a schimbat atât de mult, încât vecinii, prietenii, ba chiar nici cei din familia lui nu-l mai recunoșteau. „Unde-i acel Marco care cânta în strana bisericii?” se mirau creștinii din sat. „Unde-i acel Marco nelipsit din cârciumă, ce seară de seară ne turna la glume și bancuri, de ne prăpădeam de râs?” se întrebau stimabilii consumatori de răchie.

- Marco, Marco, mi-ai orfănit cârciumioara, acum ce mă fac eu fără tine?! se văita Vasilică Birtașul, a cărui cârciumă acum era goală precum muiera lui Adam în grădina Edenului înainte de-a mușca din măr, căci sătenii veneau mai mult pentru bancurile lui Marco la cârciumă. Acum dacă Marco nu-i mai calcă pragul, la ce să mai vină? Pot să bea și acasă, căci fiecare, slavă cerului, are horincă!

Iar Marco nici la biserică, nici la cârciumă... Cu alte cuvinte, nici Domnul, nici Dracul nu aveau nici un câștig de pe urma lui. Ședințele de partid și biblioteca erau singurele locuri unde mai mergea Marco, iar restul timpului liber citea din Marx și Lenin.

- Nu ți-e teamă c-o să te bată Sfântul Dumnezeu? Du-te, măi, omule, la biserică și dă de slujbe, să-ți ierte Domnul păcatele! îl dojenea pe Marco nevastă-sa.

- Religia este opiu pentru popor! Destul am bâjbâit prin întuneric, acum a sosit timpul și lumina Partidului Comunist mi-a deschis ochii și mi-a iluminat sufletul! Răspundea, mândru, Marco.

- Lăudăm pe Isus! îl salutau oamenii din sat

pe Marco.

- Lăudat să fie-n veci Partidul Comunist Român! răspundea Marko la salutul creștin, strigând din răspuțeri, de se cruceau oamenii și-l ocoleau, să nu mai fie nevoiți de-a se întâlni cu comunistul de Marco.

Nici nu se obișnuise bine nevasta lui Marko cu capriciile comuniste ale soțului, când pe capul bieteii femeii căzu altă năpastă. Născu un copil. Nu, să nu credeți că acesta era necazul, aceasta era bucuria, necazul era altul, copilul s-a născut taman în ziua sfinților arhangheli Mihail și Gavril. Cum era firesc și precum sfânta datină străbună o cere, ea voia să-l numească pe copil Mihai- Gabriel, cu numele sfinților ce urmau să fie protectorii pruncului lumit, sau măcar cu numele unuia singur dintre ei.

- Nici un Mihai, nici un Gabriel! a strigat Marko și, ca să demonstreze cât de hotărât este, a bătut din picior, de au sunat geamurile ferestrelor.

- Cum să-l numim altfel dacă el s-a născut de ziua acestor sfinți? a întrebat, mirată, soția lui Marco.

- Îl vom numi Dej! hotărî Marco.

- Vai de mine și de mine! începu să se vaite biata femeie. Nici un sfânt din toată Biserica nu are asemenea nume.

- Ce-mi pasă mie de sfinții tăi și de biserică ta? Fiul meu va purta nume de comunist, îl voi numi ca pe tovarășul nostru scump și drag!

- De ce nu-l numești Gheorghe sau Gheorghiu? Dej este numele tovarășului, iar prenumele este Gheorghe Gheorghiu! încerca să-l lămurească și notarul, când s-a dus să facă certificatul de naș-

tere pentru copil.

- Nume de Gheorghe și de Gheorghiu întâlnești la tot pasul, eu vreau ca pe fiul meu să-l cheme Dej! a lovit Marko cu pumnul-n masă.

- Păi bine, dar... încerca să-l lămurească în continuare notarul pe Marco, însă acesta-l întrepruse brusc:

- Nici un păi! Tovarășe, eu am impresia că tu ai ceva împotriva numelui Dej!

Notarul tăcu, speriat, și-i eliberă grăbit certificatul de naștere pentru copil.

Dar necazurile nevestei lui Marco nu luaseră sfârșit. Peste doi ani născu alt prunc, tot băiat.

- Bravo, tovarășa Vasilena! Încă trei și Partidul Comunist Român te va decora cu ordinul „Mamă Eroină”, radia de bucurie Marco.

- Lasă-mă-n pace cu tovarășa, eu nu am nevoie de nici un ordin comunist și nici copii nu mai vreau, ne ajung doi! Rosti, supărată, biata femeie.

- Ce vorbești? se supără de această dată Marco. Pentru construirea socialismului avem nevoie de brațe tinere, copiii sunt viitorul strălucit al Partidului Comunist!

- Îl vom numi Petru sau Paul deoarece mai sunt două săptămâni până la sărbătorea sfinților apostoli Petru și Paul! a încercat, nesigură, să întrerupă discursul soțului despre viitorul strălucit al Partidului Comunist biata femeie.

- Ia mai termină odată cu sfinții tăi și cu numele lor! se enervă Marcu.

- Dar cum îl vom numi pe micuț? Întrebă, nesigură.

- Cum să-l numim, nu știi... De ce mai întreb? Bineînțeles că-l vom numi Dej!

- Păi, Dej l-ai numit deja pe Mihăiță.

- Să nu cumva să mai îndrăznești să-mi numești copilul Mihăiță, numele lui este Dej, iar pe acesta tot Dej îl vom numi! Strigă, enervat, Marco.

- O, bieții mei copii, de ce v-am mai adus pe lume, dacă nici nume de om n-o să aveți?! a început să plângă biata mamă.

De data aceasta notarul doar zâmbi mirat, și eliberă certificatul de naștere, fără să-i mai spună ceva lui Marco. Dar când peste doi ani Marco veni și-i spuse că și pe al treilea copil vrea să-l numească tot Dej, notarul își pierdu răbdarea:

- Măi, omule, tu ești nebun la cap? Deja ai doi copii cu același nume, nu se poate să-l numești și pe al treilea tot Dej, gândește-te repede la alt nume, căci nu am timp de pierdut cu tine!

Luat prin surprindere de către notar, Marco se pierdu cu firea și răspunse strângând nevinovat din umeri:

- Eu vreau ca toți copiii mei să aibă nume de comunist, iar eu alt nume de comunist în afară de Dej nu știu.

Notarul a stat un pic pe gânduri, s-a scărpinat la ceafă și pe urmă i-a întins lui Marko un ziar al Partidului Comunist:

- Caută și tu, căci acest ziar e plin de nume comuniste.

Marko a început cu mare atenție să citească ziarul. A stat și tot a citit în liniște, notarul și uită de el.

- Am găsit! a urlat de bucurie Marco, de sări notarul de pe scaun, de spaimă.

- Așa, hai, spune ce nume ai ales? se pregăti notarul să completeze certificatul de naștere.

- Bangladesh! răspunse, bucuros, Marco.

POETUL ȘI CÂRCIUMARUL

În memoria scriitorului Mihai Nebeleac

Cei ce l-au cunoscut pe profesorul și scriitorul Mihai Nebeleac, Mișa, cum îi spuneau confracții săi Echim Vancea, Gh. Părja, Ion Petrovai,

frații Mihai și Vasile Bărlea, Pablo Romaniuc, Ion Ardelean și alții, cunosc bine întâmplarea pe care vreau s-o istorisesc și pot să susțină că e

adevărată. Eu pe atunci eram doar un biet umil ucenic al maestrului Mișa, care cu multă dragoste și răbdare mă iniția în arta scrisului și în ritualul băutului de vodcă, jurându-mi în fiecare seară că va scoate din mine un adevărat scriitor. Eh, dar ce să-i faci? Mișa a plecat în cele veșnice, iar eu am rămas undeva între un bun băutor de vodcă și un scriitor slab. Dar să revin la întâmplarea cu pricina.

Într-una din zilele „fierbinți” de după revoluție, când unii dintre foștii tovarăși, deveniți peste noapte domni, și-au băgat mâinile, până-n cot, prin saltele, hornuri și prin ciorapul bunicii, de unde au scos teancuri de sute albastre (de atâta așteptare, după ziua când vor vedea apusă lumina strălucitului comunism) și au început să-și construiască palate înconjurate de garduri din fier forjat și să-și cumpere mașini, televizoare, frigidere, butelii, ace, brice și cuțite...

La fel a făcut și un cârciumar din sat. Numai că mintea cârciumarului, îngustă, nu putea concepe că totul a luat sfârșit, că nu mai are de ce să-i fie frică. Inima i se făcea din ce în ce mai purice, cu fiecare cărămidă înălțată pe zidul viitorului său palat. Dar nu se arăta că i-ar fi frică. Nu! În cârciumă urla și zbiera ca un zmeu, nu cumva cineva să-l bănuiască că i-ar fi teamă de ceva. Într-o asemenea zi intră Mișa în cârciumă și comandă o vodcă, bineînțeles, „pe barbă”, ca de obicei:

- Dă-mi și mie o votcă, tovarășe! îl rugă pe cârciumar.

- Cum îndrăznești să-mi spui „tovarășe”?! Eu nu-s tovarășul tău! Mie să-mi spui „domnule”! Și nu-ți mai dau pe datorie, ca pe timpul lui Ceaușescu! Gata, au apus acele vremuri, acum e democrație, dacă vreau îți dau, dacă nu vreau nu-ți dau! urla, făcând spume la gură, bietul cârciumar, roșu de mânie, dar și de spaimă, că Mișa-l făcuse tovarăș.

Mișa zâmbi de prostia cârciumarului, se așeză la o masă și scrisese o poezie pe care i-o dedică.

Domnule Tovarăș, am auzit că furi...

Și că-ți faci o casă cu fier forjat în jur,

S-ar putea la noapte să nu dormi în puf

Ci să mergi în Deltă, la cules de stuf.

Dar de-mi dai o vodcă, eu mai las din ton...

Hai să presupunem că a fost un zvon.

- Domnule Nebeleac, domnule profesor... Vă rog eu frumos, dați-mi mie foaia cu poezia, n-o mai arătați la nimeni, vă rog eu mult! aproape plângând îl ruga cârciumarul.

- Băi, tovarășe, eu scriu poezii ca să le public, mâine o să apară-n *Graiul Maramureșului!* spusese, hotărât, Mișa.

- Nu-mi faceți asta, dom' profesor, vă dau două sticle de votcă, numai dați-mi poezia și nu-mi mai spuneți „tovarășe”! tremura de spaimă cârciumarul.

- Bine, dom'le, fie și așa, da' să știi că ai noroc, că eu-s băiat bun, că de era altu'!...

- Știu, știu, dom' profesor... se bucura ca un copil cârciumarul, aducând două sticle de vodcă rusească.

A doua zi Mișa intră, din nou, în cârciumă și ceru o vodcă, tot „pe barbă”.

Nu ține! Acu' gata, chiar că nu-ți mai dau pe datorie cât voi fi eu cârciumar, pentru ce mi-ai făcut ieri... rânji cârciumarul.

- Păi n-o să mai fii mult! zâmbi Mișa, și începu să recite poezia:

Domnule tovarăș, am auzit că furi,

Și că-ți faci o casă...

- Tăceți, dom' profesor, vă dau ce vreți și cât vreți, numai tăceți! se rugă cârciumarul, turnându-i o dublă de votcă. Eu am crezut că dacă am rupt foaia cu poezia și am ars-o în sobă nu mai am de ce să mă tem.

- Până nu-mi rupi mintea și n-o arzi în sobă, ai de ce a te teme, așa să știi, tovarășe! spusese Mișa, învingător, luând paharul de vodcă de pe tejghea.

Aureliu Goci

De la pana de gâscă la penița de aur și scrierea electronică

Se spune că scribii din Evul Mediu, la masa lor separată, înregistrau convorbirile diplomaților sau sentințele ori vorbele de duh ale împăraților sau ale marilor conducători de oști.

Ei erau așezați marginal și în mijlocul mesei se afla un bol plin cu cerneală sau de altceva asemănător. Pe masa comună se mai aflau mănunchiuri de pene și cuțițașe sau cosoare cu care își fabricau penele de scris. Un anume Filon din Bizanț ar fi inventat călimara individuală pentru fiecare scriptor, iar după foarte mulți ani, probabil după 1848, un român ardelean, profesor, participant la Revoluție, ar fi inventat stiloul. Un pașoptist, cărturar reprezentativ.

Dar mai înainte, după pana de gâscă s-a inventat tocul cu peniță, care n-a desființat călimara.

Nu se poate ști cine a inventat scrisul și mai ales când, dar i-a trecut prin cap să folosească niște semne convenționale pentru a înregistra cu ele vorbele celor mari, înțelegeri, porunci sau învățături. Mai întâi a scris (a lovit) piatră de piatră, alcătuiind șiruri de semne cunoscute de colectivitate, să reprezinte lucruri și fapte care să rămână în memoria comunității sau să alcătuiască cu vorbe lucruri care, fiind trecătoare,

devin memorabile.

Dar cine a inventat cerneala, cine a inventat tocul și s-a gândit la o formă de peniță? Scrisul a apărut în lupta omului cu timpul. De aici s-ar putea deduce că omul s-a gândit să inventeze ceasul pe care un anume Ctasibus l-a inventat – ceasul cu apă – ceea ce însemna tehnologie avansată pentru epocă. Totuși, știm cine a inventat călimara, Filon din Bizanț, și se pare că venea din ținutul de la Dunăre.

Om fi rudă, n-om fi... cu Filon care a inventat călimara colectivă, un bol pe masă în care își muiau penele de gâscă mai mulți autori de scrieri... dar cei mai mulți au rămas anonimi, puțini au ajuns cronicari și doar câțiva au ajuns istorici, și încă și mai puțini – scriitori.

Vă dați seama, în viteza cosmică a ideilor cât timp trece până moi pana de gâscă în călimară, o bați ușor să se scurgă surplusul, apoi o îndrepti spre coala virgină de hârtie? Aceste zecimi sau chiar secunde întregi sunt decisive pentru acuratețea scrisului și fidelitatea transcrierii inspirației.

Pana de gâscă nu se mai poate folosi în epoca inteligenței artificiale. Dar scrisul a rămas tot scris, indiferent de suportul material cu care

este realizat și în acest domeniu toată lumea s pricepe, oricine e specialist.

„Învățăturile” înalte, memorarea tuturor tehnicilor de elaborare, asumarea formulelor contradictorii – pe de o parte scriitura obiectivă, exactă, pragmatică, rece, care conduce la tratate științifice, la jurnalism și uneori la proză, dar și formula participativă, ardentă, transfigurată, care generează poezia nu au produs niciodată scriitori, ci doar profesori de tehnicile scriiturii, de literatură și/sau, eventual, de gramatică.

Se cunoaște concluzia lui Mihail Sadoveanu din discursul ținut la deschiderea Școlii de Literatură: „De aici vor ieși tot atâția scriitori câți au intrat!”

Posibil ca „scriitura electronică” să dezumanizeze scrisul și să producă literatură pentru roboți. Ca atare, „Valoarea” estetică rămâne tot de domeniul „inefabilului” inexplicabil, care se poate defini prin sintagma „nu putem defini ceea ce nu se repetă!” sau, mai complicat, un scriitor rămâne important nu prin substantiv, ci prin adjectiv, nu prin „nume”, nu prin subiect, ci prin atribut, adică nu Eminescu, ci eminescian, nu Rebreanu, ci rebrenian. În acest sens un poet se lauda într-un interviu că a devenit „adjectiv”, ceea ce este mult mai reprezentativ decât un simplu nume.

Însă, până la alte concluzii, cel mai comod și firesc mod de a ajunge scriitor cu nume rămâne exercițiul critic, comentariul asupra operei realizate de oameni învățați, competenți și ei înșiși buni cunoscători ai scrisului.

Discursul critic nu diferă de exprimarea literară. Poate că și aceasta ascunde un meșteșug tehnic, dar și o voce expresivă și ingenioasă, având ca temă natura umană. Autorul de literatură caută să se detașeze, să se despartă de universul său imaginar, criticul se implică în procesul de evaluare și judecată a textului, angajat în mecanismul scriptural, altfel decât autorul de literatură de divertisment, pentru lectură.

Aparent, scrierea electronică desființează scrisul, elimină tocul și condeiul, călimara și cerneala și mai ales coala de hârtie – manuscrisul care a fost esența materială a scrisului mii de ani. Și continuă să fie și astăzi, când sârmana filă

albă nu mai asistă, martor mut la „zadarnicele chinuri ale...” scrisului. Și cum această pornire misterioasă de a pune cuvinte pe coala de hârtie rămâne enigmatică, fără îndrumare, este bine să apreciem pe cei care oferă un sistem minimal de reguli al valorii, dar dacă scriitorul modern care scrie în Word ne așază în față un text de valoare literară, nu putem decât să ne înclinăm și să cântărim.

Se pare că însuși cuvântul își pierde parful în scrierea electronică, iar fraza nu mai are deschiderea semnificantă și ambiguitatea genetică a construcției lexicale care pare exactă și grea ca variantele construite cu litere de plumb în vechea tehnologie tipografică. Dar nu este așa. Dincolo de metoda de scriere trebuie să căutăm metoda de gândire și originalitatea autorului. Spiritul colocvial de prezență în cetate, care vine din personalitatea autorului și care excelează în socializări – pe Internet, în ziare sau reviste – unele literare – oriunde este empatic cu Receptorul care manifestă interes pentru scrierea respectivă.

Rămâne doar nostalgia manuscrisului.

Aureliu Goci s-a născut la 05 iunie 1948. Absolvent al Facultății de Filologie din București. Printre alții, îi are ca profesori pe: Nicolae Manolescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Alexandru Piru și Matei Călinescu.

Scrie peste treizeci de cărți de critică literară, eseuri, istorie și teorie literară. Studiază fenomenul poetic de la Dosoftei până în zilele noastre, dând foarte mare atenție lui Eminescu, Arghezi și lui Nichita Stănescu, pe care îi consideră stâlpi de bazalt ai Literaturii Române.

Iată ce spunea Alexandru Piru despre el în anul 1992:

„Fostul nostru student, Aureliu Goci, scrie critică literară cu pasiune și atacă subiecte numai de vârf: Eminescu, Arghezi, Marin Preda și structura genurilor literare. A publicat cronici și recenzii, studii specializate și exhaustive... Student eminent, a practicat toate meseriile filologice: a fost profesor, bibliotecar, muzeograf și redactor la toate tipurile de publicații... Avem plăcerea și motivația să-i predăm ștafeta direcției critice pentru o nouă GENERAȚIE MAIORESCIANĂ, pe care noi am primit-o de la Călinescu. El s-a născut HARUL, noi îi suntem DARUL”.

Cristina Rhea

Identitate și comunicare mediatică în lumea contemporană a traducerii literare

Globalizarea și ascensiunea continuă a Internetului, corelate cu ritmul agitat al vieții de zi cu zi (în care viteza și comunicarea vizuală, tot mai des utilizată, devin componente principale), determină, pe zi ce trece, schimbarea noțiunii însăși a ceea ce înseamnă traducerea literară și, inevitabil, activitatea traducătorului contemporan.

Ca produs cultural, opera literară de valoare răspunde nevoii oamenilor de cunoaștere, emoție, trăire autentică. În limba maternă, desigur.

Însă, în ansamblul sistemului intercultural în care trăim în prezent, intervine un al doilea produs cultural reprezentativ: cel al traducerilor literare. Însă ponderea și conținutul traducerilor sunt diferite de la o țară/cultură la alta, de la un tip de instituție la altul, de la un produs literar la altul.

Apariția Internetului a revoluționat însuși conceptul de traducere/traducător, nu doar existența și imaginea pe ansamblu a acestuia. New Media au adus nu doar o tehnologie nouă de utilizare și de formare a informațiilor, ci și cuvinte, termeni noi în câmpul literar și informațional.

Astfel, traducerea literară se confruntă cu necesitatea adaptabilității cărții la noile canale media, cu precădere online, și cu obligativitatea

transformării modalității de a face o traducere literară modernă. Înțelegerea comunicării mediatice este definitorie, chiar dacă vorbim de un text literar din secolul XIX, pentru că, transpus în formele online, de comunicare vizuală, traducerea literară capătă alte valențe culturale. Odată cu scriitorul contemporan, adaptat Internetului, există „riscul” ca și traducătorul actual să devină un altul față de cel din generațiile anterioare. Cum trebuie să gândească acesta situația actuală?

În aceste condiții, sunt firești întrebările atât din tabăra literară (a scriitorilor), cât și cea media (a jurnaliștilor): Ce tip de traducere este percutantă în zilele noastre? Care traducere este fidelă textului literar: cea strict literală sau cea adaptată și la New Media? Traducerea literară, ca interpretare a limbajului, mai poate respecta întru totul originalitatea operei literare? Traducătorii trebuie să fie și scriitori sau nu? În prezent, care este motivația traducătorilor (profesională, emoțională, relațională etc.) de a traduce scriitori români în limbile de circulație internațională?

Din acest noian de întrebări necesare, m-am oprit doar la ultima, pe care am adresat-o, din curiozitate jurnalistică și literară, **Adinei Alexandrescu și lui Ovidiu Cornilă**, doi dintre cei mai

reprezentativi traducători literari contemporani (ei fiind și scriitori deopotrivă), dedicați și implicați cu adevărat acestei profesii nobile.

Adina Alexandrescu (traducător literar, româno-spaniolă):

„Pentru mine, realizarea traducerilor literare din limba română în limba spaniolă este o pură plăcere, dar în același timp este și o mare provocare. Ca traducător al acestei literaturi, văd în ea o frumusețe și o valoare aparte, deoarece este foarte intimă cu cititorul și atinge toate aspectele unei existențe umane.

Dintotdeauna, traducătorul literar – cititorul cel mai atent și cel mai nemilos critic al originalului – a fost o punte între diferite culturi. El dăruiește cărții traduse o formă nouă într-o nouă limbă, dar fără să se abată de la sensul textului original. Traducătorul este un perfecționist perpetuu. Incurabil. Competențele traducătorului nu țin doar de cunoașterea limbilor, ci de apropierea textului, prin reflecție, cercetare, trăire, până la identificarea, la modul ideal, cu „simțirea” autorului, la intrarea în rezonanță cu acesta.

Traducătorul este un înțelept și un nebun în același timp. Nebunia mea este reflectată în faptul că pot trece într-o clipă și cinci ore în fața calculatorului, uitând de sete sau foame, doar pentru a găsi traducerea exactă a unui singur cuvânt.

Pe mine intelectualul fiecărui autor român tradus mă surprinde plăcut de fiecare dată și trăiesc fiecare rând citit. Fiecare frază o recitesc de zeci de ori, de unde provocarea de a-i găsi înlocuitorul în limba spaniolă și bucuria și mulțumirea sufletească când ating perfecțiunea cu fiecare frază tradusă.

Suntem un popor de oameni foarte inteligenți și îmi doresc să fac în așa fel încât scriitorii români să fie mai bine cunoscuți în Spania, și chiar încerc pe cât posibil să „asculte” limba română.

În afara specialiștilor sau a celor cărora le place România, cititorii obișnuiți știu mult prea puțin despre literatura română.

Consider necesar să stârnim curiozitatea nativilor limbii spaniole asupra scriitorilor, culturii,

obiceiurilor și tradițiilor românești. Traducerile autorilor români sunt primite foarte bine în Spania, adică sunt lectori care urmăresc tot ceea ce se traduce din literatura română, mai ales că în context european a crescut interesul pentru oamenii și cărțile din România”.

Ovidiu Cornilă (traducător literar, româno-engleză și româno-spaniolă):

„În profesie, în afect și în relaționarea socială există o graduare piramidală a valorilor unui profesionist. Motivația este, înainte de toate, o chestiune de principiu primar al unei identități formate în baza unei educații solide, ghidate de o curiozitate debordantă și inspirată de cele mai olimpice muze.

Sunt de părere, de asemenea, că, în orice devenire rasată, inter și intra-personală, vocația ocupă un loc fundamental. Un tăietor de lemne nu poate să fie un dascăl de elită, precum nici reciproca nu este valabilă. Și mai menționez și conștiința, acest organ extra al rațiunii umane, poate singurul care leagă mintea de almă, de simțire, un binom sinestezic al perfecțiunii a ceea ce tindem să vrem, putem să ajungem și visăm să dorim.

Dacă transpunem aceste concepte în vehicularea dintr-o limbă în alta, teorema se bazează pe aceeași ecuație. A traduce înseamnă a crea un nou limbaj, un cod care să fie echivalentul altui limbaj, și, respectiv, al altui cod. Traducerea reprezintă, de fapt, un *sui generis* al transpunerii cuvântului în simț. A trece ceva în altceva prin intermediul ideaticului ideal trimite la un fel de metempsihoză a limbajului (deși nu ocolește nici *psyche*-ul). Fraze, exprimări de o pagină, fragmente, cărți întregi trebuie să își găsească echivalentul în reîncarnare, în cazul de față, lingvistică (de la om la om), dar și în transmigrație (de la animal sau plantă la alt animal sau la altă plantă).

Cu alte cuvinte, să fie un produs universal, imperios necesar și perfect valabil.

Consider că a fi un bun traducător necesită a respecta o sumă de calități personale, a fi altruist, empatic, conștiincios și conștient, și, poate cel mai important, a nu cântări din ce limbă traduci, ci cum o faci și, dacă poți, să ai puterea

să te dedublezi măcar o secundă, să devii un cititor a ceea ce ai recreat, să transporti conținutul lingvistico-afectiv în forma cea mai pură a celei mai sensibile voințe creatoare”.

Un lucru este cert, cu siguranță: în prezent, dificila misiune de traducător literar cunoaște noi valențe diplomatice pe plan cultural în noua lume mediatică și implică schimbări nu doar

culturale/lingvistice, ci și de cunoaștere a textelor literare din punctul de vedere al schimbărilor geopolitice care au loc la nivel planetar. Pentru că, fără să vrem, dinamica actuală pe mai multe nivele (politice, sociale, economice) influențează și produsul cultural oferit, atât din partea scriitorilor, cât și al traducătorilor de pretutindeni.

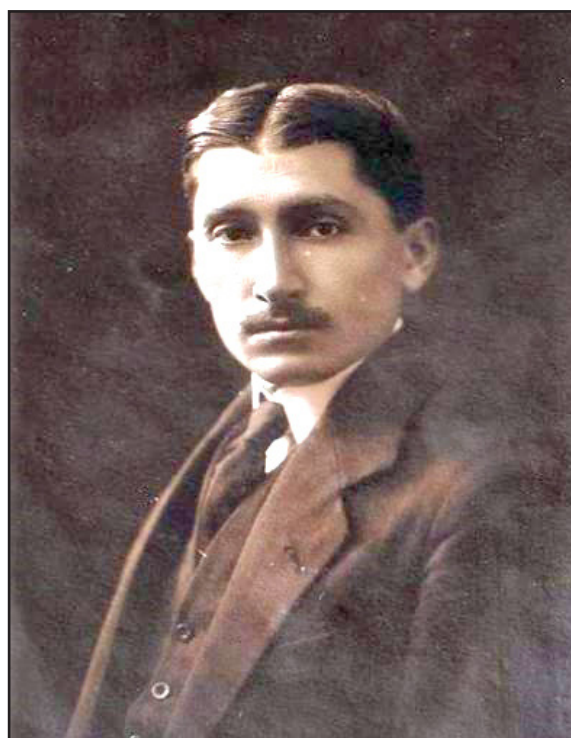
Cornel Drinovan

Urmuz: O sută de ani de la moarte

Sinuciderea lui Urmuz, în 28 noiembrie 1923, în București, la vârsta de 40 de ani, fără să fi publicat o carte în timpul vieții sale, reprezintă un eveniment tragic în istoria literaturii române. Despre motivul real al sinuciderii sale există speculații și mister, iar detaliile precise rămân încă neclare, contribuind la aura de enigmă care înconjoară viața și moartea acestui scriitor excentric. Moartea sa prematură și absența unor opere semnificative publicate în timpul vieții adaugă un alt strat de mister în jurul acestei personalități literare.

Viața sa scurtă, dar intensă, și operele sale neconvenționale au lăsat o amprentă semnificativă asupra literaturii românești. Cu toate că biografia sa rămâne parțial necunoscută, moștenirea sa literară continuă să inspire și să captiveze cititorii, iar contribuția sa la dezvoltarea literaturii avangardiste rămâne semnificativă în contextul cultural românesc.

Unii cercetători și critici literari consideră că sinuciderea lui Urmuz a fost rezultatul unei suferințe interioare profunde sau al unor presiuni sociale și financiare. Pe parcursul vieții sale, Urmuz a fost asociat cu mișcarea avangardistă, un mediu care adesea aducea cu sine ostracizarea și neînțelegerea din partea societății mai conservatoare. Presiunea de a se conforma nor-

melor și a se integra într-un context literar și social poate fi considerată un posibil factor care a contribuit la starea sa emoțională.

Un alt aspect care ar putea arunca lumină asupra motivelor sale de a se sinucide este absența publicării unei cărți în timpul vieții sale.

Într-o societate în care succesul literar și recunoașterea publică erau adesea văzute ca

semne ale valorii unui scriitor, lipsa acestora ar fi putut genera frustrare și disperare.

Cu toate acestea, datele precise care ar putea să ofere o explicație convingătoare rămân lacunare. Sinuciderea lui Urmuz a devenit un punct de discuție și cercetare în rândul istoricilor literari și psihologi, dar misterul care înconjoară această tragedie persistă.

Moartea lui Urmuz a generat un ecou profund în cercurile literare ale epocii, aducând la suprafață întrebări despre prețul creativității și despre dificultățile cu care se confruntă artiștii în societățile care nu sunt întotdeauna pregătite să accepte originalitatea sau să recunoască genialitatea în timpul vieții autorului.

Sinuciderea lui Urmuz rămâne un mister, iar impactul acestei tragedii asupra literaturii românești continuă să fie resimțit. În absența unor informații clare și a unui motiv definitiv, moartea lui Urmuz rămâne într-o lumină enigmatică, iar opera sa rămâne o comoară literară cu atât mai prețioasă datorită pierderii premature a creatorului său.

Anii de viață

Urmuz s-a născut la 17 martie 1883, la Curtea de Argeș, cel mai mare dintre cei șapte copii ai unui medic de provincie, Demetru Ionescu-Buzău. Dintr-un motiv ciudat i-au dat numele: Demetru Dem. Demetrescu-Buzău. De aici hotărârea lui Tudor Arghezi de a o limita la un pseudonim mai rezonabil. Arghezi a făcut patru încercări frenetice de a-l convinge pe D.D.D-B să fie redenumit Urmuz până când în cele din urmă acesta a acceptat fără tragere de inimă noul său nume.

Urmuz a trăit într-o perioadă tumultuoasă a istoriei României, care a inclus evenimente precum Războiul Balcanic și Primul Război Mondial. Cu toate acestea, puțin se cunoaște despre viața personală a lui Urmuz, deoarece el a fost un personaj discret și puțin comunicativ

Părinții l-au dus la Paris timp de un an (1888), fapt ce a influențat probabil perspectiva sa asupra lumii și a societății, precum și stilul său literar, apoi s-a întors în România și în scurt timp a devenit, la școală, teroarea directorilor

și a profesorilor prin repertoriul său inepuizabil de farse, glume și provocări în sfidarea autorității. Întoarcerea în țară l-a adus în contact cu cercul literar și artistic al epocii, unde a început să-și dezvolte stilul distinct. Cedând presiunilor părinților săi, a început să studieze medicina, dar a abandonat-o curând pentru că, spunea el, cadavrele pe care le disecau refuzau să vorbească. „În fiecare zi i-am tot ciupit, dar niciunul nu a reacționat”. Apoi a studiat dreptul la Paris, precum și contrapunctul și compoziția și și-a petrecut ultimii optsprezece ani ai vieții singuratic ca judecător de județ obscur în orașe și sate mici, apăsătoare, până când s-a întors, în 1915, în capitală ca un funcționar sânguincios la Înalta Curte de Casație a României

Urmuz și *Pagini bizare*

Opera lui Urmuz constă în principal în proză scurtă și poezie, dar cel mai bine este cunoscut pentru celebrele sale *Pagini bizare*, care reprezintă o parodie a limbajului juridic. Aceste texte sunt caracterizate de o logică absurdă și un umor negru, abordând teme precum absurditatea birocratică și absurditatea vieții în general. Urmuz a fost un precursor al absurdului în literatura română și a avut un impact semnificativ asupra generațiilor ulterioare de scriitori, inclusiv asupra mișcării suprarealiste. Opera sa a fost redescoperită și apreciată în special în perioada interbelică, dar influența sa continuă să se resimtă în literatura contemporană.

Trei dintre poveștile sale, Pâlnia și Stamate, Ismail și Turnavitu și După furtună, au fost publicate aproape forțat de Arghezi cu doar câteva luni înainte ca Urmuz să se sinucidă. Urmuz a trăit într-o perioadă marcată de schimbări sociale și politice semnificative. Despre anii săi de copilărie și adolescență există puține informații, iar biografia sa devine mai clară odată cu intrarea sa în lumea academică.

Pagini bizare reprezintă o colecție fascinantă de proză scurtă și fragmente inedite semnate de misteriosul și excentricul Urmuz. Această carte, editată și adnotată de istoricul literar Paul Cernat și publicată postum în 2011, aduce la lumină o latură mai puțin cunoscută a operei lui Urmuz,

oferind cititorilor o privire detaliată asupra diversității și profunzimii creației sale.

Textele incluse în *Pagini bizare* păstrează acea doză unică de absurditate și umor negru care caracterizează stilul lui Urmuz. Autorul navighează cu ingeniozitate prin limbajul juridic, administrativ și științific, oferind cititorilor un amestec de satiră și reflexie asupra absurdității vieții cotidiene și a instituțiilor sociale.

Unul dintre aspectele notabile ale acestei cărți este modul în care Cernat adaugă context și adnotări, oferind cititorilor instrumentele necesare pentru a înțelege mai bine universul complex al lui Urmuz. Această abordare pune în valoare nu doar creativitatea ci și profunzimea și relevanța textelor lui Urmuz în contextul mai larg al literaturii române și al avangardei europene.

Pagini bizare pune, de asemenea, în evidență varietatea de teme abordate de Urmuz. De la satirizarea birocrăției și a instituțiilor sociale la explorarea absurdului existențial și a condiției umane, Urmuz surprinde cititorii cu o gamă largă de perspective și moduri de exprimare. Fiecare text devine o experiență literară distinctă, ilustrând geniul versatil al autorului.

Această colecție nu face doar un serviciu memoriei lui Urmuz, ci consolidează și confirmă impactul său asupra literaturii românești. Prin aducerea la lumină a unor texte inedite și mai puțin cunoscute, *Pagini bizare* îmbogățește moștenirea literară a lui Urmuz și demonstrează că scrierile sale continuă să aibă relevanță și în secolul XXI.

În concluzie, *Pagini bizare* este o fereastră deschisă către lumea complexă și enigmatică a lui Urmuz. Prin această carte, cititorii au oportunitatea de a se apropia de geniul său creativ, iar adnotările oferite de Paul Cernat

adaugă straturi suplimentare de înțelegere și apreciere. Este o lucrare ce aduce la lumină latura mai puțin cunoscută a unui scriitor remarcabil și oferă o experiență literară captivantă și provocatoare.

Alexandru Vakulovski și Andrei Cornea

În romanul *Urmuz. Cei dintâi trăzniți*, autorul Alexandru Vakulovski explorează lumea și personalitatea complexă a lui Urmuz, aducând în prim-plan nu doar aspectele excentrice ale operei sale, ci și contextul istoric și cultural în care a trăit.

Publicat în 2011, romanul lui Vakulovski reprezintă o incursiune captivantă în viața și gândirea lui Urmuz, cu accent pe perioada sa de creație și pe modul în care acesta a reușit să aducă un suflu proaspăt în peisajul literar românesc de

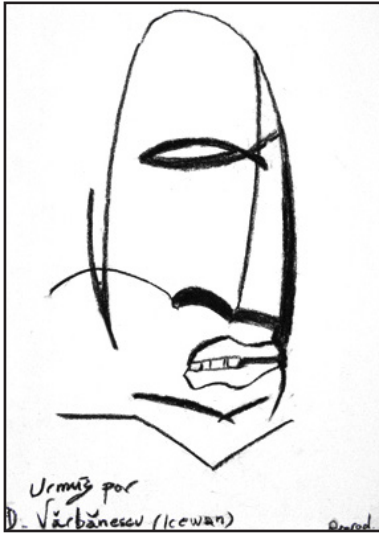
la începutul secolului XX. Prin intermediul naratorului, autorul ne poartă prin meandrele întortocheate ale minții lui Urmuz, oferindu-ne o privire intimă asupra procesului său creativ și a interacțiunilor sale cu contemporanii săi.

Un aspect remarcabil al romanului este modul în care Vakulovski reușește să capteze atmosfera vibrantă și tumultuoasă a epocii în care Urmuz a trăit. Contextul istoric, marcat de evenimente precum Primul Război Mondial și prăbușirea unui imperiu,

se reflectă în mod subtil în povestea lui Urmuz, evidențiind influențele și presiunile sociale asupra gândirii sale creative.

Personajele din *Urmuz. Cei dintâi trăzniți* nu sunt doar niște figuri literare, ci devin oameni vii cu trăiri, pasiuni și conflicte. Urmuz este prezentat într-o lumină umană, adesea tulburătoare, în care geniul său se împletește cu vulnerabilitatea sa. Personajele secundare completează tabloul, aducând o varietate de perspective asu-

pra lui Urmuz și a operei sale, de la prieteni apropiați la critici literari.

De asemenea, Vakulovski abordează în mod inteligent întrebarea identității lui Urmuz, atât ca individ, cât și ca artist. Prin explorarea interioară a personajului principal, romanul sugerează

că geniul și nebunia pot fi două fețe ale aceleiași monede și că creația artistică poate fi uneori o formă de eliberare, dar și de prizonierat.

Urmuz. Cei dintâi trăzniți este nu doar un portret al unui scriitor excentric, ci și o incursiune fascinantă într-o perioadă istorică tulburătoare. Vakulovski reușește să aducă la viață nu doar opera lui Urmuz, ci și personalitatea complexă a autorului, oferind cititorilor o călătorie literară inedită și captivantă în lumea unuia dintre cei mai originali scriitori români.

Dacă *Urmuz. Cei dintâi trăzniți* de Alexandru Vakulovski este o incursiune în lumea interioară a celebrului scriitor român, cartea *În căutarea lui Urmuz* de Andrei Cornea adaugă o notă de explorare și aventură în căutarea misterelor vieții și operei sale. În această carte, Cornea se lansează într-o călătorie literară, analitică și, în același timp, filosofică pentru a desluși enigma lui Urmuz.

Publicată în 2018, *În căutarea lui Urmuz* îi propune să ofere o perspectivă holistică asupra personalității și operei lui Urmuz. Cornea abordează subiecte precum contextul istoric și cultural în care a trăit Urmuz, influențele asupra creației sale și modul în care aceasta a fost receptată de contemporanii săi și de generațiile ulterioare.

O caracteristică distinctivă a cărții este abordarea sa interdisciplinară. Cornea nu se limitează doar la analiza textelor scrise de Urmuz, ci explorează și conexiunile dintre opera acestuia

și alte forme de artă, precum pictura sau muzica. Astfel, *În căutarea lui Urmuz* devine nu doar un studiu literar, ci și o călătorie prin diversele modalități în care Urmuz și-a lăsat amprenta asupra culturii.

Un alt aspect interesant al cărții este încercarea de a dezvălui personalitatea complexă a lui Urmuz. Cornea aduce în discuție întrebări despre identitatea lui Urmuz și modul în care aceasta se reflectă în creația sa. În încercarea de a dezlega misterul lui Urmuz, autorul navighează prin labirintul paradoxurilor și al contradicțiilor, încercând să aducă la suprafață nu doar figura publică a scriitorului, ci și omul din spatele operei.

În plus, cartea explorează impactul și moștenirea lui Urmuz în literatura română și internațională. Cum a influențat el generații ulterioare de scriitori și cum și-a găsit locul în canonul literar contemporan sunt întrebări esențiale abordate de Cornea.

În căutarea lui Urmuz de Andrei Cornea nu este doar o carte despre un scriitor excentric, ci și o explorare complexă a vieții, operei și influenței sale. Prin abordarea interdisciplinară, autorul oferă cititorilor o perspectivă amplă și profundă asupra lumii fascinante a lui Urmuz, invitându-i să se alăture călătoriei literare în căutarea sensului și a misterului.

Mărturii și opinii

Mărturiile lui Geo Bogza și Vasile Voiculescu despre Urmuz oferă o privire fascinantă asupra impactului și receptării operei acestui scriitor excentric în cercurile literare ale vremii.

Geo Bogza, un poet și prozator important al avangardei literare românești, a fost contemporan cu Urmuz și a interacționat cu acesta în cadrul mediului artistic al epocii. În memoriile sale, Bogza îl descrie pe Urmuz ca pe un om discret, retras și cu un umor aparte. Bogza remarcă originalitatea limbajului lui Urmuz, subliniind influența sa asupra generației de scriitori care i-au urmat. Descrierea sa sugerează că Urmuz era perceput ca o figură aparte, cu un talent neobișnuit, și că contribuția sa la literatura timpului său a fost apreciată.

Vasile Voiculescu, cunoscut pentru contribuțiile sale în domeniul poeziei, dar și al prozei, a lăsat și el mărturie despre Urmuz. În scrisorile și jurnalele sale, Voiculescu exprimă admirație pentru originalitatea și spiritul umoristic al lui Urmuz. El ilustrează impactul lui Urmuz asupra mentalității artistice a vremii, evidențiind influența acestuia asupra percepției umorului în literatură. Voiculescu apreciază, de asemenea, abilitatea lui Urmuz de a aborda subiecte serioase și profunde prin intermediul umorului, considerându-l un precursor al unei noi abordări literare.

Ambele mărturii subliniază aspecte precum originalitatea, umorul distinct și influența durabilă pe care Urmuz le-a avut asupra literaturii românești. Acești scriitori contemporani au contribuit la conturarea portretului lui Urmuz ca fiind o figură cu o viziune aparte, care a adus contribuții semnificative la evoluția și diversificarea limbajului literar.

Pe lângă aspectele pozitive, mărturiile oferă și indicii cu privire la caracterul discret și misterios al lui Urmuz. Prin prisma descrierilor contemporanilor săi, se conturează imaginea unui scriitor excentric, care a lăsat o amprentă profundă în literatura română, dar al cărui destin personal rămâne învăluit în mister și melancolie.

Mărturiile lui Geo Bogza și Vasile Voiculescu despre Urmuz furnizează o imagine interesantă și complexă a impactului acestuia asupra generației sale și a modului în care era perceput în cercurile literare ale vremii. Aceste relatări nu numai că ilustrează aprecierea contemporanilor săi pentru Urmuz, ci adaugă și o notă de respect și admirație pentru originalitatea și contribuția sa semnificativă la literatura română.

Urmuz, figura enigmatică a literaturii române, a stârnit interes și dezbateri printre scriitorii contemporani și ulteriori. Opiniile asupra operei sale variază, reflectând complexitatea și originalitatea stilului său literar. Iată câteva păreri exprimate de diferiți scriitori în legătură cu Urmuz și creația sa:

Geo Bogza, în revista *Unu* (București, 1930) proclamă: „Urmuz este primul care a făcut un salt către o nouă planetă”.

Eugen Lovinescu una dintre figurile cheie ale

mișcării literare românești a secolului al XX-lea, l-a perceput pe Urmuz ca pe un pionier al avangardei literare. Lovinescu a apreciat modul în care Urmuz a reușit să submineze convențiile literare și să aducă un suflu proaspăt în peisajul cultural al vremii. Contribuția lui Urmuz la avangardă și spiritul său nonconformist au fost evidențiate de Lovinescu în analizele sale critice.

Ion Barbu (Dan Barbilian) a exprimat o perspectivă fascinantă asupra operei lui Urmuz. Barbu a recunoscut geniul său aparte și a subliniat influența sa asupra literaturii și gândirii contemporane. În ochii lui Barbu, Urmuz a fost un precursor al unei noi direcții literare, deschizând ușa pentru experimentări ulterioare în domeniul literaturii românești.

Mircea Eliade cunoscut pentru contribuțiile sale în domeniul istoriei religiilor și al mitologiei, a acordat atenție și operei lui Urmuz. Eliade a văzut în creația lui Urmuz o reflecție a anxietăților și paradoxurilor epocii sale, apreciind abordarea sa originală a literaturii și umorului. Viziunea lui Urmuz asupra absurdului i-a atras atenția lui Eliade, care a interpretat această perspectivă ca pe o critică a lumii contemporane.

Eugen Ionesco în 1966 spune: „Urmuz este printre precursorii revoltei literare universale”.

Mircea Cărtărescu a oferit, la rândul său, o perspectivă asupra operei lui Urmuz. El a subliniat aspectul revoluționar al stilului lui Urmuz și modul în care acesta a deschis noi orizonturi literare. Cărtărescu a evidențiat influența lui Urmuz asupra avangardei românești, susținând că opera sa a fost un catalizator pentru schimbările ulterioare în literatura română.

Opiniile diferite ale scriitorilor asupra lui Urmuz reflectă complexitatea și diversitatea operei sale. De la aprecierea pentru inovația sa literară la recunoașterea influențelor sale durabile, Urmuz continuă să fie un subiect fascinant și o sursă de inspirație pentru critici și creatori literari.

Urmuz și Muzica

Urmuz este cunoscut în literatura română pentru contribuția sa unică la mișcarea avangardistă. Într-un context în care arta și literatura

căutau noi modalități de expresie, Urmuz a adus un suflu proaspăt de originalitate în peisajul cultural al vremii. Un aspect mai puțin cunoscut al operei sale este relația cu muzica, o conexiune subtilă și intrigantă care merită explorată.

Urmuz a trăit într-o perioadă în care avangarda căuta să rupă cu tradițiile și să exploreze noi teritorii ale creativității. În această atmosferă de schimbare și revoluție artistică, Urmuz și-a creat propriul său univers absurd, în care logica și raționalitatea erau abandonate în favoarea unei realități în care absurdul domnea suprem. În paralel cu această lume literară, există indicii subtile în opera sa cu privire la o relație complexă cu muzica.

De-a lungul scrierilor sale, Urmuz folosește limbajul ca pe o formă de expresie muzicală. Ritmul, tonalitatea și structura dialogurilor sale pot fi asimilate unei compoziții muzicale, în care cuvintele devin note și frazele alcătuiesc partituri unice. Faptul că Urmuz a fost un muzician amator, el însuși interpretând la pian, poate explica această abordare muzicală a limbajului său literar.

Într-un mod similar, elementele muzicale au pătruns în scrierile lui Urmuz prin intermediul temelor și motivelor. De exemplu, obsesia sa pentru automatele mecanice, prezentă în mai multe scrieri, poate fi privită ca o metaforă pentru ritmul mecanic al unei compoziții muzicale. Automatele sale devin, astfel, instrumente într-un concert absurd în care sunetele bizare și ritmurile neașteptate creează o simfonie de absurditate.

De asemenea, relația lui Urmuz cu muzica poate fi explorată și prin prisma influențelor sale. În timp ce avangarda literară era în strânsă legătură cu mișcările artistice contemporane, cum ar fi dadaismul și suprarealismul, există o posibilitate că Urmuz a fost influențat și de inovațiile muzicale ale timpului. Revoluția în muzică, reprezentată de compozitori precum Stravinski și Schoenberg, care căutau noi moduri de exprimare prin disonanță și experimentare, ar fi putut găsi un ecou în explorările literare ale lui Urmuz.

Relația dintre Urmuz și muzică poate fi percepută ca o conexiune subtilă, dar semnifica-

tivă, care adaugă o dimensiune suplimentară la operele sale. Prin abordarea sa muzicală a limbajului și prin explorarea unor teme și motive asemănătoare cu cele din muzică, Urmuz a contribuit la crearea unei opere care depășește granițele literaturii tradiționale și se îndreaptă către o sinteză artistică mai amplă. Astfel, în lumea sa absurdistă, Urmuz devine un compozitor de cuvinte, iar operele sale rămân partituri unice într-un concert literar plin de inovație și creativitate.

Un fel de concluzie

Urmuz, a fost unul dintre cei mai originali și enigmatici scriitori români ai secolului al XX-lea. Viața și opera lui Urmuz sunt adesea caracterizate de o combinație unică de absurd, umor negru și o perspectivă satirică asupra societății contemporane.

Viața și opera lui Urmuz reprezintă o enigmă literară captivantă. Stilul său distinct, marcat de absurditate și umor negru, îl plasează printre cei mai importanți și originali scriitori români. Urmuz a creat opere care continuă să fie studiate și interpretate în contextul literaturii române și internaționale, ilustrând o viziune unică asupra lumii și o abordare inovatoare a limbajului literar.

Urmuz a fost, de asemenea, cunoscut pentru implicarea sa în mișcarea avangardistă a vremii, într-un context cultural care căuta să elibereze literatura de convențiile tradiționale și să exploreze noi modalități de exprimare artistică. A făcut parte din cercul literar al revistei „Literatorul”, condusă de criticul literar modernist Eugen Lovinescu, unde a împărtășit spațiul cu alți scriitori importanți ai vremii.

Opera lui Urmuz este marcată de un stil distinct, caracterizat de absurditate, umor negru și o atitudine satirică față de birocrăție și normele sociale. Cea mai importantă operă a sa este *Pagini bizare*, unde parodia limbajul juridic și administrativ într-un mod inovator și nonconformist.

Ciprian Apetrei

Cioburile aduc noroc

Să fie iarăși posibil? scria pe scutul său. Când a găsit răspunsul, a pus sabia lângă pat și a rămas la curtea prințesei. A creat în jurul lor o sferă de ametist. Într-o dimineață, prințesa a plecat într-un ținut îndepărtat. El mai avea o luptă de dus, dar i-a promis că o va ajunge din urmă.

Pe drum, un corb i-a adus o scrisoare din partea căpcăunului. Sufletul i-a crăpat încet, fără nici un zgomot. S-a transformat în copac, iar pe crengile sale au venit berzele.

Copiii din acel an au avut ochi blânzi și suflete mari.

Grafoman

Cum pot să știu dacă sunt valoroase cărțile mele? Mi-a scris un domn serios că mi-a rezervat un loc în Istoria literaturii române, scrisă chiar de el. Volum color, cartonat, calitate deosebită. Puteam să aleg și formatul, A4 sau A3. Dar pentru asta trebuie să îi plătesc trei sute de euro. Mi-a trimis și multe poze cu dumnealui, îmbrăcat solemn.

I-am spus că sunt de acord cu apariția. A fost onorat. Dar să facem invers cu plata. S-a supărat, nu știu de ce.

Acum aștept următoarea șansă la celebritate.

Carnet de bal

De unde vin valurile? Din altă țară? Hai să le ascultăm cu atenție, și ne vor spune ele.

Îți sunt dragă, oare? întreba valul argintiu și mlădios. Dar ne știm de puțin timp. Da, îmi ești, răspunse un val vesel și puternic. Sunt momente de grație, când un zâmbet deschide poarta către sufletul cuiva. Și te simți invitat acolo, și zâmbești și tu.

Deci valurile sunt băieți și fete? Sigur că da, de aceea sunt așa de multe, când se potrivesc, zâmbetele lor creează alte valuri mai mici. Dar pentru asta trebuie să se cunoască.

Fără acoperiș

Întâlnirile lor erau mărgăritare care se așezau singure pe firul de mătase. Ruinele deveneau din nou palate, când își sărutau mâinile. Când s-au îmbrățișat deasupra orașului, cerul s-a luminat de artificii și în parc au apărut trandafiri albi și mov, care au rămas înfloriți toată iarna.

Unde ai citit povestea lor? Pe un bob de orez, poezia se numește o secundă în plus. Oare cum

se termină? Cercul nu are capăt, te poți juca cu el la nesfârșit, în timpul lor.

Îi așteptăm, atunci, avem multe coli albe.

Jurnal de duminică seara

Astăzi amintirile sunt invitate de onoare. Eram neastâmpărat, și mă temeam de cei care aveau pixuri roșii.

Am fost iarăși la atelierul de tâmplărie, să văd cum ajunge un lemn noduros mobilă elegantă. Meseria aceasta mă inspira mult. Transformi un element, dar îi păstrezi esența. Răspunzi pentru asta, tu ești cel care știe să îl formeze. Cunoașterea ta contează, chiar dacă aprecierile sunt rare. Sunt meșter sau artist? Nu știu care din sculpturile mele sunt efemere sau durabile.

Măine începe școala.

Las astillas traen buena suerte

¿Podría ser de nuevo posible? estaba escrito en su escudo. Cuando encontré la respuesta, colocó la espada junto a la cama y se quedó en la corte de la princesa. Creó una esfera de amatista a su alrededor. Una mañana, la princesa partió hacia una tierra lejana. Él todavía tenía una batalla que librar, pero le prometió que la alcanzaría.

En el camino, un cuervo le trajo una carta del gigante monstruoso. Su alma se quebró lentamente, sin ruido. Se transformó en un árbol, y en sus ramas llegaron las cigüeñas.

Los niños nacidos ese año tenían ojos gentiles y almas grandes.

Grafómano

¿Cómo puedo saber si mis libros son valiosos? Un hombre serio me escribió que me ha reservado un lugar en la Historia de la Literatura Rumana, escrita por él mismo. Un volumen a color, encuadernado en cartón, de calidad excepcional. Podía elegir el formato, A4 o A3. Pero para eso, debo pagarle trescientos euros. También me envió muchas fotos suyas, vestido solemnemente.

Le dije que estaba de acuerdo con la publica-

ción. Se sintió honrado. Pero vamos a invertir el pago. Se enfadó, no sé por qué.

Ahora estoy esperando la próxima oportunidad de celebridad.

Tarjeta de baile

¿De dónde vienen las olas? ¿De otro país? Vamos a escucharlas con atención y nos lo dirán ellas.

¿Me tienes cariño? preguntó la ola plateada y suave. Pero nos conocemos desde hace poco tiempo. Sí, te tengo cariño, respondió una ola alegre y fuerte. Son momentos de gracia, cuando una sonrisa abre la puerta al alma de alguien. Y te sientes invitado allí, y también sonríes. Entonces, ¿las olas son chicos y chicas? Claro que sí, por eso hay tantas, cuando encajan, sus sonrisas crean otras olas más pequeñas. Pero para eso, deben conocerse.

Sin techo

Sus encuentros eran perlas que se posaban solas en el hilo de seda. Las ruinas volvían a ser palacios cuando se besaban las manos. Cuando se abrazaron sobre la ciudad, el cielo se iluminó con fuegos artificiales y en el parque aparecieron rosas blancas y moradas, que florecieron durante todo el invierno.

¿Dónde has leído su historia? En un grano de arroz, la poesía se llama un segundo extra. ¿Cómo termina? El círculo no tiene fin, puedes jugar con él infinitamente, durante su tiempo.

Los esperamos entonces, tenemos muchas hojas en blanco.

Diario del domingo por la tarde

Hoy, los recuerdos son los invitados de honor. Yo era inquieto y temía a aquellos que tenían bolígrafos rojos.

Nuevamente visité el taller de carpintería para ver cómo se convierte una madera áspera en un elegante mueble. Este oficio me inspira mucho. Transformas un elemento, pero conservas su esencia. Eres responsable de ello, eres quien sabe darle forma. Tu conocimiento im-

porta, aunque los elogios sean escasos. ¿Soy un artesano o un artista? No sé cuáles de mis esculturas son efímeras o duraderas.

Mañana empiezan las clases.

Ciprian Apetrei este un profesor de filosofie și de limba română ca limbă străină, scriitor și jurnalist român, stabilit de peste zece ani în Bretania, Franța. Scrie, din 2014, pentru presa generalistă și culturală din România, ca publicist și jurnalist independent, fiind specializat pe problematica românilor de pretutindeni.

A publicat cărțile *Cel de la geam* (ed. Eikon, 2020), *Aici și acolo. Filografii* (ed. Eikon, 2022) și coordonează antologia în trei volume *Povești călătore, scrise de români din lumea largă* (ed. Minela, 2021, 2022, 2023), care vorbesc despre identitatea celui care locuiește de un timp semnificativ în străinătate, fără să își uite țara. A scris povești în care a îmbinat folclorul românesc cu cel celtic.

O parte dintre cărți sunt traduse în franceză și italiană și au fost prezentate comunităților românești din Franța, Italia, Danemarca, Spania, Insulele Canare, Belgia, Anglia, Germania, Țările de Jos, de asemenea, în Republica Moldova și România.

Laura Cătălina Dragomir (n. 8 iulie 1976, Buzău) este poetă, jurnalistă, blogger și mediator cultural; de 16 ani trăiește în Ulldecona, Spania. A studiat Comunicare și Relații Publice la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. A publicat poezie, proză, eseuri, articole și traduceri în publicații ca *13 plus*, *Axis Mundi*, *Itaca*, *Antares*, *New York Magazin*, *Sintagme literare*, *Argeș*, *Mozaic*, *Feed-back*, *Boema*, *Cenaclul de la Păltiniș*, *Emigrantul*, *Prăvălia culturală*, *Bucovina literară*, *Cafeneaua literară*, *Spania literară*, *Echinox*, și diverse platforme on-line specializate: ecreator, omiedesemne, presadiasporei, parnas21.blogspot.com, agentiadecarte.ro, utopiqa, letralia.com, laempirica.blogspot.com, margencero.es, revistaarchivosdelsur.blospot.com, muckrack.com, plazacatorze.com, canal-li-

teratura.com.

A realizat rubrici periodice de analiză culturală și socio-politică în revistele *Robarna*, *Gazeta de Spania și Români în Andalucia*; a colaborat cu Radio Iași și cu Radio Trinitas. Membră ASARS / Asociación de Escritores y Artistas Rumanos de España, Laura Cătălina Dragomir este o prezență constantă și o figură marcantă în cadrul întâlnirilor asociațiilor de profil din Peninsula Iberică.

A publicat volumele de poezie *Una și aceeași față a diferitului*, *Caracterul triumfal al înmormântărilor cântate*, *Nunanit* (poezie pentru copii, în colaborare cu artista plastică Iulia Șchio-pu).

În 2022 a publicat volumul I de eseuri din seria *Contagii* (scrisă în colaborare cu Nona Oprixor), volumul de analiză socio-politică *Capitalizarea semioticii narative în spațiul politic european* și *Caietul Dragomirei* (caiet auxiliar de gramatică a limbii române).

De asemenea, a tradus *Vara Tequila*, o antologie poetică a scriitorului Nicolae Coande, și *Butonul de panică*, volum de poezii al scriitoarei Gela Enea. Este prezentă cu texte în antologia *Povești călătore*, vol. II (coordonator, Ciprian Apetrei) și în Antologia Festivalului Internațional de Poezie Getafe 2022.

În prezent lucrează la alte două volume bilingve ale poezilor Artiom Oleacu (Rep. Moldova) și Javier Claire (Bolivia).

Printre proiectele care vor vedea în curând lumina tiparului se află *Cultura de proximitate* (volum de interviuri). Pe Youtube are canalul pentru copii Aventurile Dragomirei (<https://youtube.com/@aventuriledragomirei23?feature=shares>)

Clelia Ifrim

Vara aceasta

primul oraș pe care l-am întâlnit
s-a numit „Fântâna de sub Stâncă”.
Noi am crezut că apa de sub stâncă
este bună pentru toți
și ne ajunge la toți,
oricât de lung ar fi drumul...
Nu ne-a întâmpinat nimeni.
Pe o tăbliță ruginită,
agățată de un cui ruginit,
într-un copac ruginit,
era scris numele orașului.
Dar orașul nu exista.
Pe malul apei secate
care trecea prin mijlocul lui,
broaștele aurii
deveniseră foițe de aur,
în soarele pustiu.
Călăuza s-a aplecat și le-a luat în mână,
dar foițele de aur
s-au făcut o pulbere uscată –
o mână de pământ uscat,
ruginiu,
în soarele pustiu

Colivia

Porumbeii sălbatici erau în colivie.
Doar jumătate din ei.
Din trupurile lor, albastre și moi.
Jumătate atârna în afară,
printre gratii.
Puful moale de pe gât
devenise ruginiu,
afară, pe granița de fier
a unei gratii.
Copiii din cele douăsprezece seminții
ale lumii
au suflat pe rând
pe puful acela moale, ruginiu,
sperând să-i cheme înapoi,
dar buzele lor nu au sărutat
decât rugina de pe fierul gratiilor,
și, rând pe rând,
cele douăsprezece seminții ale lumii,
și-au luat rămas-bun
de la porumbeii sălbatici,
rămași în colivie.

Noaptea păsărilor sălbatice

În scorbura unui copac,
ascuns,
era un cântec.
Căutam ouă de porumbel sălbatic
pentru femeia care născuse pe drum.
Ar fi fost bună
măcar o coajă,
ceva de mâncat,
de gustat,
de adorat,
de înnoptat...
Pasărea dormea.
În visul ei sălbatic
avea un cântec ascuns în gură.
Noi n-am trezit-o.
Ea însăși era ceva bun de mâncat,
de gustat,
de adorat,
de înnoptat...

Popas de noapte

Ne-am așezat în munți
pe douăsprezece scaune de piatră.
Ne odihneam.
Deasupra munților
era luna senină,
frumoasă,
ca o roată de piatră albă.
Cele douăsprezece seminții ale lumii,
noi eram.
Uitasem.
Munții erau din piatră roșie
ca niște coline de toamnă,
și, printre noi, cocostârcul de munte
își făcuse cuib.
Înnoptase cu noi.
La poalele munților,
herghelia de cai apărea și dispărea,
din cauza nisipului,
și a lunii,
și a luminii,
și a nopții de piatră.

Moartea peștișorului de aur

Ziua strălucea ca un peștișor de aur.
Numărătoarea solzilor
era împărțită în douăsprezece tabere
ca douăsprezece neamuri,
șezând pe douăsprezece scaune,
pe un drum săpat în cer.
Nu era nicio umbră.
Nici de copac.
Nici de păsări.
Nici de iarbă.
Solzii strălucitori ai peștișorului de aur
se închideau și se deschideau
într-o respirație uriașă.
Toată ziua peștișorul de aur a stat cu noi
și seara ne-a cerut să-l lăsăm în apă,
dar râul care trecea
prin mijlocul orașului
secase
și, noaptea-n zori,
cerul s-a deschis,
și noi am rămas mai singuri.

Membră a Uniunii Scriitorilor din România, a Asociației Scriitorilor și Artiștilor – IWA – din SUA, a Asociației Universale a Poeților Japonezi – JUNPA – din Japonia, membră de onoare pe viață a Fundației pentru Cultură „Naji Naaman” din Liban. A publicat peste 30 de cărți – poezie, roman, proză scurtă, teatru, eseuri și cronici, traduceri. Premiul Național „Vasile Voiculescu”, secția Poezie, pentru cartea „Cloșca cu puii de piatră”.

Nominalizare UNITER pentru „Cea mai buna piesă românească” pentru piesa *Centru de Excelență*. Best Books pentru cartea „My Loved Japan” (The Japan Times). Trei dintre cărțile sale de poezie au fost traduse în limba japoneză de Mariko Sumikura și publicate de editura JUNPA Books din Kyoto. Două dintre poemele sale au fost selectate de JAXA – Agenția Spațială Japoneză – și depozitate pe modulul spațial Kibo, de pe ISS – Stația Spațială Internațională.

Daniel Luca

Furtună

Ai golit șampania
din cadă
și ai înlocuit-o
cu benzină
un chibrit
o flacăra
și o inimă
așteaptă
mistuirea
încălzită
de candela
din palma ta
rece
ca gheața
furtuna
face țandări
geamurile
și umple camera
cu inimi dezbrăcate
care de care
mai bântuite
de gânduri
sinucigașe.

Atingere

Când degetele tale
ating cercul
îl transformă
într-un pătrat
ce continuă
să se rostogolească
de parcă nu ar avea colțuri
de parcă atingerea ta
ar fi a fierarului
cu fierul călit
în cădere
pătratul lasă
literele
numelui tău
pe colțurile ascuțite ale
pietrelor.

Unduitoare mușcături

pe pielea-mi senină
mă trezesc ca o
dezmiardare
sub colțul pernei
descopăr
poezia
ce mi-ai șoptit-o
în vis.

Cine

Cine va scrie
despre poemul acesta
nu se va mai putea
opri
fiecare literă
va fi luată
de-o parte
și răstălmăcită
fiecare cuvânt
va fi răsucit
pe toate părțile
văzute și nevăzute
publicul treaz
de nevoie
va lua un pix
o hârtie
și va juca
X și 0.

Poezia

Poezia
se scrie
cu inima înmuiată
în șampanie
poezia se citește
cu vârful degetelor
și ochii
ațintiți
dincolo de cuvinte

Semnalul de alarmă

La lumina lunii
sub perdelele inscripționate
cfr
îmi extragi
seva neuitării
timpul
trage
violent
semnalul de alarmă.

Julieta și Romeo

Julieta aștepta
zadarnic
sosirea lui Romeo
a plecat la plimbare
lăsând în urmă
ușile deschise
atins de fâlfâirea perdelei
el urcă pe scara de aluminiu
sprijinită de balustrada
putredă a balconului
sărutul Julietei
purtat de vânt
schimbă finalul poveștii
tălpile se ridică
de pe treaptă
cu aripi de înger.

Semn

Mă poți convinge
că stele îți răsar în ochi

mă poți convinge
că inima ta încălzește soarele

mă poți convinge
că visurile tale sunt ale mele

mă poți convinge
că ai luat luna de pe cer și ți-ai ascuns-o în păr

mă poți convinge
cu un scurt semn din deget.

Tatuaj

Mi-ai tatuat
cu buzele
poemul
pe pielea
sfârâindă

Candidatura

La sacou și cravată
îmi depun
candidatura
pentru președinție
poezia te lasă
cu buzunarele goale
și visuri frânte
de la înălțimea funcției
voi dărâma
bibliotecile
școlile
universitățile
voi da foc cărților
revistelor
voi acorda premii
pentru tăcere
pentru conformare
pentru nimic
apoi voi plăti
scribi
cu lovituri de bici
să-mi scrijelească
osanale
pe stânci.

Îngerul obosit

Uneori
îngerul
se oprește
obosit
din zburat
își scutură aripile
deasupra mea
clipa cea turbure
se limpezește
scuturându-și genele
serpentinele
se-ndreaptă
spre penele
ce-mi cresc
în talpă.

Sângele poezilor

La Uzdin
țânțarii
se hrănesc
cu sângele poezilor
se visează poeme
albastre
când
aripile le sunt
atinse
de sărutul flăcărilor.

Plată

Cu sfârcurile tale
plătesc
biletul dus-întors
cu trenul
în și din
orice zonă
a țării
pentru a trece granița
trebuie
să-ți răpesc
surâsul

Ella Poenaru

Castelul din Năvodari

Fetița apucă cu un gest ferm găletușa cu lopățele și forme de plastic și se îndreaptă țopăind spre țârm. Apa era mai puțin tulbure decât alaltăieri, când sosise împreună cu părinții într-un loc al cărui nume reverbera în urechile ei cu sonorități de scoici ciocnite de valuri. Înainte de a pleca, aflase de la mama ei că vor merge să petreacă câteva zile la malul mării într-un orașel numit Năvodari.

Sofia era o ființă foarte curioasă în toate sensurile cuvântului. Așa că a întreat-o pe mama ce înseamnă acest nume.

- E un nume de stațiune pe litoral, nu are un sens special.

Ciudat, și-a zis în sinea sa fetița. Observase deja în scurta ei viață că majoritatea persoanelor sau localităților purtau nume ce nu aveau nicio legătură cu respectivele entități. Într-o lume prea mare pentru ca mintea ei fragedă s-o înțeleagă, aceste enigme îi adânceau nedumerirea și o lăsa cu un sentiment inexprimabil de frustrare.

Sofia avea doar cinci ani, dar începuse să deslușească mersul acestei lumi, mai ales de când învățase să citească singură pe tableta pe care o primise când împlinise trei ani. Aceasta îi apăruse ca un nou mister, până a reușit să descifreze tainele semnelor negre sau albe care apă-

reau pe ecran și care păreau a nu avea nimic în comun cu imaginile pe care le însoțeau.

Cum părinții Sofiei erau aproape tot timpul ocupați cu treburi care nu o priveau pe fetiță, i-a întreat pe bunici despre rostul acelor semne misterioase. Îi văzuse adesea și pe aceștia urmărind cu privirea semne similare așternute pe foi de hârtie sau pe mici teancuri de file lipite la un capăt, despre care aflase că se numesc cărți.

- Tataie, ce literă e asta? B? Dar asta? C-E? Cum? Se citește „ce”? Aha, e foarte interesant.

Încetul cu încetul începuse să lege cuvintele când citea, sărind uneori silabe întregi, dar revenind apoi și reîntregind cuvântul scris ca un puzzle. În câteva luni, cărțile de povești nu mai aveau nicio taină pentru ea. Încercase să citească și una pentru oameni mari, intitulată *Secretele succesului*, dar o găsisse greoaie și plictisitoare. Avea pagini întregi pline de propoziții lungi și cuvinte necunoscute sau neclare ca sens.

Sofiei îi plăceau lucrurile clare și așezate la locul lor. Seara își pieptăna și culca păpușile în pătuțurile lor, după ce le ținea o scurtă cuvântare în care le lăuda sau le muștra, după caz, pentru felul în care se purtaseră în ziua respectivă. Fiind o ființă foarte perceptivă, învățase repede din exemplul personal al mămicii și imita conștiincioasă manierismele și limbajul acesteia,

încercând să apară o persoană serioasă și responsabilă în ochii celor mari.

Însă, în ultimul tip, mămica se schimbase. Devenise parcă mai indiferentă. Cuvinte sau gesturi care cu câteva luni înainte ar fi atras un potop de observații sau solicitări imperative, treceau acum complet nebagate în seamă de aceasta. Sofia simțea că se întâmplă ceva grav, dar spera că, la fel ca în lumea ei cu povești și filme în care totul se termina cu bine, vor fi iar o familie fericită. Nu sunt oare toate poveștile scrise după modelul întâmplărilor reale trăite de oameni?

Și totuși... ceva părea că merge din ce în ce mai rău în povestea existenței lor. De câțiva timp tăticul și mămica se certau tot mai des, iar tăticul începuse să lipsească noapțile și să treacă rar pe acasă. Uneori, mama izbucnea din senin într-un plâns amar și necontrolat, un plâns în care Sofia recunoștea o durere cumplită, pentru care nu existau cuvinte potrivite nici măcar în cărțoiul acela mare și foarte greu, numit dicționar.

Cu câteva zile în urmă, însă, ceva s-a schimbat brusc. Tata a reapărut și, după ce a discutat mai mult de o oră cu mama în dormitorul lor, unde Sofia nu avea voie să intre nechemată, mama a ieșit cu un zâmbet trist și i-a spus că peste două zile vor pleca la mare.

- Împreună cu tata? a întrebat fetița, plină de speranță.

- Da, cu tata, a răspuns mama cu o voce plătă, stoarsă de orice emoție. Vom petrece vacanța împreună.

Pentru Sofia această frază a fost îndeajuns. Nu mai avea nevoie de nicio explicație suplimentară. Tata se va întoarce și vor merge împreună în vacanță, cum făcuseră și anul trecut.

La Năvodari descoperise o plajă lungă, ce șerpuia sclipitoare în spatele numeroaselor clădiri și blocuri moderne, unele neterminate încă. Anul trecut, la Mamaia, intrase pentru prima oară în apa sărată și țipase de frică când o algă i se înfășurase pe picior. Dar tata o luase în brațe și o liniștise. Apoi construiseră împreună la malul mării un castel minunat, cu trei turnulețe, împodobit cu scoici și alge verzi. Din păcate, a doua zi nu l-a mai găsit. Fusese măturat noaptea de valurile agitate ale mării. Sofia plânsese cu

sughițuri la vederea micii movițe de nisip ce fusese cu o zi înainte un castel mândru, dar mama a asigurat-o că există un loc secret în inima fiecăruia, în care toate lucrurile sau persoanele care dispar rămân ascunse pentru totdeauna și nimic, nici cea mai furioasă mare, nu le poate șterge vreodată.

Astăzi era ultima zi de vacanță. Rămăsese doar cu mama pe plajă, deoarece tata urma să se întâlnească cu niște prieteni într-un oraș din apropiere, ce purta, de asemenea, un nume cu o rezonanță muzicală: Constanța.

După ce s-au scăldat o vreme împreună în valurile înspumate, mama s-a întins pe șezlong să se usuce sub umbrela mare de paie. Peste un timp, Sofia a rugat-o să-i dea voie să se mai joace puțin cu găletușa la malul mării.

- Bine, du-te, dar să te așezi în așa fel încât să te pot vedea. Și nu cumva să intri în apă singură!

- Promit! și-a întărit fetița cuvântul cu două degete sus.

Ajunsă la nisipul cald și umed, Sofia s-a pus imediat pe treabă. A umplut de trei ori găletușa cu nisip și a răsturnat-o modelând cu grijă un castel cu trei turnuri semețe. A ales cele mai frumoase cochilii de scoici albe sidefate și le-a încrustat pe pereții turnulețelor, iar în vârful a înfipt niște pietricele rotunde găsite pe plajă. L-a înconjurat cu un zid alcătuit din forme de pești și crabi și l-a tapetat cu fâșii de alge verzi. În fața intrării pe poarta formată din două scoici mari, a trasat cu degetul în nisip câteva litere mari, pe care reușise să le rețină în cei cinci ani de viață:

CASTELU LU' MAMA, TATA ȘI SOFIA

După ce a terminat, l-a privit îndelung o vreme, încercând parcă să-l fixeze pentru totdeauna în memorie. Apoi s-a întors și, apucând cu un gest hotărât găletușa, a pornit cu pași mici și apăsați spre mama care începuse să-și strângă lucrurile, pregătindu-se de plecare. Sofia s-a îmbrăcat liniștită și a părăsit plaja fără să se mai uite vreodată în urmă la minunea ei de castel.

Chiar dacă la noaptea marea va fi mai furioasă ca niciodată și va înghiți cu lăcomie toate castelele de nisip din lume, nimeni nu va reuși vreodată să șteargă din inima Sofiei castelul înălțat în acea zi.

DRAGOSTEA DIN TEI

O vedeam destul de des, cel puțin de două ori pe zi. Dimineața trecea grăbită, ignorându-mă, seara se oprea uneori lângă mine, adulmecându-mi mireasma, ba chiar atingându-mă discret, atunci când credea că nu o vede nimeni. Dar asta se întâmpla doar timp de vreo 2-3 săptămâni, la începutul lunii iunie, când o răsfățam zi de zi cu flori parfumate. Știu că era născută și ea tot atunci. Nu mi-a spus, dar nu aveam nicio îndoială. Era mereu îndrăgostită, agitată și capricioasă ca vremea și zodia ei. Mă căuta doar când avea nevoie. Apoi mă ignora în toate celelalte 11 luni. De câte ori nu a călcat cu nepăsare pe ofrandele mele mai modeste, așternute cu sfioasă smerenie la picioarele ei semețe și superbe...

Dar într-o seară târzie de septembrie nu m-a mai ignorat. N-o mai văzusem de mai bine de o lună. Plouase și arătam mizerabil, ciufulit și murdar. Speram că a plecat într-o vacanță mai îndelungată, nici nu voiam să mă gândesc că ar

fi putut să se mute cumva undeva departe și că nu o să-i mai simt niciodată aura vie multicoloră și parfumul unic de femeie, mai puternic decât crinii lui Solomon, mai suav decât tuberozele, mai curat decât floarea de lăcrămioară scăldată în rouă. Tânjeam după ea ca după soarele de primăvară.

În acea seară s-a apropiat de mine, la o oră târzie, când toate luminile se ascuseseră și grierii tăcuseră. Părea mai slabă și aroma ei era diferită: mai amară și mai grea. Iar aura ei pălise, culorile calde se stinseseră, doar un mov de ametist pâlpâia palid. S-a uitat în stânga, în dreapta și în spatele ei cu o teamă nedeslușită, apoi (miracol!) m-a luat în brațe, și-a lipit trupul tremurând de trunchiul meu tare și mi-a șoptit:

- Numai tu, Teiule, poți înțelege durerea mea. Numai tu mă poți vindeca. Ajută-mă să-l uit!

Am făcut ce mi-a cerut. După aceea nu am mai văzut-o niciodată.

Sfârșit de vară în culorile mierii
soarele arde în mocnită lumină
ultimul vis al primăverii
meduze închid pleoapele mării
somnul ei tulbure clatină
singurătăți de alge

mi-e pace
mi-e toamnă

nu recunosc anotimpul acesta
pe strada pustie
un faun ostenit
culege frunze de laur
orele albe mi se scurg printre degete
orele negre îmi intră în oase
trecutul
o fotografie veche
cu ramă uzată
și fețe neclare
undeva
un copil așezat pe prispă
visează să crească mare
cât nucul din livada bunicilor
mușcă dintr-un măr roșu
în miezul lui
viermele neadormit
ascunde un sâmbure de îndoială
deasupra
cerul se tulbură
e prima oară când simte
chemarea toamnei

Încep
o altă perioadă în viața mea
mai sterilă
învăț un joc nou de lumini și fum

ziua se desface
în fuioare din răsărit
înspre amurg
sting umbrele rând pe rând cu o șoaptă

în vara indiană beau lapte aprins
mă intoxica cu ambră
adun mirarea lumii
într-un ochi de amforă

nu mai am întrebări
oracolele au amuțit

mă întorc
și în urma mea șuieră
toate lumânările arse pe altarul zeilor

Emil Lungeanu

Zorii zilei

zorii zilei sunt niște
rădăcini ale luminii,
ceva precum oul unui viitor poem
pe care îl clocești în cuibul palmei

iar când desfaci pumnul
și-ți răsfiri degetele ca pe niște raze
nu este altceva decât un
răsărit de soare

*

am înțeles asta pentru prima dată
undeva într-o piață dintr-un port îndepărtat
atunci când am văzut un arbore de cauciuc
cu crengile proptite în niște rădăcini proprii,
amazonienii l-au numit *ca-hu-ciu*
fiindcă își plânge seva elastică

din care băștinașii își fac mingi
pentru jocurile lor străvechi

se întorsese cică și Columb în patrie
cu o mingiuță de dimensiunea unui ou,
se distra dând cu ea de pământ
dar nu-i trecuse deloc prin cap
la ce ar putea folosi
noutatea, că nu se spărgea,
era acea Lume Nouă a cărei descoperire
o ratase,
era oul lui Columb nespart
de el însuși

*

da, mi-am dat seama atunci
că rădăcinile unui poem sunt un rizom
întocmai ca rădăcinile luminii
întinzându-se liber pretutindeni la vedere
împrăștiate ca o explozie de iederă,

de liane sau de glicină,
că un poem pornește de oriunde
în toate direcțiile simultan,
neavând centru,
exact ca rețeaua dendritelor tale prin care
îți fug gândurile cu iuțeala unui uragan

am înțeles atunci
de ce Deleuze scria că nu contează ce scrii,
că despre ce scrii și cum scrii sunt de fapt
unul și același lucru
în încâlceala asta de fire electrice
unde nu poți reteza nimic fără ca bomba
să explodeze,
mi-am dat seama atunci în sfârșit
că poemul meu nu era un arbore
sădit cu mâinile mele,
nicidecum, poemul meu erau
chiar crengile mele

*

dintotdeauna poezilor li s-a părut firesc
să se asemuiască unui copac
având și ei la fel un trunchi
cu două crengi întinse către cer
și alte două către pământ
fiecare terminată cu câte cinci rămurele,
ba chiar asemănându-se cu un pom fructifer
de două soiuri diferite,
dacă-i atârnă poamele între crengile de sus
se cheamă că este femeie,
dacă-i atârnă sub crengile de jos

se cheamă că este bărbat,
unii pretinzând în plus ca acestei definiții
să i se mai atârne încă o crenguță
dar ăia nu-s decât niște misogini ordinari
care n-au nici o treabă cu genul liric
ci doar se dau scule mari

și totuși imaginea cu copacul e inexactă
pentru că ceea ce numesc poezii copac e de fapt
doar jumătatea lui vizibilă,
sub orice copac fiind un altul
răsturnat în oglindă
cu coroana desfăcută în bezna pământului
și rădăcinile înfipte în măruntaiele cerului,
întocmai ca o monedă căzută
cu capu-n jos și cu pajura-n sus

*

numai arareori se-ntâmplă ca vreun poet
să aibă din naștere această
perspectivă răsturnată,
să perceapă lumea reală așa cum e ea
cu cracii în sus
și drept urmare să rostească adevărul
vorbind pe de-a-ndoaselea,
la fel cum bunăoară în loc de spital
Eugen Suciuc zice cât se poate de corect
nosocomial

altfel, atunci când te compari cu un copac
crezând că simțul realității înseamnă să fii
cu picioarele pe pământ,

nu faci decât să dai apă la moară profanilor
care cred că poeții sunt ăia de umblă mereu
cu capu-n nori,
nu faci decât să le dai pe mână paloșul
cu care cândva Roș-Împărat te amenința
să-ți pleci capul dacă vrei să nu-ți stea
acolo unde-ți sunt picioarele

*

când îl mai întâlneai pe strada Dionisie Lupu
pe venerabilul profesor Rosetti
umblând în ultimii ani cu capu-n pământ
îți răspundea la salut arătându-ți tăcut
cu degetul în jos
cum că face exerciții pentru a se obișnui
cu pământul

tot așa greu de cap umblu și eu adesea
sătul după jumătate din viață trăită
în poziția de drepți,
iar când sunt zărit pe stradă zic câte unii
uite-l pe poetul cutare,
în schimb dacă umbli țanțoș cu capu-n nori
nimeni nu te mai recunoaște
în defilarea atâtor batalioane de fuduli
cu bățul în fund

*

unii doctori te avertizează demagogic că
rigida poziție de drepți cu care
te-a-nvățat armata

va sfârși prin a-ți face praf șira spinării,
dar tot ei ți-o pretind militărește atunci când
vor să te oblige cu vaccinuri veterinare
să renunți definitiv la *habeas corpus*
confiscându-ți propriul trup și copiii
ca pe uitata „Rampă de adio”
a sosirii trenurilor la
Auschwitz

ei bine, cum să nu fii de acord cu așa ceva,
cu legalizarea întoarcerii la junglă, la dreptul
de a face cine ce vrea
cu viața oricui?
asta înseamnă că nu vei mai avea nimic
de pierdut
și atunci când demenți de-alde Mengele
ce-și făceau din pielea pacienților
abajur
vor pune laba pe tine ca pe un
cobai de cușcă
vei putea în legitimă apărare
să le-nfigi dracului în beregată
creionul tău cel bine ascuțit –
morții nu mușcă

cine vrea azi poziție de drepți
acela să dea propriul exemplu
stând între cele patru scânduri
ale lumii dreptilor!

*

tu să nu faci niciodată drepți, poete, decât

în fața monumentului de cuvinte sculptat

*

de vreun alt poet,

așa cum să zicem ai face de gardă la
eternul *credo* al Blandianei despre
„poporul vegetal” incapabil de revoltă

iar asta fiindcă, Bardule,

eu nu cred

că suntem un popor de poeți,

cine a văzut vreodată

un copac făcând poezie?

pentru că un poem nu-l faci

din ghemotoace de cuvinte

așa cum face acest popor palavragiu

cu țopârlani și țate trăncănind în gura mare

la telefon verzi și uscate prin autobuze

fără frică,

dar când trebuie să protesteze

își lasă limba mâncată

de pisică

*

cum ziceam, poemele astea rădăcinoase

crescute de-a valma asemeni

luminii zorilor

sunt totuna cu furtuna gândirii tale libere

ce spulberă în calea ei orice obstacole,

orice ierarhie

pentru că un poem nu-l faci punând cuvinte

cap la cap la fel cum ai compune

un tren de marfă de mare tonaj

decât dacă ești cumva

scriitor de vagoane

în stația CFR Triaș

*

ce *Taifun la Nagasaki*, porțelan

de *Cio-Cio-San*

și alte adieri de fluturi

și de mentosan?

un poem poate avea forța

unei furtuni solare dacă vrei,

ridică-l ca pe un baros

și izbește cu el în moalele capului

întunericul

de să iasă scânteii!

poemul ți-l retezi din vârfurile degetelor

ciopârțindu-te pe tine însuși

până când

nu mai poți deschide o carte,

până când

nu mai poți îmbrățișa un prieten,

cum să-l mai îmbrățișezi

cu mâinile pline de sânge?

poemul este o deflagrație

în care e de-ajuns

să se ciocnească doar câteva cuvinte

ca să declanșeze o reacție în lanț
atâta doar că explozia e fragmentată
în multiple secvențe derulate cu încetinitorul
astfel încât șocul ei devastator
să te trântescă la pământ
cu delicatețe

*

și iată-te întors iar la copac, vechea poveste
căci în fond ce alta e coroana unui copac
decât o explozie încetinită
infinat de mult?

dar toate se derulează prea repede
pentru a le vedea așa cum sunt cu-adevărat,
nici măcar într-un instantaneu
din fulgerătoarea iuțeală a vieții tale
n-ai putea întrezări
chipul morții

ei bine, alt procedeu de
develoare cadru cu cadru
mai bun decât un poem
eu unul nu știu

poftim, dacă-ți desfaci foarte încet pumnul
și-ți întinzi degetele ca pe niște petale
nu este altceva decât o
deschidere de floare

pentru că zorii zilei sunt o lumină

așteptând cu aripile strânse răsăritul
la fel cum așteaptă zgribulit poemul
să-și ia zborul din cuibul palmei tale

*

și tot așa, un poem zburând după altul
până într-o bună zi când din tine
nu mai rămîne altceva de-naripat
decât sufletul

și-atunci vin tăietorii de copaci,
vin și te smulg în sfârșit din rădăcini
să poți bântui și tu veșnic liber prin
cărțile altora

atunci simți pentru întâia oară
cum îți cresc miraculoase picioare
cu care încă nu știi ce ai de făcut

și auzi undeva o voce trezindu-te:
iertate-ți sunt poemele, acum scoală,
ia-ți picioarele cu tine și umblă!

Membru în conducerea Filialei București-Proză a Uniunii Scriitorilor din România. A publicat peste 60 de volume de poezie, proză, critică și teorie literară.

Se spune despre el că este: „...unul din marii prozatori români, un stilist extraordinar al limbii române” (Nicolae Dabija); „...unul dintre cei mai prolifici creatori contemporani” (Ion Dodu Bălan); „...un monstru” (Paul Everac); „...rafinament și nonconformism, eleganță stilistică și umor” (Alex Ștefănescu); „...serios și subtil în egală măsură” (Ana Blandiana); „... autor de performanță în toate domeniile” (Aureliu Goci); „... mână experimentată, de maestru” (Nicolae Georgescu); „...reprezentant al postmodernismului înalt” (Horia Gârbea); „...scriitor complet” (Ana Dobre); „...incitant și bine documentat” (Dumitru Radu Popescu); „... un imperiu literar” (Elisa Roha); „... te face să nu mai lași cartea din mână” (Ion Barbu), la care eu îmi permit să adaug faptul că este uimitor de modest și un bun prieten.

Floarea R. Câdea

Nuanțe 1

Azi,
ochii tăi
au must de frezii
macerate la rece...
Au gust
de sărut
cu zaț de scorțișoară...
Azi,
sărutul tău
are ochii
primei iubiri șifonate de
pliurile
fustei
de catifea
cu volănașe
încremenite de scândura
canapelei din mintea
mea

Nuanțe 2

Ți-am lăsat,
uite,
un virus
din mica noastră grădină
pe rod:
Leac al aerului
văratec
cu tufe de urzici...
Ce zici?
Dacă mai vrei să vii
Aici,
la noi
pe Pământ,
vei primi alți ochi
din caprifoi,
să ne ghicim pe bureți
alte două vieți...

A la longue 1

Fotografia,
rama ta de foc
a primei zăpezi
de curcubeie,
topește
negrul de fond de ten
cu zahăr ars,
apoi
cuprinde-mă
cât
a mai rămas...

A la longue 2

Încet,
încet
gâtul tău amiroase
a flori de livadă...
nu știi dacă
ar mai cumpăra cineva
salba lor,
iubite!

Florilegii 1

Privește: Cerul norilor...
De parte...
E miez de zi,
Nu miez de noapte.
Pune undeva năframa
Deoparte,
Să te cufund,
Să te pătrund
Când tainic,
Când șoptit
Prin tresăriri
De pleoape...
Privește:
Un inel fără măsură,
cuart agat ivoriu
cristalin,
Dar ce contează...
Logodna paserilor-n
zbor,
iubirea necuvinte spus-a
lor:
Tu ești aici,
Inelul mai străluce!
Iubirea,
Judecata
Mă tot duc
lac presupuse maluri cu
luntre de arginți;
cade valuri
cu șoapte necuminți

Florilegii 2

Mai lasă-mă în
poala de cuvinte,
să cos... să țes
ori să descos năvod
pe coafuri de minte.
Să mă topesc
prin Cerul gurii de
caramel
zăcut
și să ascult cum plânge
gluma
seninului de ochi,
de scâncet mut,
apoi,
hai
să ne facem planuri
printre liniare echere
sau
planșete,
să ne ghicim în palme
de brândușe cu buchete,
să mai citim o zi
ori două
despre un Echinocțiu
ori
o Lună Nouă...

Florilegii 3

Mă doare ochiul ceții
Unei dimineți
Și geana viselor
Cuprinde ura
Unor cumiți Luceferi
Din scaieți
Secați de ploi
De coame
Și de cărunte plete
Te știu
Acolo sună goarna
Temutei Judecăți
Când stoarcem vinul
Sărutului Peceti
Te știu
Din ultima Pecete
Mă gemeai puțin
E mult
Ori de va fi puțin
Mai lasă-mi buzele
Pe coapsa ta
Puțin cu Fetescul
Fecioresc Necăptușitul...

Gabriel Cristea

Eu eliptic parcă zbor

Doarme muntele pe urs și ce liniște e-n pini!
Ninsă-i coasta cu arini, negura pe soare-a curs...
Împietrește vântu-n corn, cerbii par sculptați în lut;
Timpul lumii este mut sub ninsori de unicorn.

Un colind mocnește trist, palid susur de izvor;
Printre pietre mă streacor precum vântul trăirii;
Liniștea domnește iar peste coame de silvan;
Aud murmurul lui Pan stele scânteind în Car.

Răsufări de lup vrăjit văluresc în scorburi vechi,
Și ciulitele urechi prefăcute-s în granit;
Seve curg prin rădăcini spre-a tăcerilor frunziș;
Doar o pasăre, pieziș, mă privește dintre spini.

Pe bazaltice staturi, capre negre stau veghind
Piscuri albe ce cuprind, sub vertebre, osaturi.
Coasa lunii de argint taie lung nocturnul nor;
Eu eliptic parcă zbor peste-al vieții labirint...

A coborât un înger...

A coborât un înger pe pământ,
dintre aceia care vin cu vântul;
Era ca spuma laptelui – un fulg
ce-mi răscolea rătăcitor adâncul...

Pe geana-mi rămuroasă se opri
prea obosit de timpuri și zburare;
Pe cer se-nvâltorau nori de argint
– corăbii zdrențuite de ninsoare.

Părea că se topește ca-ntr-un vis
un zburător venit din lumi abstracte;
Milă mi-era aripa să-i trezesc
și somnul alb învăluit în noapte.

Așa că l-am lăsat dormind adânc,
pân' s-a prelins ca ceara lumânării
pe-obrazul meu sau poate-n Paradis;
Ningea cu-aripi și îngeri iluzorii...

Ochii tăi mă-neacă

Zorii mă-nfioară parcă zdrențuind
sufletul de rouă, despuiat pe coaste;
Păsările pietrei în căuș le prind
și le dau văzduhul amintirii noastre.

Către zări neclare urc stăvechiul drum,
frunze cad răzlețe, se aud izvoare;
Poamele tăcerii clinchet sunt acum;
Îmi colindă tâmpla calda-ți răsuflare.

Și sub pasu-mi, pojghiți se desfac ușor,
numai ceața rece șerpuieste blândă;
Ochii tăi mă-neacă, foșnet migrator,
degete de aer, dulcea mea osândă.

Parcă dă în floare tristul tău suspin,
înfrângându-mi aripi care nu mai zboară;
Un hedonic soare, printre nalții pini,
ne pândește lacom, ca un ochi de fiară.

Împlețiți sub vâscul unui timp binar
regăsim în licăr voluptăți uitate:
Tu, o bizantină, eu, mereu hoinar,
iar deasupra, cerul pleoapei ce se zbate...

Vremea stacojie se destramă-n noi;
Ce frunzar de vânturi părul tău îmi pare!
Jocul de-a iubirea e-un ascuns șuvoi
– ah, amăgitoareo, clara mea visare!

Tăcere și nisipuri

Ce valuri se-ntețesc de-a valma!
Deșertice nisipuri sub flautul de vânt...
Istovitor e drumul ce n-are nicio țintă
și dunele de linii șerpuiunde;
Pe tot cuprinsul adastă-o sfântă veșnicie
cuibăritoare-n mute canioane.
Aici se disipează timpul și spațiul omenesc;
Aici și sufletul se zbuciumă să iasă
precum un ochi pleistocen din oul împietrit;
Neclar vârtej, un soare nefiresc
opacizează fragmentele pustiei;
Și tot acest pastel de lumi sahariene
e bântuit de-un transparent penel,
neobosit a zugrăvi
răsuflul zbătându-se să zboare
dintr-un istov de trup ce-a devenit
– pentru-un răstimp – tăcere și nisipuri...

Ce-adânc este văzduhul înveșnicind prigori!

În luciul trist al apei se risipesc copaci,
când trece un răsuflul de stol întârziat;
Nu-i țeva rece-a puștii, nici prădătorul – Tacii! –,
e-o frunză ruginie ce-n lac a răposat.

Și-anunță toamna crima prin cronici de poieni,
pământul este roșu, de-un roșu stacojiu;
Titanice vertebre sunt pline de licheni,
iar clinchetul bucolic răsună a pustiu.

Trec nori – imenși balauri, pe vânturi călători –
și parcă-aud cireșii cum leagănă rugini;
Ce-adânc este văzduhul înveșnicind prigori,
că simt mirosul brumei și-amarul din mălini!

Prin vântul unduind grâie

Ultimele văpăi ale privirii tale
aidoma apusului sau răsăritului,
– doar Zamolxe poate ști –
războinicule,
se transformă în roua ierbii fragede
și-n zvâcnetul lostriței de Sargeția;
Pământul negru încolțește,
în pumnul tău pietros,
păsări de stejar,
vegbind peste coloane fără sfârșit
– Porțile Raiului getic.

Nimic nu se pierde, barbarule,
graiul tău murmură prin vântul unduind grâie,
sufletul nemuritor e-n tămâie;
Simt cum visezi printre cetini țepoase
zăpezile munților treji
și colinzi pe versante de oase.

Epifania-nsingurării

La căpătâiul lumii,
pe o sprânceană de văzduh,
în loc sortit tăcerii,
acolo unde vântul stârnește fuiuare
ce deapănă miresmele de mir,
vom regăsi sălbăticită floare,
înarpând însingurarea.

Iar noi, ca niște umbre de călugări,
robiți de pura ei culoare,
de liniștea matriarhală și sfințeniei,
ne așeza-vom să privim
inexorabilă risipă pe petale
– o candelă ce-și leapădă văpaia
la căpătâiul lumii sinucise...

Maria Trif

Între ieri și azi

Nu vom mai ști ce va fi fost să fie
de-am fi avut curajul să-nmulțim
cât ți-am rămas cu ce-mi lăsaseși mie
și ne-am fi dat puteri, să socotim.

La umbra ta se chinuie misterul
să-mi țină ziua să mai fie zi
și-mi sprijină cu mâna stângă cerul
sub care ești, dar nu mai știu c-ai fi.

Și chipul tău cu gândul meu fac casă,
eu de albastru leg câte-un cocor;
Plecarea ta nu crede că mă lasă,
durerea mea îmi spune că te dor.

Nimic n-a fost să-i spulbere mirarea
acelui ne-nțeles ce-a coborât
să-mi lumineze-o clipă înserarea
în care-mi ții, cu viața, de urât.

E noapte adâncă

E noapte adâncă, dar somnul meu – treaz –
Se-nvârte, a ziuă, prin ora pustie.
Te plimb pe sub gene, te-aduc într-un gând,
Dar nimeni nu vede și nimeni nu știe...

E multă simțirea, iatacul prea strâmt
Și intru-n alcovul din gândul cu tine,
Îți chem mângâierea în patul vetust,
Dar nimeni n-aude și nimeni nu vine...

E tulbure cerul, în aer se simt
Mirosuri acide, pregnante, de ploaie,
Cenușa și vatra încerc să le mint,
Dar nimeni nu crede și-i rece-n odaie...

E galbenă lampa și visul nebun
Mai paște prin umbra-ndrăznelii din luncă,
Privirea-mi se strânge și geana s-a-nchis,
Dar nimeni nu simte și-i noapte adâncă...

Melancolie de octombrie

Din nou își picură copacii,
Prin seva mea, rugina lor
Și văd gonind insomniacii
Pe murgii neodihnelor.

În alba nesfârșire-a nopții,
Resimt tot frigul ce va fi
Zidit în neclintirea porții,
Când vara nu va mai veni.

Din nou se-aprind, ca-n rug, pe dealuri,
Speranțele care ne-au fost,
Tomnaticile noastre baluri
Mai cer un braț de adăpost.

Blândețea lunii de gutuie
Mă mângâie de după nori,
Degust ofranda-i amăruie
Și număr aripi de cocori.

Îmi pare c-aș simți sub glie
Parfumul florilor din glastră...
Nu-i timpul tău, melancolie,
Îmi bate ziua în fereastră!

Ce noroc cu Noi

Iar pornește vara, pribegind, pe drumuri
Doar de ea știute, pe sub pomii goi
Frunze-nstrăinate dorm pe caldarâmuri...
Ce noroc, iubite, că ne-avem pe Noi!

Zăngăne tristețea pe sub bolte sure
Unde-nalță norii gânduri de război,
Frigul se ascute-n fierul de secure,
Dar e-atâta pace, tihna mea, în Noi!

Iarăși suflă vântul – galben, a pustie,
Via-și bea pelinul ultimelor foi,
Dar a nesfârșirea verdelui-câmpie
Bat, în ritm de inimi, macii verii-n Noi.

E toamnă

Cântecul doinit al ploii
acoperă oftatul adânc
al tăcerii.

Gândurile îmi stau,
vraiște,
de jur împrejurul tâmplei.

E frig!

Prind colțul ponosit,
cu margini încă verzi,
al încrederii și învelesc
trupul chircit al speranței.

Degetele reci ale ploii bat
prelung, a târziu,
la fereastra orizontului meu.

E toamnă!

Gânduri

Veni-vor anotimpuri și vor trece,
și zi și noapte se va mai petrece,
la raza lunii, albă de târzie,
nebunii-or să mai scrie poezie,

își vor mai agăța, de stele, vise
din spatele portalelor închise.
Războaie-or fi și vor sfârși în pace,
se va deda vorbirii cel ce tace,

va fi și goană și va fi popas,
va reînțepe totul din rămas,
nerosturile-or reveni la rost
și numai noi nu vom mai fi ce-am fost.

Marin Beșcucă

SCÂNCETUL UNUI CREPUSCUL

...amurgul e târziu deja,
se fierbe miezul nopții
în cazane telurice,
mi-e frică poate,
dar un zbierăt în ecou
îmi aduce de treaz
scâncetul unui crepuscul,
e verde în totul,
e verde până-n infinitul extrem,
e verde până la margine de lumesc,
apoi se trece izvorul din care
curgă-se orice, dar absolut orice!
numai că, numai că... da, da, vă aud,
fantomatice umbre vin
în cohorte cu candelă-n mâini,
luminile se-mprăstie rotund,
totul-totul se concentricizează-n nimb,
membrană-citoplasmă-nucleu,
10, accelerația la ecuator,
clipa se transcende-n incubator
și te ieși,
verde asupra-măsură peste nimic,
ochii mințindu-mă a refuz,
lanțul respirului se lunecă în confuz,

din criptic reușesc să te scot,
iubire ascunsă,
te resfir aurorei din amurg,
te ridici către mine demiurg,
știu, sunt un biet pământean, anost,
dar iubirea mea e un spațiu celest,
mi te scoboară dar,
mă scoate din zadar,
inelul nopții pare criptic,
felin, noaptea își scoate vestalele prin el,
ademenind luceferii abia-aprinși,
din candid, cerul se trece-n giuvaer,
un infinit de curcubeie cu pletele
lăsate-n vânt de alabastru
își desfășoară tabăra, fix
la un mângâi de ultimul cântat al cocoșilor,
precumpănind de printre vise,
ies de sub așternuturi eunucii,
cu ochii holbați, să vadă
prima odaliscă ce s-ar încumeta
să urineze iarba înecată-n rouă,
stau orhideele cu pețiolu-n vânt
dorindu-se iubiri ascunse,
de sub inelul nopții, criptic,

DAR SUNT AICI

... ascunsă mea iubire,
i-atâta frig în mine,
zgribulit stă sufletul,
și hâd!
nici scânteie sângele-n
buric de deget,
plexul solar s-a prăvălit
aiure, prin visare,
i-un gol imens, rămas acolo,
mă sfredele-n viscere,
calc roua deznădejdi, în sfială!
și-n rugă, buza mușcă, nu dezmiardă,
din pleoapă lacrima îngheață
și-n rostogol, mă zgârie, nu frige,
vocalele mă mușca de sub limbă,
cuvântul să se iasă-n colțuri, nu rotund,
penița scrijelește-n colț de coală,
mimând mângâiul
din fracturi de deget,
în palme povara toată strâng
și cad cu tot din eu în plâng,
dar sunt aici și, din suspin,
azvârl spre tine cu chemări de chin...

CLEPSIDRA NOPTII

... vrăjile se ies din clepsidra nopții
clevetind pe seama stelelor,
care mai aproape, care mai departe,
care colțuri mai ascuțite,
care dintre ele se va primeni
cu aura de cometă
care păstrează între sâni curcubeul
și care și-ar ști taina
celor patruzeci și patru de bobi,
sau a tarotului,
sau a ghiocului,
sau a semnelor palmei,
acolo și ele, hop!
și să se curgă prin taina umbrei,
printre ferești, direct în așternut!
și-acolo...
mamă, să te ții!
facă și desfacă...
dar tu, iubirea mea ascunsă,
știi,
sunt aci, aci-aci,
și, cumva dacă...
prin cel mai firav tremor al tău,
aș afla,
și cu tot ce sunt,
din tot ce sunt,
ți-as veni
pavăză și scut,
poate să te și scot din ascunsă,
așa să știi,
că n-a fost spusă,
dar dacă ne-a fost scrisă?!

Marin Dumitrescu

FAPT ȘI DE FAPT

Artere nevăzute
Pulsează de fapt
Între planete
Și sateliții lor naturali.

De fapt cosmosul este un animal
Foarte mare
Și nu mă îndoiesc de faptul
Că este inteligent.

De fapt, dacă admit infinitatea spațiului și timpului,
Trebuie să fiu de acord că și înspre microcosmos
Există lumi infinit de mici față de lumea în care trăiesc
Și înspre macrocosmos există lumi infinit de mari.

Dacă această scară este infinită,
Mă sperie faptul că pe oricare treaptă m-aș afla
Trebuie să fiu de fapt, infinit de mic
Față de ceea ce este
Pe următoarea treaptă.

Și mă întreb uneori dacă de fapt există
Viață pe electroni,
Pentru că faptul că sunt
Se datorează unui fapt
Care aici pe pământ
Putea să nu se întâmple de fapt.

PASĂREA REA

Se năpustește și mă ia
De subțiori pasărea rea.

Și mă duce demâncare,
Zburându-mă în gheare
Către cuibul ei din zare.

Mă vor mânca puii păsării rele
Neștiind că mă mănâncă
Și se vor bucura sub stele
În cuibul lor mușcat de stâncă.

Și de durere am să mă desfac
În vorbe, ca un cântec
Să le fiu pe plac
În pântec.

Și să se înfioare
De cântarea mea,
Când vor învăța să zboare,
Puii de pasăre rea.

VINE DUMNEZEU

Vine Dumnezeu de departe, dintr-un gol,
Intră, doamne!, te așteptam cum vezi de ieri
Și lasă-ți pardesiul vechi și negru-n hol
Și lasă-ți nouăzeci la sută din puteri.

Stai!, așază-te concret la masă lângă
Tava cu pahare sfinte și alcooluri,
Micșorează-ți tu privirea ta cea lungă
Și vorbește-mi simplu, fără de ocoluri.

Cu lumina ta atinge-mă la tâmpale,
Doar atâta cât să înțeleg puțin uitarea,
În care tot ce-a trebuit să se întâmple
S-a întâmplat și spumegă cu marea.

Legile universale sunt adevărate
Și tu ești șeful legilor universale,
În mare cerul a căzut pe spate
Și se uită chiar în ochii dumitale.

Fii în seara asta vârstnic fără îngeri
Și îmbată-te cu vin la mine acasă,
Fii în viața asta până la înfrângeri,
Fără teamă, doamne, jur că e frumoasă.

ÎNTÂMPLAREA

Dureros, dar logic, materia
A inventat întâi bacteria,
A învățat-o să se nască și să moară
Și a făcut-o iară.

A plouat întâi încet
De s-a mucegăit pământul
Și în secret
A contribuit și vântul.

Întâmplarea, sigură pe ea,
A făcut apoi pădure,
Și în pădure s-a ascuns în ea
Omul care și-a făcut secure.

GÂNDUL

Gândul meu este un copac
Înfipt în creierul meu,
Un parazit care se hrănește
Cu mare parte din ceea ce ar fi trebuit
Să asimilez.

Are rădăcini care mi-au perforat
Plămânii și ficatul
Și ramurile lui ajung
Până dincolo de Steaua Polară.

Timpul ca vântul
Îi tremură frunzele
În întunericul clar
Și înstelat.

Înflorește în cosmos
Și florile lui sunt fecundate
De fluturii întrebărilor
Care nu mă lasă să dorm.

Semințele lui îmi cad pe creier
Și încolțesc repede
Luând forma unor idei
Tinere și albastre.

27 OCTOMBRIE

Într-o toamnă rece și urâtă dinadins am venit
Înfășurat în ploaie și fluierând ca o ceață printre
Copacii îmbrăcați în doliu care au înlemnit
Lăsând scorburi goale vântului să intre.

Râul era ud și tremura cuprins de pietre reci
Și peștii lui curgeau în sus, către izvor,
Turmele de oi veneau oftând fără berbeci,
Plouate și berbecăind ciudat în limba lor.

Ziua s-a transformat într-o fecioară neună
Care lua copacii în brațe și-i strângea,
S-a cuibărit pe câmp tristețea ca o lună
Și eu veneam încet și cosmosul plângea.

TIMPUL

Timpul umblă prin oraș fără ceas la mână,
Intră-n fiecare cârciumă și bea, se-mbată,
Are ochii roșii și până și trecutul și-l amână
Și norocul verde și l-a pus cravată.

Fetele îi dau târcoale iubitoare
El se strâmbă când le vede și mai bea,
Și-a închipuit o zână ca o floare
Și-o iubește doar pe ea.

Pletele lui negre îi cad pe umeri ca și când
Însăși noaptea l-ar împodobi cu cerul,
E modest și bun și iertător și blând,
Chiar dacă astăzi și-a-mbrăcat misterul.

Fetele îi dau târcoale iubitoare
El se strâmbă când le vede și mai bea,
Și-a închipuit o zână ca o floare
Și-o iubește doar pe ea.

Umblă fără vreun destin precis,
Tace și gândește ca un geniu,
N-are ceas la mână însă a decis
Să cheltuiască astăzi un mileniu.

CONȘTIINȚA DE SINE

Am certitudinea că sunt
Atâta timp cât mă doare umărul drept
Și asta pentru că pe pământ,
Viitorul îl aștept.

Puteam să mă nasc în altă parte,
Dar m-am născut întâmplător
Gânditor
Înspre moarte.

Infinitatea din care fac parte
Este prelungirea a ceea ce sunt
Și mă prelungesc până departe
Și sigur, mă plimb pe pământ.

Astfel încât lumea (și lumea cea mare
și lumea cea mică) are sens,
Pentru că înțeleg și mă doare
Târgul acesta imens.

Conștiința de sine doare mai tare
Ca umărul meu drept
Și faptul că sunt până în depărtare,
Mă face dureros de înțelept.

La început credeam că lumea are margini
Ca o miraculoasă mare carte întâmplătoare,
În care zilele sunt inedite pagini
Ale unui scriitor universal de mare.

Și mai credeam că lumea plutește
Pe ape, cum (de fapt) plutesc continentele
Și infinitul nu-mi încăpea între degete
Numărând zilele și evenimentele.

Și abia după ce am înțeles că pe pământ
Moartea stăpânește tot ceea ce se întâmplă,
Am suspinat fericit că mă doare că sunt
Și mi-am dus degetul la tâmplă.

DOR

Chiar vreau să mă destrăbălez puțin,
Să-mi fac de cap și să mă îmbăt la munte,
Măcar atâta cât să mă simt bine și să îmi alin
Tâmpile un pic bătrâne și cărunte.

Chiar vreau să rup monotonia grea
Și toate hainele să mi le rup ca un nebun nomad,
Să mă fac una cu izvorul rece și așa,
Urlând ca o cascadă, cu pești cu tot să cad.

Chiar vreau să sparg tiparele, să ies afară,
Să-mi ies din fire și să mă supăr rău
Și nările să mi se umfle rele și ca o fiară,
Să trag tot aerul de pe pământ în pieptul meu.

Și în ochiul meu căprui și beat să intre
Natura verde și nebună, despletită și cântând,
Cu flori și păsări și cu frunze și cu fluturi printre
Lemnul tânăr și încet, cu rădăcinile-n pământ.

Și din pământ să iasă lavă ca o sângerare,
Ca o amintire istorică a unui început aprins,
În care am fost lăsat plângând, de întâmplare,
Pe malul apei limpezi în pădure, dinadins.

AMINTIRE DIN ANTICHITATE

După miezul nopții statuile fugeau din cetate,
Li se vedeau la lumina lunii
Gândurile transparente și albastre
Pierzându-se în ceața de la poartă.

(străjerii dormeau buștean
pe buștenii tăiați dinadins
ca să pară mai înalți)

Doar eu le auzeam coborârea
Către râul sticlos
Și le vedeam cum fumau
Istoriei răsucite și uscate.

Se opreau pe poteci
Uneori în poiană
Și schimbau între ele
Câteva secrete.

Dar întotdeauna
Când răsărea soarele
Și când străjerii căscau somnoroși,
Statuile îl salutau pe rege
În curtea interioară
A cetății.

Marius Gîrniță

Fără umbră

Trăim în mijlocul gândirii noastre,
în mijlocul creierelor aburinde,
știuți din toate părțile
și în toate începuturile,
fărâme de dimineți
care se pierd printre degete,
fărâme de timp,
de oglinzi
în care ne rătăcim,
ne înecăm, ne pierdem
și ne regăsim pe noi înșine,
împuținați, culeși
precum rodiile sămânțoase.
În momentul acela sublim
și în condiția noastră,
ne întoarcem cu spatele
către lume
pentru a ne deschide aripile.

Guașă

În piept se zbate,
parcă să se rupă,
o zare albastră
în mirare absolută,
privesc cum pe sub păsări
rămân brazde
în pomii toamnei agățate
și ploioase.
În suflet îmi miroase-
a mere coapte
și curge apusul, leneș,
către miazănoapte,
înoată greu privirea
printre păsări călătoare
și totul curge dens și leneș
spărgându-se în mii de chihlimbare.
Nici strigătul
nu vrea din urmă să mai prindă,
e atât de toamnă,
că frunzele căzând nu pot să mă surprindă,
se rupe ziua,
foaie veștedă și moartă,
plutind alene
către zarea-ntunecată.
Și spre târziu
mă-ndeamnă gândul
și tăcut,
din vara-ntreagă
doar o rază am vrut să rup.

Existență

Când filosofia
este doar un ornament
extrem de simplu
pe pieptul
unei existențe,
de foarte multe ori
refuzată,
dar legală în aparență!
Ape tulburi,
vise în antecamere,
dans hipnotic
între vis și realitate,
între mine și tine,
atât de precar
și tăios,
la marginea orelor
când se întrevede
deșertul
cu nisipuri de aur
veșnic călătoare.
Suflete
aparținând aceleiași noțiuni,
atât de concretă
însă
așteptând răsăritul.
Acceptare
într-un fel straniu
al sentimentului nepereche
din suflete
și conștiințe
cultivate în libertate.
Și toate căutările,
chemările
și dorințele
căpătând formă
și existență
proprie.

Sentiment

Încercam toate
stările spiritului,
umblam pe cărări ferite
dar luminate.
Vorbeam potolit
între noi,
parcă spre înăuntrul
fiecăruia
și făceam exerciții
de adorare
pentru celălalt.
Invocam cuvinte
despre foc, sânge
și suflet,
ca într-o legendă urbană
despre cutremurătoarea lume
a lucrurilor simple
dar profund revelatoare.
Ne minunam
până la lacrimi
de asaltul
sentimentelor improvizate,
noi sciam
în beznă
despre fecunditate
și dorințe umede,
pe sub constelații
cu stele duble.

Facere

Naștere și dăruire,
când totul,
totul există
în sine
și în coapsele fertile,
sămânța
dormind senină
în lapte
și miez aburind.
Brațe vechi
așteaptă,
leagăne de lume
în locuri
neștiute
amână disperarea,
zămislească începuturi.
Se regăsesc guri
și se face
lumea mai ușoară
lângă focuri mari
nemistuitoare,
apoi somnul
în toate cele trăitoare
și gemetele
necuvântătoarelor
au fost martorii
plămădirilor acestora.

Astenic

În țara asta
sunt singurul locuitor
și mă încap,
aproape perfect.
Mă plimb
înainte și înapoi,
dar fără
a mă întoarce,
diagonalele
fiind invadatoare.
Peste limita de sud
migrația contemporanului,
cel care întinde mâna
plină și zâmbitoare.
Nu sunt străzi
doar urme de pași,
intrând adânc
între proprietăți
particulare.
Soarele apune
și uneori răsare,
se deschide aceeași floare,
se învârtă amețitor
după lumină
dar balerina a obosit,
cu genunchii strânși
se odihnește
sau dispare.
Dacă plec
poate să dispară o țară,
dar dacă rămân
mă exilează
un vânt de primăvară.

În trecere

Ceva se pierdea,
ca o scurgere,
pași ușori se pierdeau
în blănurile neargășite
care înconjurau
din toate părțile
patul unde dormeam,
noi, niște tineri frumoși
îndrăgostiți de culorile orbitoare
ale reptilelor încălzite de soare,
frecându-se de pielea noastră.
Fără să știm
se făceau vechi toți anii aceia,
noi îi discutăm liniștiți
folosind cuvinte împrumutate,
pe care le strângeam în pumni
și le pierdeam
printre izbucnirile exuberante
ale imaginației noastre.
Moartea era departe
și nimeni nu învățase să plângă,
era doar un exercițiu,
cât să lăcrimeze cineva
doar de plăcere.
Spuneam niște rugăciuni
și ne întrebam unde mergem,
nimeni nu știa să ne spună
și lăsam tot felul de creșteri
să ne umple.
Atunci am improvizat
o dimineață fecundă
și am vestit
că ne vom căra peste tot
trupurile și iubirile.
Și chiar dacă au trecut atâți ani
ne numim fiecare
pe numele celuilalt
și sărbătorim barbar răsăritul!

Pierdut într-un anotimp

Atâtea deasupra mea
și dedesubt,
dur și ferm
pământ călcând.
Răsună în peșteri pasul
și se pierde pe după nori
fredonatul și fluieratul,
câtă perisabilitate
împinsă să iubească!
Zâmbește larg dimineața
și mă îmbracă în zale
sunt scânteietor
ca un pește solzos
spintecând văzduhul de chihlimbar,
distorsionând depărtările
în valuri tot mai tremurătoare.
Dimineața acesta
mi-a dăruit un templu,
unde voi arde de tot
arsenalul din dotare
și mă voi pierde
printre ierburi plăpânde,
dar frumos mirositoare.
Voi scrie o romanță,
mă voi duela cu soarele
și voi chema păsările,
cântând dintr-un solz
o simfonie de culoare
în tonuri vii, tulburătoare.

Veronica Balaj

CLEPSIDRĂ CU HERUVIM

În golul dintre așteptare
și posibilele sosiri,
veni odată îngerul
cu aripi mult prea mari
să încapă în casă,
în inima mea
fă ceva, i-am spus,
de nu ești o vedenie sau
o hachiță a insomniei
încerc să-l ademenesc:
auzi la radio concertul
pentru oboi și orchestră?
E frumos...
dar el tăcea
simt abur de aripi mișcate, și-atât
hai, dă-te la o parte, îi spun.
Îngerul (ce privire o fi avut)
roti aripa dreaptă
și-auzii șoptit:
ți-e frică, ți-e frică,
ai zilele din sticlă
eu râd tembel,
nu-ți dau din pașii mei,
nu-ți dau
sunt numărați la fix și ei
aripile îngerului
deveniră ape în șiroaie
gustul lor sărat
rugini clepsidra
din privirea mea.

MASCĂ PENTRU DUALITATE

În joc de poker
gândurile dau iama prin ași
ostenite de câștig,
chibițează în mine
stârnind vrajba
opreliștilor de tot felul
necuviincioasă și nici supusă fiind,
desfid arogantă
limitele
asmut cu gheare tocite
capătul zilei de ieri,
trecut ca o vrajbă
prin iarbă și pământ,
împotriva învinuirilor
(hieroglifice, silabe piezișe,
lubiri)...
Revin,
trec pe partea cealaltă
în zone de plictis indecis.
Cu voluptate,
celulele-mi cer libertate
mă huiduie, nu aflu calea
iar lumea, surdă,
crede că am demnitate.

ARITMETICĂ ȘI-O PLOAIE REPETABILĂ

Jumătate din mine se odihnește,
cealaltă
inventează nisip, ore și păcate
(le am la îndemână pe toate),
mă adun
mă recompun
cu grija să nu pierd
vreo centimă
sunetul de gânduri fără frâu
nu-l pun la socoteală
după atâta osteneală
sunt jumătate ploaie,
jumătate pământ,
(cu iz de cuvânt),
în mine (hieroglife disperate),
întrebările aduc ninsoare
consecventă, cu exactitate,
pun deoparte
iernile șfichiuitoare
pentru mine,
cele îmblânzite, pentru tine,
Doamne, tu știi că
nu-mi pot ține promisiunea
și mereu îmi iau parte
doar ce-i mai bun
din acest amestec
eu și lumea....
Îmi julesc genunchii,
coatele-mi zdrelesc
în astă repetabilitate
în care eu
nu fac decât să încurc
sărbătorile, drumurile,
urcușul s-a răsturnat la mine pe umăr,
fie, îmi zic,
măsor pasul înțelept,
dar greșesc întruna,
rostul, gustul și
viteza ploilor
care-au aburit lumina.

HRISOV

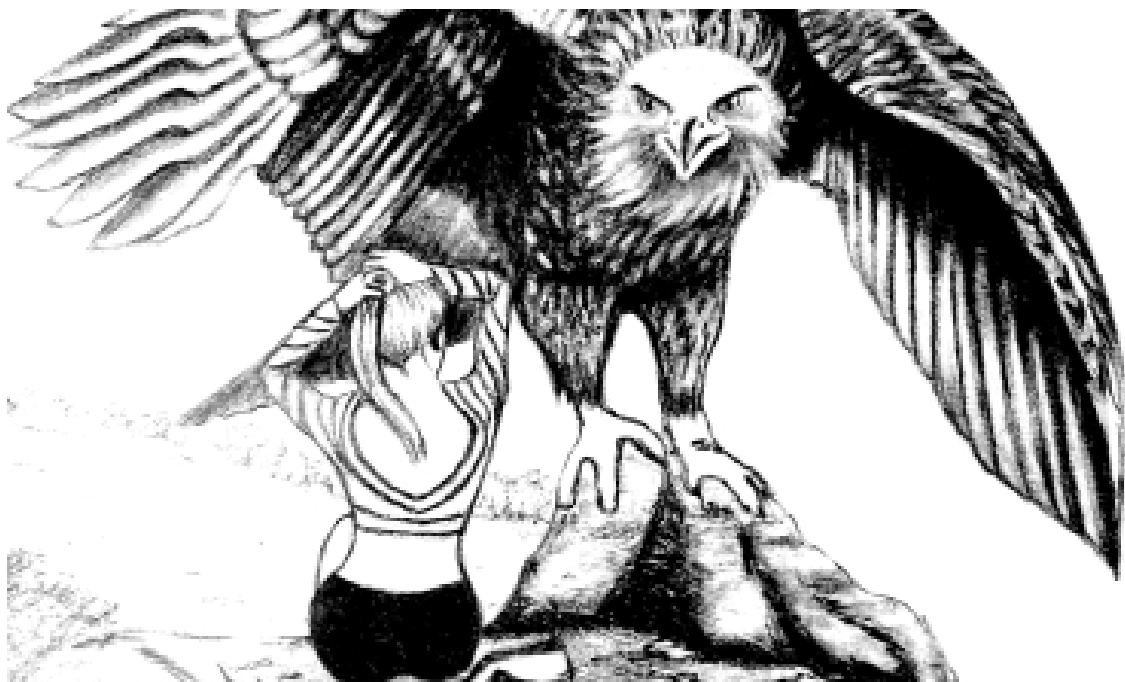
Rama zilelor
în paspartu, de preferință, galben
stil renascentist
dă bine în pasta argiloasă
a întâmplărilor
din capitolul,
adevăr iluzoriu, consumabil
și, să nu fie dubii!
N-am avut niciodată Rolls Royce;
o încercare a fost, da,
să pun stăpânire
pe-o insulă depărtată
în fine, nici măcar un vultur alb
al meu n-a fost să fie,
I-aș fi trimis cu vești urgentissimo
în secret
odată am negociat preț de pornire
un milion zero cinci dolari
un hectar de nisip roz
unde va lângă o mare....
M-au declarat, ole, primul respins
totuși accept,
sunt un prețios arhitect al minusurilor
înscrise ordonat pe zile
(precizia e foarte importantă).
Precum am și calitatea de-a păzi ordinea
în depozitul moștenit,
unde țin mumii de amintiri
cu mătuși, unchi, o lampă a lui Diogene,
fragmente din bărcile verișorilor vikingi,
un album cu vremuri
și bunici cândva sprintari etc....
pe care le inventariez după cum urmează...

CADENȚE LA MAREA TIRENIANĂ

Faleza-i în clocot
suntem primii sosiți
începe
stagiunea figuranților de seară
rusul Șasa cântă cu noduri
și plânge în rate
acordeonul îndârjit
cheamă sirene

Șasa e vesel,
mai poate salva lumea
pornită la vale
o lume făloasă
și prăfuită
poartă chiar haina lui
pierdută într-un pariu
mincinos
barcagiul Pierro are un tricou
inscripționat
„I-am slujit pe Traian”
fanfara exersează cantata
La Maddona nostra,
orașul are ochii
jilavi
privitori la marea de tăciune
oglindea purtată-n poșetă

m-arată pe dos
vara-i deja la final
mai sosesc și alții ca noi,
suntem veseli,
suntem teferi
și aproape frumoși
pescărușii au panglici colorate la gât
pe scenă se joacă Pulcinella,
signora Atticella
face piruete râzând,
spectacolul se va repeta
până vom deveni
mai frumoși decât suntem,
aproape copii
felinarele vor împrăștia
lumină gălbuie
peste creștetele noastre,
apare un Richard,
vrea un cal de mare
noi suntem veseli,
aproape nepieritori,
lubite,
marea-i parte din suflet,
timpul ne minte
contează?

JOC DE ZARURI CU ZEII

„Eu încep să simt orice lucru ca un miracol.
Eu știu că fiecare lucru e un miracol.”
C. Brâncuși

Într-o seară tomnatică, George Uscătescu, prietenul și **oarecum consăteanul lui Brâncuși (fiind născut în satul vecin cu Hobița, la Curtea-na – Crețești), acum profesor la Universitatea Complutense din Madrid, catedra de filozofie, urmașul lui Ortega y Gasset, își face intrarea în atelierul artistului.**

- Ploaia din seara asta vine de la începutul lumii, ne-a încurcat drumurile. *Te nimerii cam greu, maestre!* E drept că și taximetristul se vede că-i mai nou în meserie. Era un tânăr care-a cam dat-o pe ocolite. Deși zicea că vă cunoaște numele și c-a mai avut clienți, musafiri de-ai dumneavoastră.

- Bine că ai adus ploaia!, răspunse maestrul. Am primit scrisoarea ta, știam că vei sosi, la ce să-ți mai trimit răvașe? Soața ta are din nou succes aici... Bănuiesc.

(Se îmbrățișează. Unul, în cămeșoia albă, pusă peste pantalonii din pânză groasă, țesută grosier, celălalt, îmbrăcat orășenește, după ultimul stil de modă).

- Daa, avem vreme până către miezul nopții să tot povestim. Se înțelege, dacă nu te conturb, spune politicoș tânărul profesor care, în timp ce-l strânge la piept îi simte mirosul acru, din țesătura cămeșii lungi, atârând peste genunchi, și pantalonii tot albi, din pânză ca pentru țăari. Ceea ce-i trezi în memorie câteva imagini din vechea Bănie. Înainte de-a mărturisi asta, observă aceeași laviță, păsări în lucru, altele terminate, conturul unduind în luciul marmurei negre, schimbătoare după cum cădea lumina flăcărilor din sobă. Prin ușa deschisă spre o altă mică încăpere se observau o sumedenie de unelte pentru cioplit. Întrebă:

- Pot să stau aici, pe buturuga asta?

- Da, poți. Dacă ești atent, vei simți cum vine

din nervuri flux de viață. Știi că lemnul își are viața lui. Și piatra, duhul său. *E și asta o taină pe care o tot caut.*

- E cunoscută predilecția pe care o ai dumneata pentru aflarea tainelor existenței în simboluri. Mi-ai dat fără să știi temă de meditație și atracție încă de când te-am văzut prima oară, la Târgu Jiu, în 1938... Erai deja cunoscut în lumea întreagă. Eu nu-mi terminasem studiile, dar aflasem că aduseseseși un *alt fel de artă*. Mai altfel decât tot ce se înfăptuise până atunci. Noutatea uimise pe ceilalți artiști. Veniseși atunci acasă, pentru *alămurirea Coloanei*. Se știa că fusesseși până la piramide. Tocmai vă întorceați de la expoziția de la Indore. Să fie *cineva primit de un prinț, cum era Maharajahul Y. Rao Holkar nu era nici atunci de ici colea*. Și cât m-am mirat când tânăra sosită din București v-a întrebat: „*Nu poți să mai scurtezi Coloana puțin?*”

Prea i se părea înaltă... Ha, ha, ha!

- Cum să înțeleagă ea, ca și alții, că lucrarea se referă la *semne și forme inițiatice?* E vorba de o semnificație adâncă. Coloana este *susținerea cerului*. E vorba de *legătura cerului cu pământul*. *Esența. Asta contează pentru mine.*

Dintr-odată, bărbatul nu prea înalt și cu aspect modest devine artistul cunoscut și prin ciudățeniile sale. Intonația vocii îl arăta iritat. Cum adesea a mai fost văzut. Era el însuși. Eu sunt eu, accentua adesea. Adică, unu-i Brâncuși. Se ambalează, rostește cuvintele apăsate:

- *E mare lucru comunicarea prin forme! Vine de departe, din arta arhaică, populară. Coloana duce către Arborele cosmic. Stâlpii sunt sprijin pentru suflete în cimitire, sunt motive străvechi, iar în Poarta stâlpilor sunt motive care vin de departe, din copilăria lumii... Că tot vorbirăm de lucrările de la Târgu Jiu. Dar, nu te-am întrebat, vrei să mănânci o fasole pregătită ca la noi? Nu contează că suntem la Paris. Sau, mai degrabă, asta contează...*

- Știu că ești mare maestru și la gătit felurite bucate. Sigur că vreau. Poate îți amintești și du-

mitale de meniul de la *Restaurantul Frații Spir-taru*, din Bănie. Ehei, ce mult râvneam să intru acolo în vremurile tinereții! Păstrez și acum în nări aroma aceea de cârnați afumați...

- *Da, da*, mi-aduc aminte. Și de băiatul de prăvălie care avea un șorț din *postăvior* verde. Eu unul eram elev la *Școala de meserii*, nu prea-mi dădea mâna să fiu mușteriu, rostește gazda în timp ce caută o lingură de lemn pe care o așează în fața oaspetelui, direct pe măsuța tot din lemn geluit.

- Mă simt ca și când aș fi invitat la masa unui dac, spuse cu înțeles musafirul, care și-l închipuia pe maestru, așa cum era îmbrăcat, mai degrabă urcând cărările Iorgovanului din zona sa natală decât că se află în Paris, capitala luminii culturale.

- De unde să știu că nu sunt *urmașul vreunui tarabostes*? *Uneori chiar așa mă simt*, rosti Brâncuși stând în picioare, ținându-l pe tânărul oaspete cu privirea lui ageră, iscoditoare și mereu ironică. Se întoarse agil din mijloc, își trase piciorul drept lângă cel stâng rămas leneș, bolnăvicios, în urmă, deschise ușa unui dulap cam de statura sa, și spuse trecând din nou în planul real, sprijinit pe clipa lor împreună:

- Vrei și o ceapă? Iaca, ia în seamă și niște brânză de capră. Era preferată și de Camil Petrescu ori de câte ori venea la mine. Odată m-am pomenit c-a bătut drumul special până aici, în *Impass Ronsin 11*, să-mi propună să-i povestesc una, alta pentru o carte pe care voia s-o scrie despre mine. I-am zis: *vrei să mă iscodești? Na, asta nu te las! Dacă-i vorba despre lucrări, e altceva*. Și apoi, în seara următoare am încins un chef cu vin roșu de Bordeaux. Plin era aici de prieteni francezi și de aiurea, încât Camil a uitat de planul care-l îndemnase a veni încoace.

- Am citit că și Erza Pound s-a lăsat îmbiat cu bunătăți bucătărite de dumneata, maestre! Opera mătăle o considera începutul unei noi civilizații spirituale. Când mă gândesc câte personalități au stat în camera asta... Mă simt redus la tăcere. Un român să fie atât de nease-muit... Atât de... universal ca dumneata!

(Maestrul se prefăcu a nu băga de seamă cuvântul de laudă și reveni la persoana lui Erza Pound).

- Erza îmi este prieten vechi. De câte ori mi-a călcat pragul am simțit nevoia să-i arăt ce am eu mai de neclintit în mine. Înțelegea tot ce ducea către miezul lucrurilor. Îl fascina moștenirea unui suflu vechi pe care-l port și-l pun în lucrări. Cât despre mâncăruri, de pe la noi, se-nțelege, îi pregăteam mămăliguță împănată cu telemea și boțuri din brânză de oi. Adăugam ca felul doi puiul pârjolit cu mujdei. Îi plăcea foarte mult. *Zic și cred că este destul pe lume un Apollinaire, un Erza Pound, un James Joyce. Prietenii mei vechi*.

- Desigur știi multe despre ierarhia artistică. Le-aș asculta ore în șir. Salivez însă trăgând cu ochiul la bunătățile din fața mea. Parcă nu aș mânca de unul singur. Nu servești și dumneata cina?

- Ba da, încep cu un vin roșu de Bordeaux. Preferatul meu, mărturisi gazda, scoțând la vedere cu repeziciune, de undeva, dintr-un colț, o sticlă și două câni din lut de mărime potrivită pentru ceai, dar, în cazul acesta, putea să li se schimbe rostul. Turnă lichidul roșu cu băgare de seamă, ca într-un ritual. Fără să umple ochi cele două câni. Ca și când ar fi așteptat să-i învăluie un duh secret al vinului, maestrul tăcea. Apoi, brusc, îi înflori o lumină în ochi și rosti cu o tonalitate greu de definit, dacă era orgoliosă, triumfătoare sau ștregărească. Poate laolaltă toate nuanțele:

- Cu așa soi de licoare m-am luat odată la întrecere cu Păstorel Teodoreanu. Eram la București, mai mulți artiști din avangarda vremii. Ion Vinea, Tristan Tzara. L-am învins, ce credea el?

- Apropo, dar Erza Pound, care v-a înțeles în profunzime ideile, avea același ritm de competiție bahică? Încă de la prima întâlnire cu lucrările expuse în America vi s-a dovedit a fi un cunoscător într-ale artei moderne și un mare admirator al dumitale. Un pahar de vin, însă, leagă adesea gândurile și prietenii.

- Daa, am schimbat noaptea în ziuă de multe ori. Chiar aici, în încăperea asta.

- Maestre, v-am adus, iată, în copie, un articol semnat de Erza Pound, zice profesorul Uscătescu, încântat c-a găsit momentul potrivit să-i facă o surpriză renumitului său consătean, scoțând din servieta din piele fină câteva pagini de ziar. Sigur le-ați mai văzut sau le-ați citit, dar

acum, după atâta vreme, poate vă bucură să le păstrați ca semn de prețuire că m-am gândit cu admirație... Știți câtă vâlvă a făcut textul la vremea aceea, din moment ce era publicat în cea mai importantă revistă avangardistă din New York, *The little Review* (nr. 8, 1921). Se vede bine titlul. Cronica era însoțită de 20 de fotografii.

- Măi, măi, ce-ai cărat tu de pe unde-ai fost! Mare bucurie! Mulțumesc tare mult! exclamă Brâncuși pus față în față cu un moment de la începuturile faimei sale.

- Pot să vă spun că am în biblioteca mea și inegalabilele *Cantos Pisani*, unde Erza Pound face elogii referitoare la numărul mare de *Măiestre și Zboruri*, pe care le-a descris mergând fix, cum spui dumneata, la esență.

- *Toată viața am căutat numai esența zborului. Zborul, ce magie! Erza Pound era unul care înțelegea că nu sculptam păsări, ci zborul. Când nu găseam cuvinte englezești pe înțeles despre artă, mă ruga să vorbesc românește. Avea o intuiție foarte precisă a sensurilor. Nu-i scăpa nimic din cele ce voiam să spun. Și Nicolae Titulescu, și Țuțea mergeau pe intuiție, referitor la lucrările mele. Le-am spus într-o discuție că eu nu sunt nici cubist, nici surrealist, nici baroc, nici altceva de soiul ăsta. Eu, cu **noul meu**, vin din ceva foarte vechi. Păsările mele sunt simboluri. Vreau ca ele să umple văzduhul, să exprime marea eliberare.*

- Maestre gorjan și universal, mult mi-a plăcut c-ai pornit proces cu vameșii americani din New York, care habar n-aveau de simboluri sau esența abstractului și ți-au impozitat lucrarea **Pasărea în spațiu** ca fiind produs de manufactură. Formidabil cum știe timpul să facă nebănuite încrucișări de situații! Azi chiar americanii sunt pro-moderniști în artă. Dar era abia în 1926...

- Hai să ciocnim pentru *noul descoperit în cele vechi!* M-au vămuit ei cu 235 de dolari, da' tot am expus lucrarea. La **Brummer Gallery**. Nu pentru bani i-am dat în judecată. Nu, nu! *Ci pentru că renegau arta. Noutatea.* Mai ales că, încă din 1911, lucrările mele **Rugăciune, Sărutul și Cumințenia pământului** au fost văzute și admirate de americani în fotografii mărime naturală. Datorită artistului fotograf Eduard Steichen. El a reușit, totuși, să expună și lucrarea

vămuită. Nu mai spun că, în 1913, alte cinci lucrări fuseseră trimise acolo și prețuite de publicul american. Atracția cea mare a fost lucrarea **Domnișoara Pogany**. Se tot roteau în jurul soclului unde era expusă. Am tot refăcut-o de multe ori. Câte șlefuiuri și încercări a suferit lucrul, numai modelele mele, Marghit Pogany, mai știa. Ori de câte ori aruncam o variantă de care nu eram mulțumit, fata se supăra. A răbdat însă până am ajuns la *expresia pe care-o doream să iasă din piatră. Când a văzut sculptura finală, în care, cu toate că nu se recunoștea nimic din figura ei, erau doar niște ochi foarte mari, de fapt era privirea în adâncul misterului, totuși i-a plăcut.* Oricum, marele câștig a fost că toți marii artiști au depus atunci, la proces, mărturie în favoarea artei mele.

- Maestre, în studiile mele de estetică și cultură, și cercetând cu admirație lucrările dumitale, am ajuns la concluzia că *spațiul geografic natal influențează arta oricărui artist.* Îmi îngădui să fac referiri și la arta pe care ai lansat-o în lume? Am niște lucrări în acest sens, despre opera eminesciană.

- *Nu-i o teorie lipsită de adevăr. Acolo, în ceea ce-am moștenit, în acel ceva purtat permanent în adâncul nostru și nu-l putem schimba, acolo este miezul tuturor semnificațiilor.*

- Așa am perceput și eu. Ați adus prin artă, la vedere, miracolul. Care persistă. Indiferent de vreme. Mă uit în această încăpere. Îmi place să-mi imaginez că de aici începe infinitul.

- Și-l poți atinge? Rostește maestrul și-i aruncă scurt, șugubăț, o privire ascuțită, din ochii săi ageri, fără astâmpăr.

- N-aș zice... Desigur, cu dumneata e altceva, răspunse bătând în retragere musafirul. Mulțumesc pentru ospățare! Ce gust plăcut a avut fasolea asta! Măcar că n-a fost culeasă din pământul de acasă.

- *Eu încep să cred că fiecare lucru e un miracol. Eu cred că toate lucrurile sunt un miracol, rostește, rar, magicianul. Ținea cana cu vin ridicată ca pentru un toast. Sublinie: Am spus asta de mai multe ori. Apoi, goli licorea din cană, așeză străchinile una în alta, puse lingura în adâncimea uneia dintre ele, adună ce mai rămăsese pe masă și mută totul pe o buturugă*

pe care se mai afla și o toporișcă, semn că maestrul, poate, plănuia să înceapă o nouă lucrare modelată din tainele și fibrele trunchiului de copac. Imprevizibil precum îi era firea, îl întrebă pe tânărul său oaspete:

- *Mai știi să joci zaruri?* întrebă, aprinzându-și o țigară scoasă dintr-o cutie care, după toate aparențele, fusese meșterită de el însuși. Barba maestrului, pătată de fumul țigărilor tari, pare că se zburlește de plăcere când el trage în piept, cu patimă, aroma tabacului.

- Cred că n-am uitat de tot, deși n-am prea exersat în ultima vreme. N-am mai luat zarurile în mână de anul trecut din mai, când am fost pe aici...

- Eu mă îndeletnicesc deseori cu jocul ăsta. Îmi place să provoc hazardul pe care niște zei *recunoscuți îl cheamă*. Chiar ieri a fost un prieten la mine și l-am învins mereu, deși n-aș fi vrut. Dar a fost bine și așa. Decât să merg la nu știu ce sindrofie simandicoasă, unde am fost invitat... Uneori mai accept și astfel de întâmplări și, voit, când le este distracția în toi, fac câte o boacănă, de mă țin minte, și altă dată nici nu mă mai invită. Zici că facem o tablă? Stai să le aduc mai aproape.

- Mai că aș încerca. Ocazie să mă depărtez de gândurile săcâitoare. Văd că sunt tot vechile piese. Le recunosc. Numai la matale am văzut *zaruri din marmură*. Pe care au rămas însemnele unei dese folosiri, roști profesorul, căutându-și o poziție cât mai comodă.

- Am și o dublură a lor. Dar din alt material. Astea, însă, îmi plac mai mult. Uneori joc de unul singur. *Joc cu infinitul*. Apoi, în plină noapte, merg să mă plimb prin împrejurimi. Uneori zgomotul stăzilor mă face să mă cred în Piața Gării din Craiova. Dacă vreau, mă și văd în Bodega lui Ion Zamfirescu și mă gândesc: oare ce s-o fi ales de mulțimea de bani feluriți care se adunau acolo? Fiorinii sau „polii” de aur. Atunci i-am cunoscut pe Grigore, strungar în lemn, și pe Livadaru, calfă de tapițer. Nu mai vorbesc de lăutarul Mihalache, devenit renumit prin felul cum cânta la vioara pe care i-o tocmisem eu din „blănițe de lemn”. Ai auzit despre el?

- Nu, n-am auzit. Poate a fost după ce-am plecat la studii în Italia, se scuză...

Mâna cu degete robuste a sculptorului aruncă primele două zaruri. Cade cifra 5.

- Hai, încearcă, îl îndemnă maestrul pe oaspete. George Uscătescu n-ar prea vrea în sinea lui să piardă vremea cu așa ceva. Se preface, totuși, încântat. Sper să am noroc. Îmi dai o sticlă de Bordeaux dacă reușesc, spune, râzând. Era de deja în mrejele unui joc de-a hazardul. Aranjă el însuși zarurile pe tablă, având însă senzația că neștiutele, nenumăratele foste atingeri imprimare în petele pieselor din marmură, îl vor deruta.

- Ai dreptul să-ncepi, ca oaspete, ai dreptul, spune magistrul.

- Fie... Să vedem...

Brâncuși trage o înjurătură neaoșă, râde cu poftă și zice:

- Asta-mi poartă noroc. Așa fac de fiecare dată. Prima e înjurătura și abia apoi dau cu zarul de intrare în joc. *Să știi că și cuvintele au duhul lor. Ca și piatra, ca și lutul. Eu cred în magia lor. Cuvintele cu duhul lor să ne fie aproape!*

Zarurile se rostogolesc, magia jocului cu hazardul îi prinde pe amândoi.

- Cât ai, profesore? 4-3? Nu-i de bine...

- 2 și -5, / 3 și 6 / 1- la...

- Matale cât ai? 6-6 ?! Chestiune de noroc, acceptă profesorul.

- Depinde cum știi să chemi secretul ascuns în rostogolirea zarurilor. *Mișcarea este și ea un pilon al lumii. Este acolo, în mișcarea lumii, un mic zeu...*

- Maestre, fără îndoială, mata drămuiești și forța cu care-i bine să fie aruncate zarurile. Și direcția favorabilă ca să iasă precum vrei matale?

- Poate să fie și asta o taină... Da' nici nu trișez, vezi bine. Dacă mă suspectezi, nu mai joc!

- Nu se pune problema, doamne ferește, maestre!

- 3 la 2, 1 la 4...

Și zarurile *au adus și-n seara aceea duh de zeu și infinit în camera unde se ciopleau vise din trunchiuri de lemn, din lut, marmură sau piatră lustruită cu magie artistică și suflet străvechi*.

Notă: Anumite secvențe ale convorbirii lui George Uscătescu (5 mai 1919-11 mai 1995) cu Constantin Brâncuși au fost reproduse din

memorie după cele povestite de prof. George Uscătescu în drum spre Cluj Napoca, unde, în 1994, i-a fost acordat Premiul „Lucian Blaga”, la Festivalul cu același nume. Plecat, imediat după război, cu o bursă în Italia, la propunerea lui Nicolae Iorga, G. Uscătescu nu a mai revenit în țară și s-a stabilit în Spania, unde ajunge profesor la Catedra de filozofie a Universității **Complutense**, din Madrid (urmașul lui Ortega y Gasset). Spirit enciclopedist, George Uscătescu a semnat peste 80 de volume și câteva mii de articole despre istoria culturii, literatură, filozo-

fie, estetică, artă, traduse în spaniolă, italiană, franceză, engleză, germană, greacă. A scris o monografie despre artist: **Constantin Brâncuși, Editorial Ateneo, 1958, Madrid**, cu regretul că maestrul nu a apucat să o vadă. Apoi, o carte de exegeză a artei lui C. Brâncuși, **Estructura de la imaginación, Ed. Reus, 1976, Madrid**.

Alte fraze aparținând lui C. Brâncuși au fost preluate din masiva lucrare, semnată de Zeno-
vie Cârlușea, **Constantin Brâncuși. Oameni din viața lui. Dicționar Monografic, Editura Tipo Moldova, Iași, 2020**.

Violeta Stoicescu

NOAPTE DE VARĂ

Se lasă pacea molcom prin unghere,
Cresc muguri de-ntuneric printre ramuri,
Valsează umbre-albastre pe la geamuri,
Iar ziua răstignită-n taină pierе...

Cu freamăt lin și-atingere de șoapte,
Spre orizont, amurgu-și stinge jarul,
Lăsând în urmă, fumegând, altarul
Și-un bec miop, abia răzbind prin noapte.

Fuioare de argint, de după creste,
Pe bolta-ntunecată se adună
Și se ivește-un palid fir de lună
Să scrie-o nouă filă de poveste.

Pe-un colț de cer, în liniștea deplină,
Se strâng luceferii la șezătoare...
Regina nopții șade-n Carul Mare,
Învăluită-n straie de lumină.

Ajunsă la hotarele tăcerii,
La vama dintre vis și realitate,
O rază ce-n odaia mea se-abate,
Îmi leagănă nesomnu-n poala verii.

FERESTRE SPRE LUMINĂ

S-au golit cămărilor adâncului...
albastrul
s-a scurs în pași de dans
alunecând
pe oglinzile sufletului.

Întunericul
coboară-n cascade
așezând boabe de rouă
pe umerii
crinilor adormiți.

Zefirul plimbă
prin grădina gândurilor
șoapte
smulse de pe buzele reci
ale nopții...

Secera lunii
cuprinde teama
ce-mi mistuie ființa
decupând în desişul umbrelor,
ferestre spre lumină...

MI-AU FURAT COCORII VARA

A înmugurit tăcerea prin pădurea de aramă,
S-au prins frunzele în horă, troienind cărări de dor...
Toamna-și țese, cu migală, mult râvnita ei maramă
Murmurând, a-nsingurare, sub o lacrimă de nor.

Freamătă a doină vântul, plânge-n mi bemol vioara,
Timpu-ncetinește pasul și se scurge mai domol...
Fără nicio îndoială, mi-au furat cocorii vara
Și-au lăsat în urmă codrul zdrențuit, pustiu și gol...

Mi-a rămas un colț de zare care-mi jăruie ființa
Cu-o fărâmă de lumină din amurgul sângeriu...
Cuibărită-n poala vremii îmi agăț de cer dorința
Să văd iar natura-ntreagă primenită-n verde viu...

CAPTIVĂ-N LIBERTATE

Am căutat să aflu o punte către cer,
Ca pasărea ce-și lasă, în urmă, colivia...
S-ating nemărginirea, să zbor, să cânt, să sper,
Să uit de tot ce-nseamnă al clipei efemer
Și să cuprind în suflet, întreagă, veșnicia.

Vibra adânc în pieptu-mi, un dor nemângâiat,
Topind pe rând în cale și ziduri și zăbrele...
Și m-am desprins ca frunza, în zboru-i legănat,
Am prins un nor în palmă și m-am tot înălțat,
Iar umbrele muririi le-am pus sub lanțuri grele.

Mi-e dor să sorb licoarea cu gust de infinit
A boabelor de rouă ce curg ca o minune
În palma dimineții și-n gându-mi nerostit,
Să calc peste abisuri, să urc la nesfârșit,
Să-mi fac din visuri scară la margini de genune.

Mi-am măsurat toți pașii din timpul ce-a trecut,
Pe culmi, prin văi de lacrimi, prin ape-nvolburate...
Și-aș vrea să uit de noapte, de tot ce a durut,
Pe aripi de lumină, s-o iau de la-nceput,
La vadul nemuririi, captivă-n libertate...

CÂND NINGE

Se-aud abia-n surdină clopotele-n burg,
A-ncărunțit pământul sub zăpezi astrale...
E ora când rănite umbre, în amurg,
Dantele fine, de mătase-și cos pe poale.

O albă liniște se cuibărește-n gând,
Când ninge-n noapte cu fulgi leneși, a visare...
Când se coboară-n falduri norii, rând pe rând,
Iar pe la porți se strâng nămeții în fuioare.

Se-aud tot în surdină clopotele-n burg,
Foșnesc în mine-atâtea ierni, cândva învinse...
Spre vadul unde clipele încet se scurg,
Te-nclini iubire, ghiocel sub vremuri ninse.

Eugeniu Nistor

FILOSOFIE ȘI POEZIE ÎN DRAMA BLAGIANĂ ZAMOLXE

Publicată în urmă cu peste un secol, mai precis la sfârșitul anului 1921, piesa de teatru *Zamolxe. Mister păgân* este cea de-a treia apariție editorială a tânărului scriitor și filosof Lucian Blaga, intrat vijelios, cu doar doi ani anterior, în viața culturală românească.¹ Pășind într-un univers cvasinecunoscut, insuficient abordat în literatura noastră, mai ales în privința nebuloasei vieți spirituale a geto-dacilor, tânărul dramaturg își ia, încă de la început, unele precauții, venind chiar cu „O lămurire pentru cetitor: Istoria ne-a păstrat aproape numai *numele* acestui profet trac. Religia lui Zamolxe și anecdota în jurul căreia se țese acțiunea acestui mister nu sunt prin urmare decât o creațiune a autorului”.

Trebuie să precizăm însă că deși, conform surselor antice, pronunția primară a zeului geto-dac era *Zalmoxis*, totuși Lucian Blaga a preferat să adopte coruptela *Zamolxe*, provenind din slavul *zemli* (cu semnificația „pământ”), probabil și pentru a sublinia latura chtonică a divinității.

Răsucindu-ne în urmă, spre izvoarele antichității eline, descoperim scrierile istoricului Herodot, unde acesta amintește că geto-dacii

(„dintre toți thracii cei mai viteji și mai drepti”) erau pătrunși de o severă religiozitate, ei închinându-se unui zeu, Zamolxis, la care trimiteau câte un sol, ca jertfă, o dată la cinci ani, acesta precizând apoi că el socotește că ei se cred nemuritori „pentru că ei pre cine trimit la Zamolxis zic că nu moare. Și acestuia îi zic și Gebelezeisis...”² Credița în nemurirea sufletului, care determină renunțarea de bunăvoie la viață, în vreme de pace sau de război, presupune influențarea în profunzime a moralei geto-dacilor și a concepțiilor socio-umane ale acestora.

Amănunte semnificative despre personalitatea lui Zamolxis, ca discipol al filosofului Pitagora, (auto)zeificat, după câte se pare, ne oferă și geograful grec Strabon: „se povestește că unul dintre geți cu numele Zamolxis a fost sclavul lui Pitagora și cu acest prilej a învățat de la filosof unele științe ale cerului, altele și le-a însușit de la egipteni, deoarece a pribegit și prin acele părți ale lumii. După ce s-a întors în patrie, el și-a câștigat o mare trecere înaintea mai marilor și a neamului său, deslușindu-le acestora semnele cerești. În cele din urmă, l-a înduplecat pe rege să împărtășească domnia cu el, întrucât este în

stare să le vestească vrerile zeilor. La început, el a fost ales mare preot al celui mai venerat zeu de-al lor, iar după un timp a fost socotit el însuși zeu”.³ Dar și compilatorul antic Diogenes Laertios, referindu-se la Pitagora, constată în scrierile sale că acesta „poseda și un sclav, Zamolxis, care este adorat, spune Herodot, de geți, fiind socotit drept Cronos.”⁴ De altminteri, măcar sub aspectul organizării sectare, adeptii lui Zamolxe, din drama blagiană, prezintă unele asemănări cu adeptii doctrinei geometrului grec – așa-zii „pitagorei”.

Elogiind, în dialogul *Charmides*, procedeele de vindecare ale unui medic al lui Zamolxis, întâlnit în tabăra de război de la Potideea⁵ și filosoful Platon descrie de fapt concepția terapeutică a lui Zamolxis care, în comparație cu medicii greci, aplica cu totul alte tehnici „de lucru”, arătând că „nu trebuie să încercăm a vindeca ochii fără să vindecăm capul, ori capul fără să ținem seama de trup, tot astfel nici trupul nu poate fi însănătoșit fără suflet.”⁶ Cu alte cuvinte, este expusă cu claritate, în doar câteva rânduri, chiar concepția medicală zamolxiană: nu poate fi însănătoșită doar o parte a corpului omenesc dacă preocuparea terapeutică nu se răsfrânge, în același timp, și asupra ansamblului ființei omenești, adică *asupra întregului!*

*

În debutul primului act al dramei, Zamolxe este înfățișat însingurat, șezând pe o piatră în fața unei peșteri, cu o piele de căprioară pe umeri, în preajmă peisajul mai cuprinzând: „Multe stânci și amurg. Un stejar bătrân cu o scorbură”. Monologul Profetului este despre Dumnezeu cel orb și despre neînțelegerea lui de către oameni care, atunci când i-a propovăduit învățătura, nu au ezitat să îl lovească și să îl alunge, îndurerându-l: „Depart ești poporul meu dac, neam de urși / Religie nouă și vânjoasă încercat-am să-ți aduc / din inima necunoscutului. / Voiam să-ți fiu un bun răsad, / dar tu, ne’ntelegându-mi rostul, mi-ai lovit / cu pietre vorbele.” Însă, după o lungă izolare, „acum e toamnă nouă. / Și stupul mi-e sătul și mierea-i curge pe buze/ ca laptele din gura unui prunc ce-a supt prea mult...” Și, dornic să-și împrăștie preaplinul înțelepciunii dobândit în meditație,

în cugetele celor din cetate, Zamolxe pornește, cu un nou elan, la acțiune: „În templu voi arunca semințe multe / pentru porumbii orbului...”

Apoi, în tabloul secund avem imaginea templului păzit cu strășnicie, undeva, în apropierea cetății, cu colonne și trepte de jur împrejur, dar și cu o spânzurătoare tocmai atunci ridicată; ostașii-gardieni sunt răzlețiți în spațiu, cu excepția unuia – Ostașul de strajă –, care stă în picioare pe treptele templului, în chip solemn, cu sulita pe umăr. Din discuțiile dintre ei aflăm că Ostașul străin a fugit din sclavie dintr-un climat mai cald, probabil mediteranean: „La noi cresc portocali cu fructe roșii; / zeii nu au coarne bourești ca cei hrăniți de voi, / și iarna cerul nu roiește fulgi de nea.” Angajat mercenar, acesta a pornit pe urmele Profetului, pe care l-a vânat până și în văgăunele munților, dar nu a găsit decât „niște opinci întortochiate” – nu capul celui pe care Magul (preotul Templului) pusese mare preț, făgăduind-o chiar pe fiica sa, Zemora, „ca dar sălbatic / celui ce va da de urma lui Zamolxe”. Așadar, Profetul a fost alungat de Mag și de adeptii Templului în urmă cu șapte ani, interval în care „mucenicii lui se tot sporesc de-atunci / pe sub pământ ca iepurii de casă”. Aluzia este aici și la modul cum poate crește o credință interzisă, subteran, similar celei creștine, în catacombe. Tot din conversația dintre paznici, sesizăm o undă de regret, în părerea aceluiași Ostaș de strajă după trecutele vremi când, în loc să străjuiască „viclene temple / văduvite de credință”, „prin câlți de codri altădată săgetam / bourii între coarne / (...) și pescuiam din fluvii somni rotunzi / ca pulpele fecioarelor.”

De frica unei posibile răscoale, Magul a luat și măsuri de protejare a propriei sale fiice – frumoasa și dezinvolta Zemora – pe care a ascuns-o „unde departe’n munții păstrători / de taine și comori...”; iar despre el, spun ostașii, că „nu doarme niciodată” și că „în întuneric ochii lui se văd ca cei de lup”, fiind rece, tăcut și cu o voință de neclintit, „statornic ca un obicei / rămas din zilele strămoșilor”, dar și „setos de sânge ca o fiară...” Cum din templu țâșnește un motan negru, „cu ochii verzi ca ai Magului”, spre a curma superstițiile rele, străjerii îl prind și îi leagă „cu funia stârvul de furci / să se sperie

toți răzvrățiții...” Între timp Ostașul de strajă se deconspiră, dovedindu-se un adept al „orbilor lui Zamolxe”, îndemnând la revoltă: „Eu, unul din cei ce rămân credincioși / lui Zamolxe, vă chiem din adânc: prăbușiți sanctuarul!” și, mai apoi, furios pe zeii „apărați cu pisici spânzurate”, aruncă cu lancea în poarta templului, urmarea fiind că ceilalți ostași reacționează și îl „doboară cu lovituri de sulii.”

Tabloul al treilea, intitulat „Legenda”, se deschide cu un peisaj interior nocturn, cu flăcările-n vatră luminând sosirea Magului la bordeiul Vrăjitorului, căruia îi aduce vestea că „s-au răsculat învățăceii lui Zamolxe”. Având „pe frunte coarne trace”, Vrăjitorul îi reproșează oaspetelui că „Sunt șapte ani de când ai îndârjit / mulțimea să-l alunge. / Eu nu te-am sfătuit, căci un profet / nu e nimic, dar un profet *lovit* – e mult.” Desperat, Magul arată că lumea este amenințată de haos, iar răspunsul căutat „Nu mi l-au dat nici tablele / înțelepciunii negre-aduse din Egipt, / nici amintirea sibilinelor sfaturi / auzite’n fumul de la Delfi...” În căutarea unei căi de ieșire din această situație, Vrăjitorul îi propune Magului să recurgă la un gând viclean, pentru ca vechea lor credință să nu piară; răspunsul ticluit fiind zeificarea lui Zamolxe: „Avem c’un zeu mai mult în primitorul nostru templu, / dar astfel mântuim întreg soborul zeilor. Vezi cursa? / Oamenii divinizând pe Zamolxe îi vor uita învățătura”. Rolul Vrăjitorului – de care-ascultă și *apa* și *focul* și *vântul* și, câteodată, și *stelele* – fiind acela de a cânta și descânta povestea zeificării lui Zamolxe, până când va ajunge „să se prefacă-n adevăr.” Apoi, la ușa bordeiului vrăjitoresc vine Ciobanul, „cu cojoc de oaie, înfățișare bolnavă, aiurind”, căutând niscaiva leacuri care să-l tămăduiască de „frica de lună”, mărturisind că: „E-al șaptelea cules de vii, / Neastâmpărata droaie ascultă’n «livada orbului» / cuvântul lui Zamolxe. / Am fost întâiul care l-am brodit c’o peatră / în obraz. (...) / De-atunci... / Mă duc pe urmele acelui tânăr cu ochi mari / și caut în nisipuri sângele ce-a curs din trupul lui. / Când sorb o picătură, mă desmeticesc / și iarăși mă fac – om.” Urmarea este că prima victimă a cursei întinse de cei doi este Ciobanul care, căzut în genunchi, este sfătuit astfel: „Închină-te de-acuma vai vartos /

acelui zeu pe care l-ai lovit, / și ádu păstrăvi pe altar / ca un sfielnic sfânt pescar”.

În actul al doilea, tabloul deschizător este unul bucolic: aproape de-o pădure se întinde o livadă mare, înconjurată de vii din care culegătorii „vin și trec cu hârdaie”, iar alături mai multe vase de lut pline cu must. În timp ce Gheboșul trece „încărcat cu struguri din cale-afară de mari, în mâini, pe umeri...”, culegătorii vorbesc, veseli, între ei despre rodul bogat îndemnându-l să le mulțumească celor ce dorm îngropați sub vițele de vie – dar acesta le răspunde într-o exprimare panteist-metaforică: „De ce? Fiindcă ei își încălzesc la soare sângele / urcându-se’n lăstarii viei mele?” Nu-și ascunde deloc frustrarea trupească (cocoașa dobândită la naștere) și refuză și să-i aducă vreo jertfă lui Zamolxe. În scenă intră apoi Ciobanul, considerat un sfânt, propovăduitor al înțelepciunii zamolxiene, care se simte acum protejat de lună: „... O ating cu degetele dacă vreau. / Sub unghii am lumină din lumina ei. / Eu văd prin ea și știu că’n dosul lunei e Zamolxe. / Eu sunt mâna lui. / Un semn, / și după mine vine tot norodul.” Culegătorii sunt de acord că Ciobanul i-a împăcat pe noii mucenici cu Magul, că datorită lui „nu mai curge sânge de prisos” (Al treilea culegător) și că „De când ne-ai coborât din visuri vestea lui Zamolxe zeul, / e liniște’n cetate” (Al doilea culegător). Iar după ce culegătorii se întorc în vii, Ciobanul „s’așază pe un dâlm și’ncepe să cânte din fluer o doină sfâșietoare”. Din codru ies trei copii, fiecare cu câte-un fir de trestie-n mână, atentând la mustul din vasele de lut; Nusitatu, cel mai mic dintre ei, se sperie la apariția Ciobanului, despre care ceilalți, râzând pe seama lui, îi spusese că se transformă noaptea în „priculiciu”, sfătuiindu-l să *închidă ochii ca să nu fie văzut*: „Așa. Închide-i bine – c’apoi se face întuneric și nu te mai zărește nimeni.” Între timp un culegător iese din vie și ia copiii de mână, ducându-i de-acolo, ca aceștia să nu vadă când trec bacantele, cu „fețe verzii” și „pletele în vânt”, unele învărtind „șerpi deasupra capetelor ca niște bice”, altele „sufând în coarne de bouri”, în jocul lor drăcesc strigând „Èhove, èhove, èhove”, iar culegătorii aruncă din vie struguri, răspunzându-le cu aceleași chiote. Toți, pe rând și împreună, imploră:

„Mărire lui Zamolxe!”, apoi bacantele pleacă împreună cu Ciobanul către marele Mag, pentru a-i cere „împlinirea visului”.

Tabloul al doilea se desfășoară în interiorul unei peșteri, într-o atmosferă plină de mister, din care se desprinde făptura unui Moșneag ținând „în mână o cupă” (aducând cu înțeleptul grec Socrate) din care, înainte de a o duce la gură, varsă o parte din băutura pe pământ, cuvântând astfel: „Beți și voi, zei, luminoși ca putregaiul! / Beți! Must verde de cucută” – el pare a fi pătruns de o singură vină, aceea că n-a „stat nicicând la’ndoială”. În aceeași atmosferă Zamolxe este chinuit și frământat de o obsesie: „Mi-e teamă că voi duce prea devreme / noua credință între oameni”. Aparent fără vreo legătură cu obsesia zamolxiană, din negură „apare năluca unui tânăr cu plete lungi și coroană de spini pe frunte”, iar acesta surprinde apoi prin reacția lui neașteptată: „și-a luat coroana de pe frunte, îi rupe ghimpii și-i împrăștie / cu gesturi de semănător”. Însingurat în peștera sa, Zamolxe înregistrează curgerea veacurilor (să nu uităm că, după unii cronicari antici, el însuși era socotit drept Cronos), a Veșniciei: „O frunză cade’n noapte / un veac se scurge’n mine; / o altă frunză cade’n noapte, / alt veac trece’n mine” și, de la timpul eonic al lui Iisus, alunecă în evul mediu renascentist și – privindu-se ca într-o oglindă – se regăsește într-o altă apariție stranie: în Cel de pe rug – nimeni altul decât teologul și savantul umanist Giordano Bruno. De fapt Orbul ne apare tot mai mult ca prototip pentru stăpânul misterelor lumii și al censurii transcendente din viitoarea mare construcție blagiană, fiind vorba de Marele Anonim, din sistemul său filosofic.

Tabloul final, din actul al doilea, ne transpune pe un șes întins, fără coline, despădurit, în miez de noapte, când Calea laptelui este „intens vizibilă”. Magul și Cioplitorul dezbat despre ciudatele rânduiri ale ramurii de nord a tracilor, stând în firea geto-dacilor să râdă când moare cineva și să plângă când se naște un copil. În treacăt, Cioplitorul grec atinge și problema spi-noasă a lui Zamolxe: „Te-ai gândit vr’odată, Magule? / Magule, ce-ar fi să se-ntoarcă într’o zi / Zamolxe – omul?”

În actul al treilea acțiunea se desfășoară în

„livada orbului”, într-un peisaj mirific, „cu iarbă mare și stânci”, foarte aproape de râpa cu lut roșu a unui deal, din care se prelinge un izvor, „în stânga se văd turnurile și zidurile cetății” iar în dreapta, un codru de stejar. Maestrul Cioplitor este surprins șezând pe o stâncă, la umbra unui stejar, plămădind din lut chipul lui Zamolxe – el vorbește cu Zemora, frumoasa și tulburătoare fiică a Magului, veselă și jucăușă, predispusă mereu la vorbe de șagă, așa aflăm și cum l-a cunoscut ea pe profetul păduratic, în urmă cu mai mulți ani, atunci când acesta „se chinuia să prind’un roi de albine”.

Plecând cei doi, fiecare la treaba lui – adică: meșterul Cioplitor, să poleiască statuia „de marmoră” a noii zeități, spre a fi pregătită pentru a doua zi, la „sărbătoarea zeilor necunoscuți”, iar Zemora, să-și usuce sandalele „umed de rouă” – dintr-un colț al pădurii intră în scenă însuși Zamolxe, rememorând întâmplările dure-roase petrecute, în urmă cu șapte ani, în livada în care-a fost lovit, când „câinii ciobanilor pribegi mi-au spălat / în treacăt urmele de sânge / de pe pietrele cărărilor: / un semn că astăzi mă iubești – cetate? / Un semn că mâne-o să ridici un templu Orbului?” De remarcat și aici cum „livada Orbului” poate fi asociată, întrucâtva, cu grădina Ghetsimani, măcar ca semnificație simbolică a începutului unei fragede religii.

Zemora este întâiul om care îi „mângâie privirea”, după șapte ani de meditație și singurătate, iar în cântecul ei – scornit de Modura, cântărețul din harfă al ciobanilor – poți s-auzi „amarul răs / al celui care nu mai vrea să se întoarcă în viață / și-și sloboade calul singur înapoi...”. Ea are brațele pline de flori pe care, mărturisește, le va duce la templu, în cetate, sfătuindu-l pe străinul întâlnit să se grăbească și el acolo, căci „E sărbătoare’n zori / Poporul o s’așeze’n sanctuar / statuia zeului Zamolxe. / Eu îi jertfesc și miere. / Când a fost pe-aici l-am învățat să prindă roiuri”.

În tabloul al doilea, la fel ca Iisus după răstignire, înstrăinatul aude cum „Cântă cocoșii din munte” și-și pune întrebarea: „Prietenii unde-mi sunt? / Nu-i mai găsesc”.

Ultimul tablou al piesei este denumit, simbolic, „Lupta cu statuia”, desfășurându-se la

Templu – acolo unde se află un altar în formă de potcoavă, iar pe pedestale sunt așezate statuile celor șase zei principali, dintre care unul – în mijloc – cu „cap de bour”. Are loc o dispută verbală între Profet și Mag, care, în cele din urmă, îl recunoaște după fizionomie: „Zamolxe, te cunosc. // De ce te-ai întors? De ce te-ai întors?.../ Ai cercat să scapi de zei / și azi îți ai și tu / un chip de peatră între ei.../ Așa de tânăr tu ai sămânțat un gând / Și rodul nu l-ai așteptat. E greu să-l schimbi...” Ca preot al Templului (și deci acum și al lui Zamolxe zeificat), Magul îl avertizează pe Profet că poporul nu-l mai știe după chip și că degeaba s-a întors a doua oară. Urmează ceremonialul condus de Mag care declamă: „Înalță-te, Zamolxe!”, în timp ce norodul adunat îngenunchează, intonând: „Înalță-te, înalță-te, înalță-te!” În același timp, în fața fiecărei statui o fecioară declamă, iar în fața statuii albe a noului zeu recitalul incantațiilor este susținut de Zemora: „Miere-ți jertfesc / în scrum și jeric, / Ție – stupar / etern păduratic”. Tulburat și dezorientat, Profetul stă sprijinit de o columnă și apoi, furios, se năpustește asupra propriei statui, doborând-o și spărgând-o. Dar fapta lui năucitoare nu scapă nepedepsită: câțiva ciobani se năpustesc asupra necunoscutului, „îl răstoarnă și-l trăznesc cu bucăți din statuia spartă”, căci din toată acea mulțime nu-l recunoaște decât Ghebosul, cel care de altfel și constată, în final, cu tristețe, amărăciune și reproș, că „A doua oară a venit între voi / și nu l-ați cunoscut”.

*

Apariția piesei de teatru este semnalată, pentru prima oară, de Ion Bianu, în ziarul clujean *Voința*, din 22 decembrie 1921 – lucrarea marcând deschiderea de către tânărul Lucian Blaga a celei de-a treia direcții creatoare, după celelalte două, inaugurate anterior (în poezie și filosofie). Un ecou favorabil a apărut imediat în ziarul *Patria* (nr. 1 / 1 ianuarie 1922), unde, în cadrul unor opinii de „cititor”, este remarcat tragismul situațiilor și întâmplărilor, sunt evidențiate personajele piesei și este descrisă atmosfera, articulată pe un „fundal filosofic”.

Dar aprecieri entuziaste despre noua scriere blagiană descoperim încă din 20 noiembrie

1921, în însemnările lui Sextil Pușcariu care, primind vizita a doi poeți (Lucian Blaga și Adrian Maniu), constata: „Mai întâi Blaga ne-a citit într-un cerc restrâns pe *Zamolxe* al său. Acest «mister păgân» abundă de frumuseți poetice remarcabile. Și ca concepție este ceva nou și caracteristic pentru arta lui Blaga. Dumnezeu orb, care nu este conducătorul evoluției în lume, ci este însuși obiectul ei; gloata lipsită de convingeri adânci, care, în tendința ei de divinizare, uită ideea semănată de apostol din momentul când i-a ridicat o statuie în templu; Zamolxe, cel ce cade pentru că a voit să dea o învățătură mai bună oamenilor, și Magul care-l învinge fiindcă are scepticismul necesar ca să nu cadă în îndreptarea lumii și exploatează prostia ei; Zemora, gingașa făptură care apare numai ca o umbră în piesă, destul însă pentru ca să avem întrupată natura însăși în ceea ce ea e în stare să creeze mai delicios – iată câteva din figurile-idei ale acestui panteist plin de admirație pentru tot ce e mare și frumos în lume. Un suflet de poet care găsește în orice sămânța frumuseții aruncată din atât belșug în lume. E uimitor cât de stăpân e Blaga pe limba românească, pe care o mlădiază după gândurile cele mai subtile, fără să-i trebuie nici vorbe nouă, nici neologisme”.⁷

Aceste idei aveau să constituie, la începutul anului următor, miezul referatului întocmit de profesorul Sextil Pușcariu, în baza căruia Universitatea din Cluj îi decernează lui Lucian Blaga, într-un cadru festiv, în ziua de 3 ianuarie 1922, premiul „pentru cea mai bună lucrare literară tipărită în Transilvania în 1921”. Este un mare succes – dar nu și ultimul! Căci piesa de teatru *Zamolxe* își continuă drumul ei glorios în literatura română, numeroase publicații culturale ale vremii, sub semnături dintre cele mai prestigioase, publicând, în același an, cronici dramatice, articole și însemnări extrem de elogioase despre ea; astfel, în acest șir fast putem aminti revistele și periodicele: *Gândirea* (din 15 ianuarie) – unde scrie Cezar Petrescu *Zburătorul literar* (din 21 ianuarie) – unde consemnează Mihail Iorgulescu *Cele trei Crișuri* (din 1-15 februarie) – unde cronicarul este Eugeniu Speranția, *Flacăra* (din 18 februarie) – sub semnătura lui Ion Sân-Giorgiu, *Cugetul românesc* (din martie) – în

care scrie însuși Sextil Pușcariu, *Viitorul* (din 23 aprilie) – la care cronicărește Scarlat Struțeanu, *Cosânzeana* (din 7 martie 1926) – în caligrafiera lui Ion Breazu ș.a. Nu lipsesc însă nici reacțiile mai „reci” și chiar negatoare, așa precum sunt criticile cuprinse în *Buletinul Institutului de istorie literară pe anul 1923* – prin Al. Bădăuță și Vl. Streinu, care contestă calitățile de dramaturg ale lui Lucian Blaga; rezervat se arată, în *Națiunea* (din 2 iunie 1924), și istoricul literar Gh. Bogdan Duică, arătând lipsa de credibilitate, sub aspectul reprezentării dramatice, a religiei zamolxiene și anecdotică întâmplărilor, doar personajul Zemora părându-i-se a fi o apariție mai „grațioasă”...

O mare surpriză pentru lumea literară românească o reprezintă interesul suscitată de piesa *Zamolxe* pentru revistele și scriitorii maghiari din Transilvania; astfel, în publicația *Napkelet* (din 15 aprilie 1922) – cronicarul dramatic Keresztury Sandor se referă la originalitatea expresionismului blagian, la subiectul atractiv al dramei și la aprecierile „culese” de la critica de specialitate. Urmarea este că la 29 februarie 1924 pe scena Teatrului Maghiar din Cluj are loc premiera piesei *Zamolxe* – ecouri extrem de favorabile ale acestei reprezentări fiind publicate apoi în paginile mai multor periodice de limbă maghiară, așa precum: în revista *Ellenzék* (din 1 martie) – unde apar unele considerații despre varianta tradusă în limba maghiară de Bárd Oszkár, despre montarea și reprezentarea ei pe scena Teatrului Maghiar, despre interpretarea personajelor și numele actorilor; în *Pásztortüz* (din 10 martie) – scrie elogios criticul Jancso Béla, lăudând jocul actorilor; în *A Hirnök* (din 15 martie) – consemnează cronicarul Jánossy Béla, cu accentul pe istoricitatea lui *Zamolxe* și pe originala interpretare dată de L. Blaga acestui univers arhaic, scufundat în timp.

Reprezentând debutul în dramaturgie al lui Lucian Blaga, piesa *Zamolxe* dă adevărata măsură a talentului său literar, a imaginației sale și a modului cum acesta a asimilat manierele și modelele expresioniste ale veacului; ea este structurată – așa cum s-a observat – în trei acte, fiecare act având câte trei tablouri – această proiecție „trilogială” fiind aplicată, mai târziu,

și la configurarea variantei primare a sistemului său filosofic. Rămâne admirabil modul cum L. Blaga a știut să dozeze „elementele” de fond ale dramei, împletind și îmbinând cu măiestrie artistică ideile, limbajul, atmosfera și mișcarea personajelor – rezultatul fiind o reușită operă literară, incitantă atât prin maniera poetică adoptată, cât și prin tragismul subiectului abordat, vizând – prin intenție – și sondarea sensibilității omenești și profunzimea filosofică. Drama, în ansamblul ei, reflectă expresia simpatiei și admirației nedezmințite a lui Lucian Blaga față de spiritualitatea dacică – fapt confirmat și prin alte scrieri ale sale (de văzut, în acest sens, îndeosebi eseurile „*Revolta fondului nostru nelatin*” și „*Getica*”).

NOTE

1. Anterior Lucian Blaga publicase: volumul *Poemele luminii* (Biroul de imprimate „Cosânzeana”, din Sibiu, 1919, reeditat la Editura „Cartea Românească”, din București, 1919), cartea de aforisme *Pietre pentru templul meu* (Biroul de imprimate „Cosânzeana” din Sibiu, 1919, reeditat la Editura „Cartea Românească”, din București, 1920) – ambele premiate de Academia Română cu premiul „Adamachi”, în baza raportului elogios întocmit de I. Al. Brătescu-Voinești – și volumul de poezii *Pașii Profetului* (Editura Institutului de arte grafice „Ardealul”, din Cluj, 1921). Referințe bibliografice după D. Vatamaniuc – *Lucian Blaga – biobibliografie*, Editura Științifică și enciclopedică, București, 1977.

2. Herodot – *Istorie*, traducere românească publicată de N. Iorga după manuscrisul găsit în Mănăstirea Coșulea (1645), Tipografia „Neamul românesc”, Vălenii de Munte, 1909, p.237.

3. Strabon – *Geografia*, vol. II, traducere, notițe introductive, note și indice Felicia Vanț-Ștef, Editura Științifică, București, 1974, p.166.

4. Diogenes Laertios – *Despre viețile și doctrinele filosofilor*, vol. II, traducere din limba greacă de C. I. Balmuș, comentarii de Aram M. Frenkian, ediție îngrijită de Ion Acsan și Adelina

Piatkowski, Editura Minerva, București, 1997, p. 139.

5. De această așezare se leagă chiar izbucnirea pustiitorului război peloponesiac (431-404 î.Chr.), reprezentând lupta pentru hegemonie în Grecia antică, între Liga peloponesiacă, în frunte cu Sparta, și Liga de la Delos, condusă de Atena, pretextul fiind atacarea coloniei Potideea, aparținând Corintului, de atenieni, urmată de intervenția armatei spartane, în urma solicitării

de ajutor a corintenilor.

6. Platon – *Opere*, vol. I, ediție îngrijită de Petru Creția și Constantin Noica, studiu introductiv de Ion Banu, traducere de Simina Noica, Editura Științifică, București, 1974, p. 183.

7. Sextil Pușcariu – *Memorii*, ediție de Magdalena Vulpe, prefață de Ion Bulei, note de Ion Bulei și Magdalena Vulpe, Editura Minerva, București, 1978, p. 533.

Marian Nencescu

Brâncuși, artistul cu trei patrii

Despre Elena Văcărescu (1864-1947), cea mai cunoscută scriitoare română de limba franceză și prima ambasadoare culturală (onorifică) a României la Liga Națiunilor, un contemporan, gazetarul și dramaturgul Petre Locusteanu, spunea, într-un articol din revista *Flacăra* (1912), că este *poeta cu două patrii*, în sensul că „este mai prețuită în Franța decât în țara natală”, în vreme ce un critic important, precum G. Călinescu, spunea că reprezintă „cel mult un scriitor de limba franceză” (*Istoria Literaturii Române de la origini până în prezent*, reeditare, București, Ed. Fundației Europene Drăgan, 1980, p. 883). Situația este emblematică nu doar pentru receptarea unei mari scriitoare, în cazul nostru, care a ales forțat calea exilului (într-o situație similară aflându-se numeroși alți scriitori români, de la Anna de Noailles și Panait Istrati, la Emil Cioran și Eugen Ionescu, pentru a ne referi doar la cazurile cele mai cunoscute – n.n.), cât pentru stabilirea de principiu a *apartenenței naționale* a unui artist în general, o discuție ce implică multe elemente ce exced zona strict profesională, respectiv cadrul de manifestare al artei, intrând chiar în ceea ce s-ar numi *antropologia filosofică*, un domeniu sensibil al culturii mondializate de azi.

Fundamental, pentru un scriitor limba este

cea care determină naționalitatea. Așa se și explică reacția excesiv dezaprobativă a lui Eminescu la aflarea veștii că „urmașa Văcăreștilor” a debutat la Paris, cu un volum în limba franceză (*Chants d'Aurore*, 1886): „Să nu știe, oare, românește? Spune-le părinților ei că voi învăța-o eu românește dacă va continua să ne nesocotească” (Ion Stăvăruș, *Elena Văcărescu*, București, Ed. Univers, 1974, p. 110). Cu precizarea că, în ciuda acestui aspect biografic, Elena Văcărescu a trăit acut sentimentul apartenenței naționale, fapt dovedit prin *Testamentul* său, olograf, redactat înaintea morții („Deși am fost adusă din cauza unor împrejurări nenorocite de viață să trăiesc departe de România mea, inima nu a încetat un moment a bate pentru dânsa. Toată activitatea mea de o jumătate de veac a fost consacrată intereselor neamului nostru”. – op. cit., p. 110), vom constata că situația nu e singulară.

Având în față „modelul Eminescu” și „modelul Elena Văcărescu”, pentru a ne referi doar la situația strictă a literaturii, revenim la disputa, cu totul acută, de la începutul veacului trecut, între *psihologism* și *transcendentalism*. Concret, în împrejurări cu totul singulare, Eminescu și-a legat destinul de *solul natal*, ca să ne exprimăm metaforic, deși, *transcendent*, era conștient că

românul „îndărăt tot dă ca racul” și că „La ușa creștinului / Codrul geme și se pleacă / Și izvoarele îi seacă / Săraca țară, săracă! (*Doina*, 1 iulie 1883, *Convorbiri Literare*). Fără acest sacrificiu, simbolic, al marelui nostru poet, ce „a ales” să-și scrie opera în țară, poate că România modernă n-ar fi existat. Modelul „Elena Văcărescu” și, generalizat, modelele Brâncuși, Cioran, Eliade ș.a., au o altă deschidere. Perspectivele sunt total schimbate, ceea ce nu exclude că toți cei menționați, și alții ca ei, nu și-au iubit „puternic și constant” rădăcinile.

Filosofic vorbind, asistăm la o schimbare de mentalitate în sânul noii generații de creatori, în sensul că modelul biologic-psihiolog al „rădăcinilor” (de esență newtoniană, imuabil și constant), este înlocuit cu un nou model, *vocațional*, al răspunderilor și al *întemeierilor*, sau, cum spunea C. Rădulescu-Motru: „Omul de vocație este cel care își înțelege *chemarea* (s.n.), având un puternic sentiment de răspundere personală” (*Personalismul energetic*, ed. 1927, Tipografia Ciornei, p. 85 și urm.). Generalizând, „omul își servește propria personalitate”, iar determinismul „nu este un obstacol, ci un sprijin”. Mai mult, Motru a reunit aceste patru elemente: energie, muncă, personalitate și vocație într-o singură concepție, numită de el *personalism energetic*, stabilind că: „În om este atâta realitate, câtă este în el energie de muncă” (*op.cit.*, p. 220).

Teza aceasta, în acord deplin cu gândirea filosofică a veacului, a schimbat deplin conduita și mentalitatea socială, inclusiv pe cea a creatorilor. De la ideea că omul trebuie să trăiască pentru *suflet*, s-a ajuns la aceea, superioară, anume că, pentru a fi productiv, sufletul are nevoie de *sămânță*. Iar sămânța, pentru suflet, presupune a fi *productiv*, „adaptat la nou”. În acest context, ideea că Eminescu, de pildă, ar fi un *naționalist* (dacă se poate și xenofob), în vreme ce artiștii (scriitori, muzicieni, pictori etc.) care au ales exilul sunt neapărat și *internaționaliști*, nu se susține întru totul, câtă vreme nu avem în vedere și vocația. De la omul/artistul cu personalitate, la cel de vocație, nu e decât un pas, dar, care, în context filosofic, reprezintă „momentul genezei și proiectării idealului major al culturii naționa-

le”. Fără vocație, cultura ar suferi un hiatus, sau, ca să-l cităm iar pe Motru, „*Vocația* ar trebui inventată spre a se completa unitatea ei”.

Cu precizarea că însuși Rădulescu-Motru va recunoaște, mai târziu, că aprecierile sale din *Personalismul energetic* au fost *depășite* de realitate, și că „Brâncuși a avut mai mult noroc decât mine” în sensul că prin opera lui, prin *vocație*, în principal, a depășit „spiritul originar al unității dintre spirit și materie”, ajungând, în arta sa, la formele cosmice, „reușind să străpungă învelișul subiectiv al conștiinței actuale ome-nești” (Prefață la *A 2-a carte despre C. Brâncuși*, de V.G. Paleolog, Craiova, Ed. Ramuri, 1944), vom semnala un aspect, am spune *inedit*, în cadrul așa-zisei antropologii culturale, anume existența unui creator cu *trei patrii spirituale* simultane, respectiv sculptorul român (sau cu *origini românești*, cum ne avertizează ghizii de la Muzeul Guggenheim, din New York, Constantin Brâncuși (1876, Hobița, Gorj - 1957, Paris), revendicat deopotrivă de 3 culturi distincte, cea românească, originară, cea indiană, vocațională, și cea americană/occidentală, care i-a deschis drumul spre universalitate. Faptul că, dincolo de „alfabetul” noii arte abstracte, Brâncuși a pătruns (intuitiv) și tainele filosofiei, ține, dacă vrem, tot de vocație.

Dacă disputa asupra unei filosofii românești *originale* rămâne totuși deschisă, în ciuda unor precizări teoretice fundamentale formulate de academicianul Alexandru Surdu în textul *Specificul național al filosofiei* („Nu este cazul să ne întrebăm, tendențios, cum fac unii, dacă există sau nu o filosofie românească, diferită de orice altă filosofie. Ea a existat, cu specificul ei, și cu propria ei diversitate de orientări și stiluri, și va exista în continuare, în ciuda oricăror adversități” – *Vocații filosofice românești*, București, Ed. Academiei Române, 1995, p. 202), cu atât mai mult ar trebui să acceptăm existența unei metafizici cu specific local, în cazul lui Brâncuși, *oltenească*. Dacă arhitectura, civilizația lemnului și spiritul mercantil, muzica și credința își pun amprenta stilistică asupra specificului local, de ce nu am accepta că în sufletul oricărui oltean ce pleacă în lume „după procopseală” stă ascunsă și o „pasăre măiastră”, adăpostită într-o

încăpere „cu pereți sinilii”. Iar cel care îi ascultă cântecul și nu se teme că se poate face de râs, ori că își poate pierde slujba, ori negustoria, dacă îi dă curs, se cheamă că are *vocație*, spre iubire, spre frumos și spre feerie.

Deși a avut contact direct cu marile curente de gândire și artistice ale veacului său, fiind, la rândul lui, deschizător de drumuri în artă, C. Brâncuși n-a fost, propriu-zis, un filosof, în sensul tradițional al termenului, practicând, cel mult, ceea ce școala sociologică germană numea, „gândirea emoțională”. *Primitivismul său stilistic*, remarcat de atâția exegeți, are legătură directă cu *arta țărănească* din Oltenia natală, în sensul că, în Occidentul saturat de nihilisme și revolte estetice, el a adus și a conservat o stare de reverie, o formă de echilibru sufletesc, sădită pe „o biologie rurală plenară”, cum o numea Petre Pandrea (*Portrete și controverse*, București, Ed. Bucur Ciobanul, 1945, text reluat în *Brâncuși, amintiri și exegeze*, Tg. Jiu, Ed. Fundației „C. Brâncuși”, 2000).

Disputa dintre *etic* și *estetic* nu e nouă în cultura noastră. Rând pe rând, Maiorescu și Dobrogeanu-Gherea și l-au disputat pe Eminescu, pe Caragiale ori pe Vlahuță, încercând să le explice *arta*, după considerente socio-antropologice. Brâncuși, plecând de timpuriu în Franța, a scăpat de ștampila de „cosmopolit”, păstrând intacte valorile *țărănești* ale sufletului său superior. Încadrându-se perfect în *personalismul* despre care vorbea Rădulescu-Motru, Brâncuși a pus pe prim-plan munca, energia și *vocația*, elemente specifice *moralei* oltenești/românești. Balcanică, arhaică, cu influențe negroide sau, din contră, rafinat budiste, arta sa rămâne, în esență, ancorată în plastica și estetica ancestral autohtonă, cheia „misterului și a fascinației” *fenomenului* Brâncuși.

Lucid, senin și „muncitor”, într-un Paris al trândăviei și al grandorii sociale, Brâncuși a cultivat, filosofic vorbind, un umanism luminat, o atitudine „simplă și rurală”, cum o numea Petre Pandrea, transpusă în artă prin „eliberarea sculpturii de limitele înguste, pământene, pentru a o face să participe la o realitate transcendentă” (Carola Giedion-Welckler, *Constantin Brâncuși*, București, Ed. Meridiane, 1981, p. 41).

„Românismul”, am spune „energetismul” brâncușian, este parte integrantă a unei forme superioare de „filosofie a vieții”, o filosofie a înțelegerii și empatiei. „Clasa agrară moșnească oltenească (din care se trage și Brâncuși – n.n.) nu a dispărut, cum ar crede sociologii moderni, ci „s-a conservat în ființa biologică și artistică a unor indivizi superiori”, observa și Petre Pandrea (*op.cit.*, p. 219). Nu doar opera sa plastică, dar și *cugetările*, fotografiile și filmele sunt parte a unei filosofii de tip stoic, a naturaleții și comprehensiunii. Valorile sale morale și estetice sunt parte a unei moșteniri sănătoase, sunt *patria naturală* a sculptorului despre care ghidurile de artă străine ne spun că a fost „artist francez, *originar* (s.n.) din România”. Se pare, însă, că tocmai aceste origini modeste și străvechi sunt pecetea personalității sale, ce îl distinge de mercenarii și de „șacalii” comerciali, care i-au dat târcoale toată viața.

Ajuns la Paris, în 1904, la vârsta de 28 de ani, după o călătorie „inițiativă”, de aproape 2 ani, „având în traistă doar fluierul drag pe care și-l cioplise pe când era copil, simbol al libertății simțite de ciobanul care, sub cerul imens, cântă din fluier pe note izvorâte din adâncul sufletului” (Peter Neagoe, *Sfântul din Montparnasse*, roman, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1977, p. 45), Brâncuși se apucă înfrigurat de lucru („Mâinile mele spală farfurii, iar mintea mea sculptează”), atras fiind, relatează prietenul său de la Academia de Artă, din București, Petre Negoită (alias Petru Neagoe, 1881, Odorheiul Secuiesc - 1960, Woodstock, N.Y., pictor și scriitor, emigrant, din 1906, în S.U.A., fost, în timpul războiului, lucrător la Biroul de Informații al Armatei Americane – n.n.) și de cărțile de la Biblioteca Națională: „În liniștea solemnă a bibliotecii încerca să înțeleagă *enigma gândirii orientale* (s.n.)”. Intuia, dă de înțeles Peter Neagoe în romanul său biografic (se pare că Peter Neagoe, V. G. Paleolog și Petre Pandrea au fost biografii „spirituali” cei mai fideli ai lui Brâncuși, având și avantajul intuiției substratului arhaic, românesc, al gândirii sale speculative – n.n.) „dualitatea gândirii umane”, faptul că legile misterioase ale naturii pot fi înțelese „doar prin intuiție, contemplație și încredere” (*op.cit.*, p. 60).

În esență, Brâncuși căuta o „cheie” pentru a avea acces la „noua artă” pe care o intuia, iar cărțile despre India „explodau ca niște petarde în mintea sa, lăsând în urmă foc și confuzie” (*ibidem*, p. 60). Mai în glumă, mai în serios, Petre Neagoe dă curs unei „legende” după care însuși „magul”/ învățătorul tibetan Milarepa, ce a trăit acum aproape 9 secole, în Tibet (cca. 1028 – 1111/23?), l-ar fi inspirat („atenționat”?) atunci când, ca din întâmplare, „i-a căzut în cap” o carte, de care, (legendă sau nu?), nu se va mai despărți toată viața (*Le poète tibétain Milarepa. Ses crimes – ses épreuves – son nirvana*, traduit du tibétain, versiunea J. Bacot, Paris, 1925, după Sergiu Al. George, *Comentarii indiene la Brâncuși*, Tg. Jiu, Ed. Fundației „C. Brâncuși”, 2001, p. 293): „M-am adresat lui, protectorului meu, ne spune „personajul” Brâncuși, alias *Sfântul din Montparnasse*, și i-am spus: - Ajută-mă! Tu ai suferit. Acum mi-a venit mie rândul, ajută-mă! Poate chiar Milarepa a pus-o acolo”, conchide romancierul (*Sfântul*, *op.cit.*, p. 284).

Cu totul, sub o formă literară, metaforică, suntem atenționați asupra unui fenomen de esență extrasenzorială, straniu și magic totodată: „Dacă mă voi perfecționa ca un ascet, voi obține măiestria asupra forțelor naturale, așa cum n-a putut-o descoperi știința occidentală”, avea să declare Brâncuși. Tot ca o „magie” este văzută de Peter Neagoe și revelația „descoperirii” imaginii/proiectului *Păsării în spațiu/Măiastra*, „darul” lui Milarepa, considera Brâncuși: „Își miji ochii. Parcă se ridica în sus un suflu de foc. Se înălța ca o pasăre, cu aripile strânse, săgetând cerul. *Aceasta* (s.P.N.) este forma primordială a păsării, esența zborului. Pasărea se proiecta ca o siluetă pe fundalul cerului. Își dădea seama că este cel mai simplu model din toate formele. Era hipnotizat de imaginea *păsării măiestre*” (*op.cit.*, p. 207). Mai târziu, Brâncuși avea să ajungă la concluzia că *inspirația* descoperirii formei primordiale a fost „darul binevoitor” al protectorului său spiritual, Milarepa, care i l-a dat *atunci când nici nu se aștepta* (s.n.). Peste ani, vizitând India și având ocazia să contemple, la fața locului, formele plastice obsesive ale universului său sculptural: *Pasărea*, *Peștele*, *Oul*, *Coloana* și *Țestoasa*, Brâncuși va exclama: „Mă simt în India

ca acasă (s.n.). Aici am găsit înțelepciunea milenară, am găsit *la paix et la joie*”.

Mai mult, Mircea Eliade afirmă că în India, în îndepărtatul Bengal, Brâncuși a regăsit „rădăcina milenară” a folclorului românesc, ascunsă de „stupiditățile Occidentului”. Admirând fragmentele de sculpturi străvechi din templele indiene, expuse în ambianța lor naturală, Brâncuși are revelația că se întoarce în satul său oltenesc, de sub munte, încărcat de imagini și eresuri ancestrale. În consecință, proiectează, în 1936, *Templul eliberării*, o comandă pentru maharajahul din Indore, cel ce cumpăraseră deja *Pasărea în spațiu*, punctul central al viitorului Mausoleu dedicat iubirii, ultima și cea de-a treia etapă de creație din activitatea lui Brâncuși, un proiect niciodată terminat. După cum o arată machetele și fotografiile pregătitoare executate de Brâncuși, edificiul urma să aibă o formă dreptunghiulară, fără uși și ferestre, accesul făcându-se printr-un pasaj subteran, protejat de un șanț plin cu apă. În centru urma să fie expusă *Pasărea (Măiastra)*, încadrată de alte două statui, *Regele Regilor* și *Spiritul lui Budha*, iar pereții trebuiau vopsiți în albastru, simbolizând cerul. Bun cunoscător al practicilor de tip Hata Yoga, ca și al exercițiilor de meditație, Brâncuși a amplasat simbolic cele trei lucrări, în funcție de centrul/chakras corpului, dovedind o instrucție superioară, de *guru* indian.

Cu totul, aprecierile și intuițiile artistice ale lui Brâncuși față de arta indiană confirmă teza lui Lucian Blaga, formulată încă din 1924, în *Filosofia stilului*, anume că: „Nicăieri nu vom surprinde așa de aproape tendința de absolut, ca în cultura indică” (ediție anastatică, Tg. Mureș, Ed. Ardealul, 2011, p. 64). Pe aceeași linie, Blaga comentează: „În India domnește colectivismul spiritual. Înțelepciunea *Vedelor* e o operă colectivă, a mai multor gânditori rămași anonimi”. Exact ca în cultura noastră populară, am adăuga noi. „Anonimatul este aici stilul pornirilor adânci” (p. 65), în vreme ce, pentru inzi, cel mai de preț lucru este „pierderea personalității” și „contemplarea pasivă a unității supreme”. Dar tot Blaga revine: „Să nu ne imaginăm că tot poporul indian se așează la poalele Himalaiei, cuprinși de un puternic instinct al nemărginirii” (p.

65). Urmând chemarea tainică a strămoșilor săi, moșneni de la munte, Brâncuși căuta în India arhaicul, expresia plastică a lumii țărănești pe care o lăsase acasă. Fără să fie cuprins de fatalismul oriental, Brâncuși e cucerit de misterul cosmic, pe care îl intuiește în arta indiană, și de asocierea/„coincidența”, am spune, între dragoste și destin. De pe această poziție „**filosofică**”, Brâncuși își acceptă soarta, asemenea „indului” de la Gange, în anonim și dogmă: cu cât este mai abstractă, cu atât arta sa este străbătută de vântul **înghețat** al absolutului.

În sfârșit, *a treia patrie spirituală* a lui Brâncuși nu este, paradoxal, Franța, unde a trăit 53 de ani, și a cărei cetățenie a obținut-o în 1952, după ce, la 1 august 1951, **își** depusese pașaportul la Ambasada Română, mâhnit că Statul comunist i-a refuzat donația faimosului său atelier parizian, cu toate comorile sale, ci America. „Dedesubturile” acestui veritabil complot anti-cultural, în care au fost implicați confracții artiști din țară, academicieni, dar și politrucii sosiți direct din U.R.S.S. ca să vegheze la „puritatea ideologică” a artei românești, vor rămâne pe veci neelucidate.

„Fără americani n-aș fi fost în măsură să produc toate acestea, sau chiar să fi existat”, îi spunea Brâncuși reporterului ziarului *The New York Times*, cu prilejul mării expoziții retrospective de la Guggenheim Museum, din New York, deschisă la 25 octombrie 1955, unde au fost expuse 59 de sculpturi, desene și guașe, expoziție repetată în aceleași condiții, la Philadelphia, începând cu 27 ianuarie 1956. Cu totul, între 1913, an când Brâncuși a expus prima dată la „International Exhibition of Modern Art”, de pe Lexington Avenue, clădire cunoscută ca Armory Show, fost sediu al unui regiment de infanterie, 2 lucrări, *Domnișoara Pogany* și *Muza (O muză)*, și 1957, **când a participat**, la Philadelphia, la expoziția „Edward T. Hanley Collection”, Brâncuși a fost prezent în America la nu mai puțin de 87 de expoziții, uneori și de câteva ori pe an, un record greu de egalat chiar **și de artiștii contemporani, dispuși să se deplaseze în condiții mult mai convenabile. Prezent intens în America, la Paris, Londra, Zürich, în India sau la Tg. Jiu, Craiova, ori la București, Brâncuși s-a simțit me-**

reu în America „ca acasă”, fiind adesea primit cu „covorul roșu” și frecventând intens zonele boeme ale New York-ului, inclusiv un anume local din zona Greenwich Village, deținut până în 1954 de o femeie cu origini românești, Marie Marchand, ce deținea localul „Romany Marie”, frecventat de scriitori, ziariști și boxeri, cu femeile lor (Grid Modorcea, *Brâncuși în America*, Brăila, Ed. Scriitorilor, 2021, p. 61). Întrebarea firească, ce vine dinspre antropologia filosofică de data asta, este ce-l lega pe Brâncuși așa de intens de America? Mai simplu, și mai pe înțelesul comun: care este rostul oltenilor pe lume? Să descopere latura divină a creației, ori să adune avuții pentru ei și copiii lor? Dincolo de aspirația pentru frumos, infinit și bine, Brâncuși a avut și latura aceasta mercantilă a personalității, la fel cum a avut și nostalgia iubirii absolute, a eternului feminin.

În romanul *Sfântul din Montparnasse*, Peter Neagoe descrie scena, *imaginară*, a întâlnirii lui Brâncuși cu un colecționar de artă american, în carte, John Quinn, în realitate un prototip al americanului bogat și atras de câștig. Scena se bazează pe elemente concrete din viața artistului, de aceea are credibilitate: „Quinn era conducătorul unui grup de iubitori de artă din New York, care organizau o mare expoziție într-un *arsenal* (s.n.) pentru a oferi publicului american cele mai noi curente ale artei de avangardă. Doreau să înceapă prin a prezenta câteva din cele mai radicale opere de artă din străinătate. Au și expediat un număr de lucrări în America” (op. cit., p. 237). După o discuție despre esența avangardismului („- Unde vrei să ajungi **lucrând așa, îl întrebă americanul**. - La simplificare, esențializez totul. - Și nu-ți e teamă că, tot ciopliind formele, ajungi la zero? - Ai dreptate. Lasă imaginația liberă; atunci forma *prinde viață* (s.n.) și vei simți forțele din care a fost creat universul.”), cei doi „își strâng mâna” și „se bat reciproc pe umeri”, semn că înțelegerea era ca și parafată: „Orice artist și-ar da mâna dreaptă ca să poată expune în țara milionarilor. Ție ți-ar fi luat mai multe, dacă ai fi avut”, comentează naratorul (p. 238).

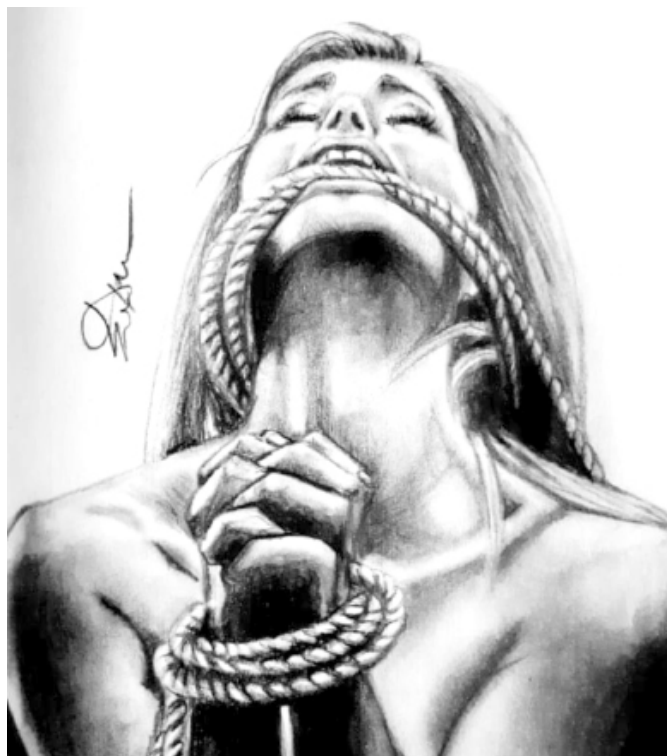
Ulterior acestui moment de început, respectiv în 1927, i s-a adăugat și triumful victoriei

asupra Oficiului Vamal American („De moarte și de Fisc n-a scăpat nimeni, niciodată”, obișnuiesc să spună inclusiv americanii). Acuzat că a adus în America un *obiect industrial* (*Pasărea în spațiu*, în acest caz), Brâncuși obține, în instanță, o decizie radicală: „Este o operă de artă originală, după care nu mai există nicio copie”. În ciuda aparențelor, „nu a fost un proces simplu”, ne asigură jurnalistul și criticul de artă Grid Mordorcea, fiind implicați deopotrivă critici de artă, negustori, dar și unii artiști, adversari ai lui Brâncuși, și ai artei avangardiste, în general. Se repeata, dar la altă scară, și pe o cu totul altă miză materială, refuzul din 1902, al membrilor Societății de Medicină din București, de a-i plăti artistului a 2-a tranșă din onorariul pentru *Bustul generalului Carol Davila* (operă aflată și azi în curtea Spitalului Militar din Capitală - n.n.) (*Brâncuși în America*, op.cit., p. 44).

Cu decizia judecătorească de „lucrare de artă” și cu „două sute de amici”, Brâncuși „cucereste America”, fiind de atunci cel mai popular artist, cu origini românești, de peste Ocean, răsfățatul galeriilor și norocosul licitațiilor de artă. Este aceasta o trăsătură a firii lui Brâncuși? Este America patria sa de suflet? Răspunsurile la

aceste întrebări se află tot în „firea” complexă a „pandurului” Brâncuși, cum îl numea Petre Pandrea. Răspunzând, în 1923, unor întrebări ale reporterului revistei *The Arts*, din New York, privind calitățile *expresive* ale lemnului, pietrei și metalului și cum poate suplini artistul „neajunsurile” fiecăreia dintre ele, Brâncuși se pronunță „țărănește”, în doi peri, amintind de „vorba strămoșească”: „Picătura de apă învinge cremenea. Numai inimii omului nu-i vine nimeni de hac” (Michael Middleton, *Rezumatul mai multor conversații/ A summary of Many Conversations*, în *The Arts*, IV, July 1923).

Pentru unii mag, profet, pentru alții model, dar și pentru destui (unii apăruți chiar postum!) o sursă de profit, Brâncuși și-a dominat epoca, iar, din posteritate, **își domină în continuare adversarii prin modul filosofic** în care a înțeles să-și construiască arta: „lubea obscuritatea lucrurilor, și în mod deliberat a șters orice urmă despre arta lui”, scria un apropiat al său, V.G. Paleolog (*Procesul sculpturii moderne*, Tg. Jiu, Ed. Fundației „Constantin Brâncuși”, 1966, p. 233). Ascuns în propria operă, asemenea vechilor „sofoi”, Brâncuși și-a transcris în piatră, lemn și metal meditațiile, rugăciunile și speranțele secrete.

Adina Lozinschi

Nestemata din Caucaz

Tbilisi, un adevărat rai georgian, se află la confluența mai multor culturi, oferind un mediu extrem de propice împletirii elementelor din istoria, cultura și civilizația multimilenară a poporului georgian, cu aspecte provenite din țări diverse, direct învecinate cu Georgia, sau mai îndepărtate.

Așezat la poalele munților Caucaz, între Marea Neagră și Marea Caspică, orașul Tbilisi reprezintă una dintre cele mai vechi așezări, cu dovezi arheologice de necontestat din secolul V, mai exact, anul 458 înainte de Christos.

Alături de Armenia și Azerbaidjan, republici transcaucaziene, Georgia, numită și Gruzia, a înregistrat în istoria sa zbuciumată numeroase lupte și schimbări de anvergură. Momentele de pace și liniște au fost extrem de scurte, în schimb ciocnirile violente cu perșii, hunii, lazii, turcii, arabii, tătarii și mongolii au consolidat sentimentul patriotic și setea de libertate.

Renumitul „drum al mătăsii”, care făcea legătura între Europa și Asia, între bazinul Mării Mediterane și China, includea un important nod comercial la Tbilisi. Așa se explică faptul că mulți râvneau să stăpânească acele ținuturi.

Fie că petrece puțin timp, sau mai mult, orice turist se lasă, cumva fără voia sa, copleșit de dorința de a se întoarce cândva, de a avea posi-

bilitatea să revadă arhitectura originală, cu elemente în plan oblic, pe lângă cele banale orizontale și verticale, arcadele de la intrarea în clădiri, ușile masive din lemn sculptat, părțile de sus, din sticlă colorată, arabescurile dantelate ale teraselor etajate.

Diversitatea de stiluri armonios împletite, culorile clădirilor, de la cărămiziul poetic al toamnei și nuanțele de galben, până la turcoaz, albastru, roz, verde sau mov primăvărat, au un farmec aparte.

În centru, în vârful unui mal abrupt, tronează o mănăstire străveche, din secolul al XIII-lea, semeață ziua și fabulos iluminată noaptea, iar în apropiere se înalță monumentul ecvestru al lui Vahtang Gorgasali, regele Georgiei, care și-a condus poporul pe drumul eliberării de invazia osetienilor și a perșilor, renumitul întemeietor al capitalei Tbilisi.

Atmosfera exotică, aromele orientale, natura sălbatică, bogăția și diversitatea de fructe și legume mari și sănătoase, obiectele din lemn, metal, fildeș, chihlimbar, încrustate cu pietre prețioase și semiprețioase, șalurile și rochiile din cașmir sau catifea sunt în contrast cu numeroasele automobile, unele chiar extravagante, care se ordonează într-o coloană pe mai multe benzi, asemenea unui fluviu fără început și fără

de sfârșit.

Dacă drumurile de munte ale Georgiei, cu tuneluri și apeducte, cu forfota constructorilor de șosele, cu vârfurile munților Caucaz scăldate în ceață și mister impresionează, același lucru se poate spune despre câmpurile cu sute de vaci care pasc liniștite, scuturând uneori capetele și privind blând. Magia verde-lui intens străbate tot ce se poate vedea aproape, sau departe.

La Tbilisi, taxiul se comandă numai de acasă, printr-o aplicație pe telefon. Se indică locul de unde se pleacă și destinația, care poate fi la zeci de kilometri depărtare. După doar un minut sau două apare un mesaj cu suma care urmează a fi achitată și detalii despre mașina care va sosi. Totul se plătește pe bază de card sau cartelă electronică și doar la piață sau la bazar se mai achită cash, în moneda lor națională, „lari”. Pentru a ocupa un loc în autocarul pentru aeroport se face comandă prin mail și se obține locul dorit, achitând tot on-line.

Impresionează plăcut nu numai curățenia și ordinea care se mențin pretutindeni, ci și modul deschis de a fi al georgienilor.

Femeile suple, cu părul lung și negru abanos, cu fața albă și pură, au mersul atât de lin, de parcă plutesc ireal.

Bărbații, chiar dacă adesea, pentru sângele lor fierbinte și atitudinea semeață, sunt curtați de femei străine, blonde și cu ochi albaștri peruzei, total diferite de cele din neamul lor, preferă să se căsătorească tot cu georgiene, păstrând în mare parte și perpetuând obiceiurile și tradițiile, dar acceptând elemente occidentale uneori șocante.

Podul amintirilor, sau al îndrăgostiților, construit la jumătatea secolului al XIX-lea de italianul Giovanni Scudieri, are agățate pe grilaj sute și sute de lacăte și lăcățele, simboluri europene ale unirii inimilor și apropierii sufletești dintre oameni. O adevărată patrie a suvenirelor, târg de obiecte fabricate manual, de la ace de păr din os de balenă și bijuterii, până la covoare din lână de cămilă.

Un conglomerat de lume pestriță și zeci de

limbi necunoscute. Femei cu văl islamic hijab, sau cu burka ce le acoperă complet fața, și haine largi, negre, care nu lasă nici o formă să li se vadă, pe considerente religioase, desigur.

Un japonez cu vârsta greu de ghicit mănâncă înghețată, uitându-se de pe un pod metalic cu ornamente orientale spre cascada care-și aruncă apele ca un văl de mireasă pe coasta muntelui, chiar în centrul orașului.

Telefericul roșu, ca un vagon de tramvai, transportă turiștii spre munte. Acolo sus este un imens parc de distracții, de unde se poate admira impresionanta panoramă a capitalei gruzine. Cine ajunge acolo nu-și poate desprinde privirile de la imaginea ca din avion, cu toate clădirile, străzile, cartierele, parcurile și monumentele. Odată cu lăsarea întunericului mii de luminițe se aprind și strălucesc feeric.

Pur și simplu simți că te-ai desprins de lumea cotidiană și banală, pătrunzând într-o poveste care nu poate fi descrisă în cuvinte. Uimirea și extazul îți inundă întreaga ființă și te lași purtat pe aripa visării, cu dorința de a nu se termina vreodată.

Bulevardul Rustaveli, cea mai importantă arteră de circulație a orașului Tbilisi, poartă numele celui mai renumit poet georgian, Șota Rustaveli, care a trăit în vremuri străvechi, la sfârșitul secolului al XII-lea și începutul secolului al

XIII-lea (1166-1216), dar a lăsat o moștenire literară unică, poemul epic național georgian, de dimensiuni homerice, *Viteazul în blană de tigru*, precum și alte opere.

În onoarea lui Rustaveli au fost denumite Teatrul Național, Institutul de Cercetări Literare, un vârf muntos din Caucazul Mare, o stradă din Ierusalim, o stație de metrou și au fost emise timbre poștale.

Metroul din Tbilisi, construit încă din 1964, cuprinde o rețea extinsă și modernizată, iar autobuzele etajate fac deliciul turiștilor încântați de turul orașului.

Foarte înalt și vizibil din orice loc, monumentul intitulat „Mama Georgiei” se află pe munte și a fost realizat în anul 1958, la sărbătorirea a 1500 de ani de la întemeierea orașului Tbilisi, și reprezintă o femeie, simbol al caracterului georgian. Îmbrăcată într-o rochie tradițională, aceasta ține într-o mână o cupă cu vin pentru a le-o oferi oaspeților cu intenții bune, iar în cealaltă mână are un paloș pregătit pentru dușmani. Privind mai atent statuia, se conturează nuanțe de respect și dragoste față de femeia soție sau mamă, gata să facă orice sacrificiu pentru a-și apăra copiii.

Creștinismul s-a răspândit în ținuturile cau-

caziene încă din secolul al IV-lea, iar patrimoniul cultural al Georgiei însumează unele din cele mai vechi monumente ale arhitecturii creștine, multe dintre ele aflându-se sub egida UNESCO. Și mai târziu, între secolele XI și XIII, au fost ridicate lăcașe de cult remarcabile atât prin arhitectură, cât și prin ansamblurile de picturi murale pe care le adăpostesc.

Este absolut incredibil fenomenul rezistenței creștinismului în condițiile în care alte religii încercau să se impună prin orice mijloc.

Drapelul Georgiei este alb, ca un porumbel al păcii, având cinci cruci roșii, una centrală și celelalte patru egal distribuite.

Pe lângă toate cele arătate, de remarcat este bucătăria georgiană, care oferă cu generozitate produse naționale îmbietoare, gătite pe baza unor rețete străvechi, folosind combinații de mirodenii orientale și fructe exotice. Carnea fragedă și bine împănată își păstrează în întregime proprietățile, iar legumele completează gustul perfect.

Întinsele plantații de ceai și viță-de-vie oferă beneficii de netăgăduit, iar oamenii de acolo, extrem de ospitalieri și generoși, nu lasă oaspeții să se ridice de la masă decât după ce s-au înfruptat din toate pe săturate.

În majoritatea caselor există câte o pianină sau chiar un pian, și simțul muzical și artistic al oamenilor de aici iese rapid în evidență. Spiritul prieteniei se instalează repede și rămâne.

Tbilisi, cu tot ce are și oferă, este o nestemată a Caucazului.

Gabriela Banu

Burlescă

Ileana se mângâia cu gândul că soacră-sa nu mai are mult de trăit, și asta îi mai domolea supărarea ori de câte ori se-ncingea câte o ceartă – dar deși n-o avea la inimă, se temea de blestem; știa că țata Victoria „are gura strâmbă” – așa i se dusese buhul de când îi spusese ciobanului Marin „mânca-te-ar jivinele”, și în noaptea următoare dăduse haita de lupi la stână... Iar ea, Ileana, o ținuse minte că se pusese de-a curmezișul căsătoriei, că n-o plăcea, că după ce fie-su n-a ținut seama de împotrivirea ei, acum mai la urmă îi critica pornirile de mândrie: când a vrut geacă din piele de focă, a sărit cu gura: „Ce-i aia, maică? Da’ ce-ți trebuie, că ai la țoale, de doamne ferește!” Telefonul mobil nu i l-a văzut imediat, dar și când l-a auzit ce frumos „glăsuiește”, s-a dus lângă el și se tot uita și nu-i venea să creadă... „Chelului tichie de mărgăritar îi trebe...”, bodogănisese ea.

Era știut, țata Victoria era biciul lui Dumnezeu, bătea cu pumnu-n masă ori de câte ori i se punea cineva împotrivă... Cel mai mult o zgândărea trufia noru-sii, ar fi vrut ca-n curtea lor ea să fie „cea mai cea”, doar i-l dăduse pe Gheorghită – frumosul satului – acum ce mai voia? A trebuit să se învoiască până la urmă și să-i lase să-și ridice casă în bătătura ei, față-n față cu casa bătrânească, fiindcă n-a mai scă-

pat de gura tinerilor, ba și l-au găsit sprijin și pe al bătrân – o momâie de om, niciodată nu era în stare să-i țină partea... Iar neînțelegerile începuseră imediat după nuntă, când „japița” de Ileana o prinsese că-i cotrobăia prin cameră, degeaba dădea ea cu gura că „face un pic de ordine”, Leanca – așa-i zicea Ilenei – s-a și pus pe strigat...

Mai an, țata Victoria vine cu una și mai boacă-nă: vrea să se pregătească de înmormântare, să vadă ea cum o să fie toate cele, înmormântare care musai trebuia să fie „pe cinste!”, să rămâie satul cu gura căscată, „că de nu – vă blestem cu afurisenie pe viață!” L-a pus pe bărbatu-său să taie nucul cel falnic din mijlocul curții – la nimic n-a folosit că Gheorghită i-a dat bani mulți să-și facă tron din altceva, să nu taie frumusețe de nuc, care-și avea povestea lui: când trăia bunică-su, Vasile, iar el era o mogâldeață de copil, a chemat al bătrân oameni la cules de vie. Pe atunci, via se culegea cu veselie mare – strugurii se storceau în copaie, cele mai frumoase fete îi călcau jucând cu picioarele goale deasupra lor... Târziu a aflat Gheorghită că pe lângă faptul că acelea se spălau temeinic pe picioare înainte de a începe călcatul strugurilor, lăsase Dumnezeu ca mustul să nu primească nicio murdărie, niciun microb într-însul – mizeriile mai mari apă-

reau pe luciul lichidului și erau îndepărtate cu ușurință. Ei, și în toamna aceea bunicu' Vasile a adus lăutarii din satul vecin și i-a plătit regește ca să cânte... din nuc! Vezi doamne, era cam rasist bunicu' – suise „ciorile”-n pom... Dar la veselia care s-a încins, nimeni nu s-a arătat supărat, iar cel mic a ținut minte totul, de aceea nu voia pentru nimic în lume să se taie nucul... Numai că taică-su, ciocănit la cap de muiere, a așteptat să plece băiatul cu treburi la oraș și s-a pus pe bietul copac cu toporul și cu fierăstrăul și cu frânghiile – „ține de colo, nea Marine!”, „împinge-l în partea ailaltă, să nu cază peste casă, nea Costică!” Până seara l-au pus jos. Ce mai putea spune Gheorghe? A doua zi au venit meșterii să facă tron din el, dar banii nu i-a dat lui ficioru-său înapoi...

Când a fost zi de târg, ai bătrâni s-au dus cu căruța la cumpărături: au luat o sută de batiste, o sută de prosoape, o sută de basmale cernite, cincizeci de farfurii „d-alea frumoase, de porțolan”, fiecare cu cana și cu lingura ei, lumânări cât pentru un cimitir întreg, flori de plastic, haine pentru ea și apoi un costum cernit pentru bărbatu-său, Dumitru... Celor tineri nu le-a cumpărat nimic, dar le-a spus să nu cumva să se arate la înmormântare fără haine negre, că, desigur, îi blestemă... A făcut comandă la sicriu – unu' de mahon, cu mânere aurite, cu dantele și pernuțe albe ca neaua, cu voal pentru cap – și care a sosit a doua zi în bătătură, spre mirarea vecinilor, care nu aveau cunoștință despre toată tărșenia. L-au pus pe masă, fără capac, în „odaia bună”, unde nu se intra decât ca să se șteargă praful – de mult nu mai primeau ei oaspeți pe care să-i găzduiască acolo...

Victoria însă s-a stropșit la ele – „n-a murit nimini, țațo!” – și și-a continuat lista cu pretenții pentru cei ce urmau să se ocupe de tot, să-i supraviețuiască, va să zică... Să cheme tot satul la masă, să taie porcul și, dacă n-ajunge, să mai ia din sat, că ea n-o să moară în post... Să dea oamenilor de băut din vinul căpșunică, să puie pe masă brânză și măslina, iar la țuică – să nu uite să verse o picătură jos, pentru sufletul ei! Și să le spună bețivilor ăloră să NU dea noroc cu vinul – că norocul ăla-i mănâncă și pe ei! Să pregătească sarmale cu mămliguță, să puie

și cârnați și abia la urmă friptura, să se sature tot satul... S-o puie pe alde Stănoaia să facă cozonac dacă nu i-o lua-o înainte cu moartea, iar coliva – cu nucă multă, albită cu zahăr pudră și cu o cruce mare pe mijloc, din scorțișoară, bătută cu bomboane rotunde de ciocolată... Să aducă bocitoare pe țața Maria, pe țața Lenuța și pe Viroana, cele mai pricepute... Vin și țuică avem, slavă Domnului, puse deoparte în două butoaie – unul mare cu vin, care era gustat o dată pe lună, să vadă dacă nu se acrise, și altul mai micuț, cu țuică de prună, frunte... Vinul îl dădeau la consum în fiecare toamnă și-l înlocuiau cu vin nou, fiindcă nu puneau ei „spurcăciuni de chimicale” în el...

Dar mirarea cea mai mare a stârnit-o țața Victoria când le-a cerut ălor tineri „cu limbă de moarte” să cheme fotograf, să-i facă poze-n coșciug, să pozeze mulțimea cum o s-o plângă, „cum i-au făcut lu' Goga când a murit, de-a venit și televiziunea să filmeze marea de oameni de la îngropăciune”...

Și dintr-odată, într-o zi de vineri dimineață – ia-o pe Victoria de unde nu-i! Au căutat-o în bătătură, în celar, în magazie, în coșarul Joanei, au strigat-o pe deal, lângă budă, s-au dus mai sus, în livada cu pruni, au dat ocol și viei – nimic! S-au speriat că s-o fi întâlnit cu ursoaica pe care-o prinseseră odată cocoțată în prun, o goniseră, dar mereu dădea târcoale când erau poamele coapte: să n-o fi omorât, să n-o fi tras după ea, spre bârlog...

În cele din urmă, Ileana s-a îndreptat spre odaia bună ca să-și caute umbrela, „că acuș acuș începe ploaia” și să se repeadă pân' la țața Maria, prietenă cu soacră-sa – poate că era acolo... A intrat și a înmărmurit: întinsă pe nășălie, cu mâinile pe piept, îmbrăcată în „rochia de moartă” și cu pantofii cu talpă de carton, că dincolo nu-i trebuia decât fețele lor, nu avea să umble pe niciunde... – stătea țața Victoria... A ieșit val-vârtej și-a prins a striga cu glas ascuțit: Georgee – ea nu-i spunea Gheorghe – taticuu, veniți degrabă! Veniți, c-a murit mămică!

Odaia s-a umplut cât ai clipi cu vecinele care auziseră țipătul – nu apucaseră să pună mâna pe-o lumânare, ca la mort, veniseră în graba mare, lăsând treburile neterminate, și acum stau

cu mâna la gura și se holbau la sicriu. Una și-a revenit mai repede și a întreat: „da' cum s-o fi suit ea singură singurică în sicriu?"; „Și-a simțit sfârșitul", își dădu cu părerea Ileana, „numai că nouă nu ne-a spus nimic – nu s-a plâns, n-a zis c-o doare"... „D-apăi cum să-ți spuie, fato, că tu ești în casa de alături", se miră Maria. „Nu, că nici lu' tăticu nu i-a zis nimic"...

Gheorghe înlemnise. Stătea galben ca ceara și-și privea mama. Nevastă-sa s-a temut să nu i se facă rău, așa că l-a scos repede din odaie. l-a dat o cană cu apă, l-a așezat pe un scaun în bucătărie și a-nceput să-l ia cu binișorul: lasă, Georgică, măcar n-a suferit, măi... Hai să facem tot ce trebuie, să nu ne rătădă satul și să n-o supărăm pe mămica – doar știi ce ne-a cerut să facem... Tu sună-l pe vărut-tău Niculaie să vină și să vă duceți să-l anunțați pe popa să vină să-i citească stâlpul diseară, pe urmă la cimitir, să tocniți ora înmormântării – da' vezi să nu fie-n miezul zilei, că ne topim de tot... Apoi mergeți la oraș, după grâu de colivă – că ea nu vrea arpacaș – și după celelalte cumpărături – flori, haine de doliu, tot ce trebuie... Mie să nu-mi iei nimicuța, că mă reped eu după-masă și-mi iau ce-mi lipsește.

Când să iasă bărbatu-său pe ușă, Ileana mai dădu un strigăt, lovindu-se cu palma peste frunte: aoleu, să nu uiți să treci pe la fotograf, să vie s-o pozeze!

Pe toate le-a făcut Gheorghe, înnegurat, c-o iubea pe mă-sa, dar cel mai greu i-a fost la fotograf, care nu pricepea: dacă-i înmormântare, cum să facă el poze? Uite-așa, omule! Așa a vrut mămica! A văzut ea odată la televizor așa ceva și vrea și ea! „O fi fost înmormântarea lu' Kennedy", bodogăni fotografu, dar scurtă discuția: „Bine, dă-mi adresa. Mâine dimineață vin devreme, să nu mă prindă căldura. Te costă...", și-i ceru o sumă de speriat, dar Gheorghe nici nu clipi.

Fotografu – un bărbat bondoc, trecut de prima tinerețe – a venit, punctual, a privit cu atenție sicriul străjuit de candelă și de garoafe roșii, a zis repede un „Dumnezeu s-o ierte" și a prins a-și scoate sculele: trepiedul l-a pus mai întâi în apropierea mesei, pe o latură, apoi lampa cu lumină puternică, a fixat apoi aparatul și a început a lua cadru după cadru: din dreapta, din

stânga, dinspre picioare, apoi participanții înlăcrimați... Deodată, Victoria se ridică-n capul oaselor zicând: ia-mă și mai de-aproape, maică...

Un țipăt a tăiat odaia-n două și-a zburat pe fereastră, trântindu-l la pământ pe fotograf... Făcuse ochii mari, căscase gura după aer și se prăbușise cât era de grăsuț peste trepied și aparat... Zarvă mare, strigăte, balamuc – abia a reușit Niculaie să strige din bojoci, acoperind vacarmul: ieșiți afară, că i s-a făcut rău omului ăstuia! Gheorghe, cheamă Salvarea!

Țața Victoria se sculase-n poponeț în sicriu și se uita nemulțumită la dezastru: nu așa voise ea să facă „repetiția"... Între timp doctorul, venit cu ambulanța, a intrat în odaie și a rămas înmărmurit – ce se petrecea acolo? Cu greu l-a lămurit Victoria că de fapt ea a vrut să „vază cum s-or descurca ăștia", de aia nu spusese nimănui nimic, și chiar „am răbdat de foame și de sete, maică, nu mi-a fost ușor..."

L-au suit pe bietul fotograf în ambulanță, în timp ce doctorul Zeana dădea din cap, murmurând: „Burlescă..."

Gabriela Banu

Născută la 7 ianuarie 1952. Absolventă a Facultății de Filologie – București. Este membră a Uniunii Scriitorilor din România.

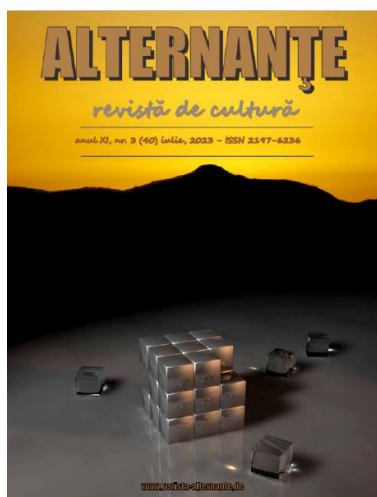
Traduce din spaniolă și portugheză în limba română, dar și din limba română în aceste două limbi. Dintre numeroasele traduceri amintim: Federico García Lorca – *Poeme*; Paulo Coelho – *Alchimistul*; Ion Barbu – *El regimiento blanco*.

În anul 2012 debutează editorial ca prozatoare cu *Ad-verb de timp*, după care în fiecare an scrie câte o carte (ba chiar două): *Tablou cu femei*, *Un Nobel ratat și alte povestiri*, *Cometa de odaie*, *Oglinda din vis*, *Hoinar*, *Paharul de ceai*, *Misterul dosarului negru*, *Transhumanță*, *Case cu suflet și, anul acesta*, *Aripile cerului*.

Mirela Roznoveanu

Revista *Alternanțe*, din München – 10 ani de la apariție

Numărul 40-41 (anul XI, nr. 3 (40) iulie 2023) marchează 10 ani de apariție neîntreruptă a revistei de cultură și de *LITERATURĂ* *Alternanțe* din München. Primul număr al revistei a apărut în noiembrie 2013. *Alternanțe* este o revistă care reunește în paginile ei creații literare și de artă ale scriitorilor și artiștilor români de pe toate continentele. Fondată de poetul și traducătorul Eugen D. Popin (directorul revistei) și poetul Andrei Zanca (decedat în anul 2022), revista îi are în prezent în colectivul de redacție și pe poetul și jurnalistul Vasile Gogea, poetul, prozatorul, eseistul și editorul Mircea Petean (cooptat după decesul poetului Miron Kiropol), poetul, scriitorul, eseistul Herbert-Werner Mühlroth. Cu toate că revista apare cu precădere în limba română, apar pagini și în germană, uneori și în engleză ori italiană. Ediția online <http://www.revista-alternante.de> și pdf-ul revistei sunt preluate de biblioteci on-line universitare, iar numărul tipărit este catalogat de bibliotecile europene. Revista continuă tradiția începută la München de distinsul poet și editor Ion Dumitru, continuată de Radu Bărbulescu.

Revista *Alternanțe*, care apare fără nici un fel de sponsorizare, fie din România, fie din Germania, reprezintă efortul unui grup de scriitori care a înțeles că scriitorii, traducătorii și artiștii din exil nu au întotdeauna un spațiu de afirmare și publicare în revistele literare sau de cultură din România. Revista *Alternanțe*

le oferă, generoasă, acest spațiu. În cuprinsul ei găsim traduceri valoroase, poezie, eseu, critică, proză, teatru, pagini remarcabile însoțite de lucrări grafice și de pictură. Revista este deschisă tuturor creatorilor adevărați din țară și din afara ei, oferind astfel o panoramă cuprinzătoare a gândirii creatoare românești dincolo de meridiane geografice. Eleganța grafică a revistei, semnată de Șerban Popin și Zoltan Munteanu-Racz, se cuvine, de asemenea, elogiată. În numărul aniversar găsim traduceri, poezie, proză, critică literară, eseu, pagini de o înaltă valoare estetică și ținută intelectuală semnate, printre alții, de Nicolae Silade, Ruxandra Cesereanu, Doina Uricariu, Ion Mureșan, Eugen D. Popin, Dumitru Chioaru, Magda Ursache, Florentin Smarandache, Vasile Gogea, Ion Horia Groza, Liviu Antonesei, Șerban Chelariu, Mirela Roznoveanu, Herbert-Werner Mühlroth ș.a. De reținut că revista *Alternanțe*, care apare fără nici un fel de subvenții sau sponsorizări, se distribuie gratuit cititorilor ei.

Mirela Roznoveanu (10 aprilie 1947, Tulcea) este critic literar, eseist, romancier, poet, jurnalist, redactor de reviste, cercetător de origine română în dreptul internațional, străin și comparat. Din 1991 trăiește în New York City, Statele Unite ale Americii.

În 1970 Mirela Roznoveanu și-a luat licența în filologie, la Universitatea din București, cu o lucrare de gramatică istorică.

A debutat în 1970, în revista *Tomis*, din Constanța. Între 1975 și 1978 a colaborat la emisiunile culturale ale Televiziunii Române din București. Între 1978 și 1989 a lucrat ca redactor principal la revista *Magazin*. A publicat critică literară în revistele *Luceafărul*, *Contemporanul*, *România Literară*, *Convorbiri Literare*, *Viața Românească*.

În 1996 a devenit membru al Facultății de Drept a New York University (NYU), în funcția de cercetător în dreptul internațional și comparat, având gradul academic de profesor asistent. În 2005 a fost numită redactor-șef al *GlobaLex*, jurnal on-line de cercetare juridică.

Mirela Roznoveanu este membră a Uniunii Scriitorilor din România; a The Academy of American Poets, a The American Society of International Law.

Dintre volumele publicate, enumerăm: *Lecturi moderne* (eseuri, 1978); *Civilizația romanului* (Eseu despre romanul universal; volumul I – 1983, volumul II – 1991); *Totdeauna toamna* (roman, 1988); *Viața pe fugă* (roman, 1997); *Învățarea lumii* (poeme, 1997); *Timpul celor aleși* (roman, 1999); *Born Again – in Exile* (M-am născut a doua oară în exil, poeme, 2004); *Civilizația romanului. O istorie a romanului de la Ramayana la Don Quijote*, Editura Cartex (2008) – Premiul pentru literatură comparată 2008 al Asociației de Literatură Generală și Comparată din România și premiul Lucian Blaga al Academiei Române.

SUMAR

1. Editorial		Gabriel Cristea	56	
	Ovidiu Constantin Cornilă	5	Maria Trif	59
	Marin Dumitrescu	8	Marin Beșcucă	61
			Marin Dumitrescu	63
			Marius Gîrniță	67
2. Proză scurtă			Veronica Balaj	71
	Dana Fodor Mateescu	10	Violeta Stoicescu	79
	Liviu Nanu	12		
	Mihai Haifa Traistă	19	7. Critică literară	
3. Eseu			Eugeniu Nistor	81
	Aureliu Goci	25		
	Cristina Rhea	27	8. Exegeză	
4. Rememorări			Marian Nencescu	88
	Cornel Drinovan	30	9. Jurnal de călătorie	
5. Traducere			Adina Lozinschi	94
	Ciprian Apetrei	36	10. Povestire	
6. Poezie			Gabriela Banu	97
	Clelia Ifrim	39	11. Apariții editoriale	
	Dana Fodor Mateescu	11	Mirela Roznoveanu	100
	Daniel Luca	41	12. Interviu	
	Ella Poenaru	47	Veronica Balaj	74
	Emil Lungeanu	48		
	Floarea R. Cîndea	53		

